

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Zhodnocení významu přeshraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti

Bc. Jana Žáčková

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jana Žáčková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Zhodnocení významu přeshraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti

Název anglicky

The Importance of cross-border cooperation in the framework of cohesion policy

Cíle práce

Diplomová práce je zaměřena na zhodnocení významu přeshraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti, konkrétně na Plzeňský kraj, zejména příhraniční oblast Klatovska a spolkové země Bavorsko. Zabývá se hospodářským, kulturním, sociálním i ekonomickým partnerstvím obou těchto zemí od jejího počátku až po současnost. Financováním jednotlivých programů, jejich významem a srovnáním protikladů české a německé strany a jejich vzájemné spolupráce. Hlavním cílem práce je celkové zhodnocení přeshraniční spolupráce. Zjištěním, jak je tato kooperace vnímána obyvateli na české i na německé straně s následným porovnáním dílčích výsledků.

Metodika

Teoretická část diplomové práce se opírá o studium dostupné literatury, výsledků již realizovaných projektů a dalších zdrojů, které s touto tematikou souvisí.

Praktická část je pak zaměřena na konkrétní aktivity – projekty, probíhající v rámci česko-německé spolupráce ve vybraném regionu. Na základě provedené SWOT analýzy českého a bavorského prostředí jsou zhodnoceny silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení daného regionu. Výsledky analýzy jsou zohledněny v následných výsledcích výzkumu. Nedílnou součástí praktické části je analýza získaných ekonomických dat a statistik jednotlivých projektů a dotazníkové šetření orientované na otázku vnímání přeshraniční spolupráce českou i německou stranou s následným porovnáním a zhodnocením získaných výsledků a učiněním celkového závěru.

Doporučený rozsah práce

xxx

Klíčová slova

přeshraniční spolupráce, evropské fondy, Klatovsko, Plzeňský kraj, spolková země Bavorsko, politika soudržnosti, evropská integrace

Doporučené zdroje informací

- HANDL, V. – HON, J. – PICK, O. Vztahy Spolkové republiky Německo ke státům střední Evropy od roku 1990. Ústav mezinárodních vztahů, 1998. ISBN 80-85864-44-4.
- CHOVANČÍK, M. – DOČKAL, V. *Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky : růžový obláček a hrana reality*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3751-2.
- JEŘÁBEK, M. – HAVLÍČEK, T. – DOKOUPIL, J. *České pohraničí – bariéra nebo prostor zprostředkování?*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1051-3.
- KIRCHNER, E.J. – SCHUMAN R. Transnational border cooperation between Germany and the Czech Republic: implications for decentralization and European integration. European University Institute, Robert Schuman Centre, 1998.
- KOŘAN, M. *Česká zahraniční politika v roce 2015*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v.v.i., 2016. ISBN 978-80-87558-26-3.
- KOTYK, V. *Česká zahraniční politika: úvahy o prioritách*. Ústav mezinárodních vztahů, 1997. ISBN 80-85864-30-4.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Karel Tomšík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2019

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 18. 3. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Zhodnocení významu přeshraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce, s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které, jsou v práci citovány a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 3. 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu doc. Ing. Karlu Tomšíkovi, Ph.D., za vedení, cenné rady, odborné konzultace a spolupráci při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala panu Ing. Jiřímu Hamhalterovi za jeho pomoc při získávání konkrétních informací k jednotlivým projektům a za jeho rady při zpracování práce.

Zhodnocení významu přeshraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti

Abstrakt

Tématem diplomové práce je zhodnocení významu příhraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti, přičemž konkrétně se práce zaměřuje na Plzeňský kraj, zejména příhraniční oblast Klatovska a spolkové země Bavorsko. Hlavním cílem práce je celkové zhodnocení přeshraniční spolupráce. Zjištěním, jak je tato kooperace vnímána obyvateli na české i na německé straně s následným porovnáním dílčích výsledků a shrnutím do celkového závěru. Práce je za účelem naplnění stanoveného cíle rozdělena celkem na pět kapitol, první kapitolou je úvod, který představuje stručný úvod do tématu, druhá kapitola je věnována metodice práce, ve které je představena kombinace analýzy dostupných statistických dat týkajících se vybraných projektů přeshraniční spolupráce a dotazníkového šetření realizovaného jak mezi respondenty z ČR, tak mezi respondenty z Německa. Třetí kapitola tvoří teoretická východiska, pojednává tedy o přeshraniční spolupráci, jejich základních charakteristikách, historii, financování, ale i o jednotlivých programech. Důležitá je rovněž historická rovina ve vztahu mezi ČR a Německem, která má i dnes poměrně významný dopad. Ve čtvrté kapitole je pak realizován vlastní výzkum a SWOT analýza prostředí české a německé strany. Vybrané projekty jsou podrobeny analýze – zejména finanční statistiky, které se projektů týkají, a poté je realizováno dotazníkové šetření. Výstupem čtvrté kapitoly je shrnutí, vyhodnocení cílů a formulace návrhů a doporučení. Pátou kapitolu pak tvoří závěr, který stručně shrnuje nejpodstatnější závěry práce.

Klíčová slova

Evropské dotace, evropské fondy, přeshraniční spolupráce, politika soudržnosti.

The importance of cross-border cooperation in the framework of cohesion policy

Abstract

The topic of the diploma thesis is the evaluation of the importance of cross-border cooperation within the framework of cohesion policy, with particular focus on the Pilsen region, especially the Klatovy region and the Bavarian region. The main objective of the work is the overall assessment of cross-border cooperation. Finding how this cooperation is perceived by the inhabitants on the Czech as well as the German side, and then comparing the partial results. The work is divided into five chapters in order to achieve the stated goal; the first chapter is an introduction, which is a brief introduction to the topic; the second chapter is devoted to the methodology of work, which presents a combination of analysis of available statistical data concerning selected cross-border cooperation projects and questionnaire survey implemented both among respondents from the Czech Republic and among respondents from Germany. The third chapter is the theoretical basis, it deals with cross-border cooperation, their basic characteristics, history, financing, but also about individual programs. Also important is the historical plane in the relationship between the Czech Republic and Germany, which still has a relatively significant impact today. In the fourth chapter there is realized own research and SWOT analysis of the environment of the Czech and German sides. Selected projects are subjected to analyzes – in particular financial statistics related to the projects, and then a questionnaire survey is carried out. The output of the fourth chapter is a summary, evaluation of objectives and formulation of proposals and recommendations. The fifth chapter is the conclusion that briefly sums up the most important conclusions of the thesis.

Key words

Cohesion policy, cross-border cooperation, european grants, european funds.

OBSAH

ABSTRAKT	6
KLÍČOVÁ SLOVA	6
ABSTRACT	7
KEY WORDS	7
1 ÚVOD	10
2 CÍL PRÁCE A METODIKA	12
2.1 CÍL PRÁCE	12
2.2 METODIKA PRÁCE.....	13
3 LITERÁRNÍ REŠERŠE	15
3.1 POLITIKA SOUDRŽNOSTI	16
3.2 PŘESHraniční SPOLUPRÁCE.....	18
3.3 HISTORIE PŘESHraniční SPOLUPRÁCE.....	20
3.4 PŘÍHraniční OBLAST KLATOVSKO.....	22
3.5 VYSÍDLENÍ NĚMCŮ.....	25
3.6 VZTAH MEZI ČR A BAVORSKEM (PROTIKLADY NA ČESKÉ A NĚMECKÉ STRANĚ)	27
3.7 FINANCOVÁNÍ PROGRAMŮ PŘESHraniční SPOLUPRÁCE.....	29
3.8 PROGRAMY PŘESHraniční SPOLUPRÁCE	30
3.8.1 <i>Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2014–2020</i>	30
3.8.2 <i>INTERREG EUROPE</i>	34
3.8.3 <i>INTERREG DANUBE</i>	35
3.8.4 <i>Evropský region Dunaj – Vltava</i>	36
4 VLASTNÍ PRÁCE	37
4.1 SWOT ANALÝZA REGIONU	37
4.1.1 <i>SWOT analýza Klatovska</i>	38
4.1.2 <i>SWOT analýza bavorského pohraničí</i>	40
4.2 PŘEDSTAVENÍ KONKRÉTNÍCH PROJEKTŮ PŘESHraniční SPOLUPRÁCE.....	41
4.2.1 <i>Cyklotrasa č. 38</i>	42
4.2.2 <i>Projekty „Nová spolupráce“ a „Jedeme dál“</i>	43
4.2.3 <i>Naučné stezky na Klatovsku</i>	44
4.2.4 <i>Česko-německé dokumentační centrum</i>	45
4.2.5 <i>Poznej svého souseda</i>	46
4.2.6 <i>Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen</i>	48
4.2.7 <i>Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí</i>	50
4.2.8 <i>Peregrinus Silva Bohemica</i>	51
4.3 ANALÝZA DOSTUPNÝCH EKONOMICKÝCH DAT A STATISTIK	53

4.3.1 Srovnání programů, ze kterých byly projekty financovány	53
4.3.2 Srovnání finanční náročnosti a podílu dotací	55
4.4 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	58
4.4.1 Charakteristika výzkumného souboru.....	58
4.4.2 Vlastní výsledky.....	62
4.4.3 Shrnutí výsledků	77
4.5 NÁVRHY A DOPORUČENÍ.....	80
5 ZÁVĚR.....	82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	84
SEZNAM ZKRATEK.....	89
PŘÍLOHY	90
PŘÍLOHA Č. 1.: DOTAZNÍK V ČESKÉM JAZYCE	91
PŘÍLOHA Č. 2.: DOTAZNÍK V NĚMECKÉM JAZYCE.....	94

1 Úvod

Práce se zaměřuje na zhodnocení významu přeshraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti, přičemž konkrétně se práce zaměřuje na Plzeňský kraj, zejména příhraniční oblast Klatovska a spolkové země Bavorsko. Přeshraniční spolupráce je v rámci politiky soudržnosti v současnosti ze strany Evropské unie velmi intenzivně podporovanou formou spolupráce mezi členskými státy, resp. mezi jednotlivými regiony, které se nacházejí na území různých členských zemí EU.

Cílem přeshraniční spolupráce je vyrovnávat rozdíly mezi různými regiony v rámci EU, neboť úroveň regionů není zdaleka totožná. Rozdíly mezi regiony se vyskytují i v rámci jednoho státu, o to více se pak projevují, pokud se jedná o dva různé státy, které mají velmi odlišnou hospodářskou a kulturní úroveň, historii a další charakteristiky. Význam přeshraniční spolupráce ovšem nespočívá jen ve vyrovnávání rozdílů mezi regiony, ale je vhodnou příležitostí, která umožňuje jak kulturní, tak ekonomické obohacení spolupracujících regionů, a v neposlední řadě i jejich sociální rozvoj, stejně jako třeba cestovní ruch.

Do přeshraniční spolupráce regionů je v rámci politiky soudržnosti investováno velké množství finančních prostředků. Nelze se divit tomu, že v posledních letech vznikla celá řada zcela nových projektů v oblasti přeshraniční spolupráce České republiky s okolními zeměmi. Nejedná se jen o přeshraniční spolupráci s některými regiony Německa, ale i o spolupráci například s Polskem nebo Slovenskem. Pro účely této práce byla však zvolena přeshraniční spolupráce s Německem, a to konkrétně s Bavorskem. Na české straně pohraničí pak byl zvolen Plzeňský kraj, konkrétně především lokalita Klatovska. Tyto dva regiony jsou jednoznačně na odlišné ekonomické úrovni, což je důvodem, proč je přeshraniční spolupráce zcela jistě na místě.

Nelze ovšem opomenout ani fakt, že přeshraniční spolupráce je v současné době spojována zejména s politikou soudržnosti Evropské unie, nicméně určité formy přeshraniční spolupráce existovaly i před vznikem Evropské unie (a před vznikem Evropských společenství). V současné době nemusí být přeshraniční spolupráce vždy spojena s členstvím v Evropské unii, určité formy přeshraniční spolupráce probíhají i zcela nezávisle na Evropské unii i mimo ni, protože lze mít za to, že přeshraniční spolupráce

přináší řadu pozitiv oběma státům, které se do ní zapojí, nicméně práce se zaměřuje výlučně na přeshraniční spolupráci v rámci politiky soudržnosti v rámci EU, nikoliv na jiné formy přeshraniční spolupráce, které mohou existovat mezi dvěma regiony ze dvou různých států.

Volbu konkrétní země, popř. i regionů přeshraniční spolupráce ovlivnil fakt, že vztahy mezi Německem a českým pohraničím nebyly v minulosti vždy pozitivní, na což mělo vliv například vysídlení Němců z českého pohraničí. Vztahy mezi Českou republikou a Německem byly v minulosti poměrně komplikované, což samozřejmě mohlo, a do určité míry i v současné době může, mít dopad i na vzájemný vztah obyvatelstva v pohraničních regionech. I proto je s odstupem času zajímavé se zaměřit právě na přeshraniční spolupráci Klatovska a Bavorska, kterého se tato problematika v minulosti poměrně intenzivně dotýkala a zjistit, jaká je situace zejména v otázce ochoty k přeshraniční spolupráci a vyvíjení reálných aktivit v rámci této spolupráce v současnosti. V práci není opomenut ani historický exkurs, který se zaměřuje na uvedené problémy v pohraničí, včetně již zmíněného vysídlení Němců, které je dodnes vnímáno jako jeden z významných negativních mezníků ve vzájemných vztazích obou zemí.

Navzdory těmto skutečnostem však v současné době probíhá přeshraniční spolupráce mezi Klatovskem na české straně a spolkovou zemí Bavorsko na německé straně. Je ovšem otázkou, jaké má tato spolupráce skutečně přínosy a výsledky a jak na ni nahlízejí obyvatelé obou spolupracujících regionů.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Diplomová práce je zaměřena na zhodnocení významu přeshraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti, konkrétně na Plzeňský kraj, zejména příhraniční oblast Klatovska a spolkové země Bavorsko. Zabývá se hospodářským, kulturním, sociálním i ekonomickým partnerstvím obou těchto zemí od jejího počátku až po současnost. Financováním vybraných projektů, jejich významem, srovnáním protikladů české a německé strany a jejich vzájemné spolupráce. Hlavním cílem práce je celkové zhodnocení přeshraniční spolupráce a zjištění, jak je tato kooperace vnímána obyvateli na české i na německé straně s následným porovnáním dílčích výsledků. Dílčí cíle práce jsou v návaznosti na výše uvedené následující:

Dílčí cíl č. 1: Zjistit, jak vnímají a hodnotí přeshraniční spolupráci z pohledu české strany obyvatelé v regionu Klatovska.

Dílčí cíl č. 2: Zjistit, jak vnímají a hodnotí přeshraniční spolupráci z pohledu německé strany obyvatelé v regionu Bavorska.

Dílčí cíl č. 3: Porovnat pohled na přeshraniční spolupráci na straně českého obyvatelstva a na straně německého obyvatelstva, identifikovat shody a rozdíly.

Dílčí cíl č. 4: Zhodnotit efektivitu jednotlivých projektů přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem.

2.2 Metodika práce

Teoretická část diplomové práce se opírá o studium dostupné literatury, výsledků již realizovaných projektů a dalších zdrojů, které s touto tematikou souvisí. Pro tento účel byly použity zdroje z odborných knihoven v ČR, odborné články a vhodné internetové zdroje.

Praktická část obsahuje analýzu prostředí (české i německé strany), konkrétní aktivity (projekty) probíhající v rámci česko-německé spolupráce ve vybraném regionu. Součástí je výzkum, který je orientován na otázku vnímání přeshraniční spolupráce českou i německou stranou s následným porovnáním a zhodnocením získaných dílčích výsledků a učiněním celkového závěru.

Nejprve je zhotovena SWOT analýza českého a bavorského prostředí, která poukazuje na silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení daného regionu. Výsledky analýzy jsou zohledněny v dalších výsledcích výzkumu.

Další část je tvořena popisem jednotlivých projektů přeshraniční spolupráce s následnou analýzou dostupných ekonomických dat zaměřenou na vybrané aktivity v oblasti mezinárodní spolupráce, které v roce 2018, kdy je diplomová práce zpracovávána, probíhají, případně byly v nedávné době (maximálně před třemi lety) ukončeny. [1, s. 46] Řada informací byla čerpána z dostupných zdrojů, které se těchto aktivit týkají.

V následujícím kroku je pak využita technika kvantitativního výzkumu, kterou je dotazníkové šetření. Dotazník, který je určen obyvatelstvu Klatovska a Bavorska žijícímu v blízkosti hranic mezi Českou republikou a Německem, je konstruován jakožto dotazník nestandardizovaný, tedy vytvořený přímo výzkumníkem za účelem realizace tohoto konkrétního výzkumu. Dotazník sestává z uzavřených otázek (respondent volí jednu z několika nabízených možností) a výjimečně také z polootevřených otázek, kdy má respondent vedle jedné z nabízených odpovědí možnost zvolit odpověď „jiné“ a vlastními slovy k ní dopsat svůj názor. [2, s. 118]

Výzkumný soubor je tvořen jak respondenty z území České republiky (pohraničních oblastí Klatovska), tak respondenty z Německa (pohraničních částí Bavorska), což si vyžaduje dvojjazyčnou práci s dotazníky. Dotazník je s ohledem na fakt, že vlastní

diplomová práce je zpracovávána v českém jazyce, nejprve sestavován v českém jazyce, do německého jazyka je následně přeložen. Za účelem zajištění validity a reliability dat je nejprve provedena pilotní studie mezi českými i německými respondenty, na základě této pilotní studie dochází k drobným úpravám ve formulacích dotazníku, přidání dalších odpovědí k několika otázkám a jazykové úpravě dotazníků tak, aby byly co nejsrozumitelnější.

Sběr dat je realizován prostřednictvím online platformy Survio, která umožňuje vytvoření dotazníku v prostředí internetu a jeho následnou snadnou distribuci jak přes e-mailové schránky, tak přes sociální sítě. [19]

Následně je provedeno statistické zpracování v MS Excel, ve kterém jsou vytvářeny tabulky, grafy a realizovány některé výpočty. Získaná data jsou vyhodnocena a interpretována. Prostřednictvím metod syntézy a dedukce jsou formulovány nejdůležitější zjištění celého výzkumu a v návaznosti na to je dedukce a syntéza využita také k formulaci doporučení do budoucna a při koncipování závěru práce, kde je vyhodnoceno naplnění stanoveného cíle.

3 Literární rešerše

V kapitole zaměřené na literární rešerši jsou formulována základní teoretická východiska vlastní práce. Je zde definována politika soudržnosti včetně jejích cílů, dále je vymezen a charakterizován pojem přeshraniční spolupráce, historický vývoj přeshraniční spolupráce v Evropě, který zařazuje do tématu i historický pohled na problematiku v širších souvislostech, neboť přeshraniční spolupráce je jevem, který v západní Evropě má poměrně dlouhou tradici, čehož je důkazem i samotné Německo, zatímco ve střední a východní Evropě (tj. i v České republice), nebyla dlouho přeshraniční spolupráce vůbec realizovatelná s ohledem na politický režim a jeho snahu učinit hranice takřka neprostupné a vytvářet jejich prostřednictvím bariéru mezi dvěma státy, které spolu sousedí (zejména se státy na západě, kam patří právě Německo, jehož součástí je i spolková země Bavorsko).

V této souvislosti je nutné na problematiku nahlédnout v širším kontextu. Další podkapitola se zaměřuje na charakteristiku příhraničního regionu Klatovska, který byl zvolen pro detailní analýzu v této práci. Další historický exkurz představuje podkapitola zaměřená na problematiku vysídlení Němců z regionu Klatovska a okolí. Ačkoliv se jedná o událost historickou, na vztahy mezi Českou republikou a Německem má i v dnešní době určité dopady, tudíž je třeba i tento aspekt při zpracování diplomové práce brát v potaz. S tím pak souvisí i podkapitola zaměřená na protiklady na české a německé straně, které jsou představeny v následující podkapitole.

Jednou z nejdůležitějších otázek, která je s přeshraniční spoluprací spjata, je její financování. Proto je zařazena rovněž podkapitola zaměřená právě na tuto otázku stejně jako podkapitola, která stručně shrnuje jednotlivé programy přeshraniční spolupráce, které se vztahují právě ke spolupráci Klatovska na české straně a Bavorska na německé straně.

3.1 Politika soudržnosti

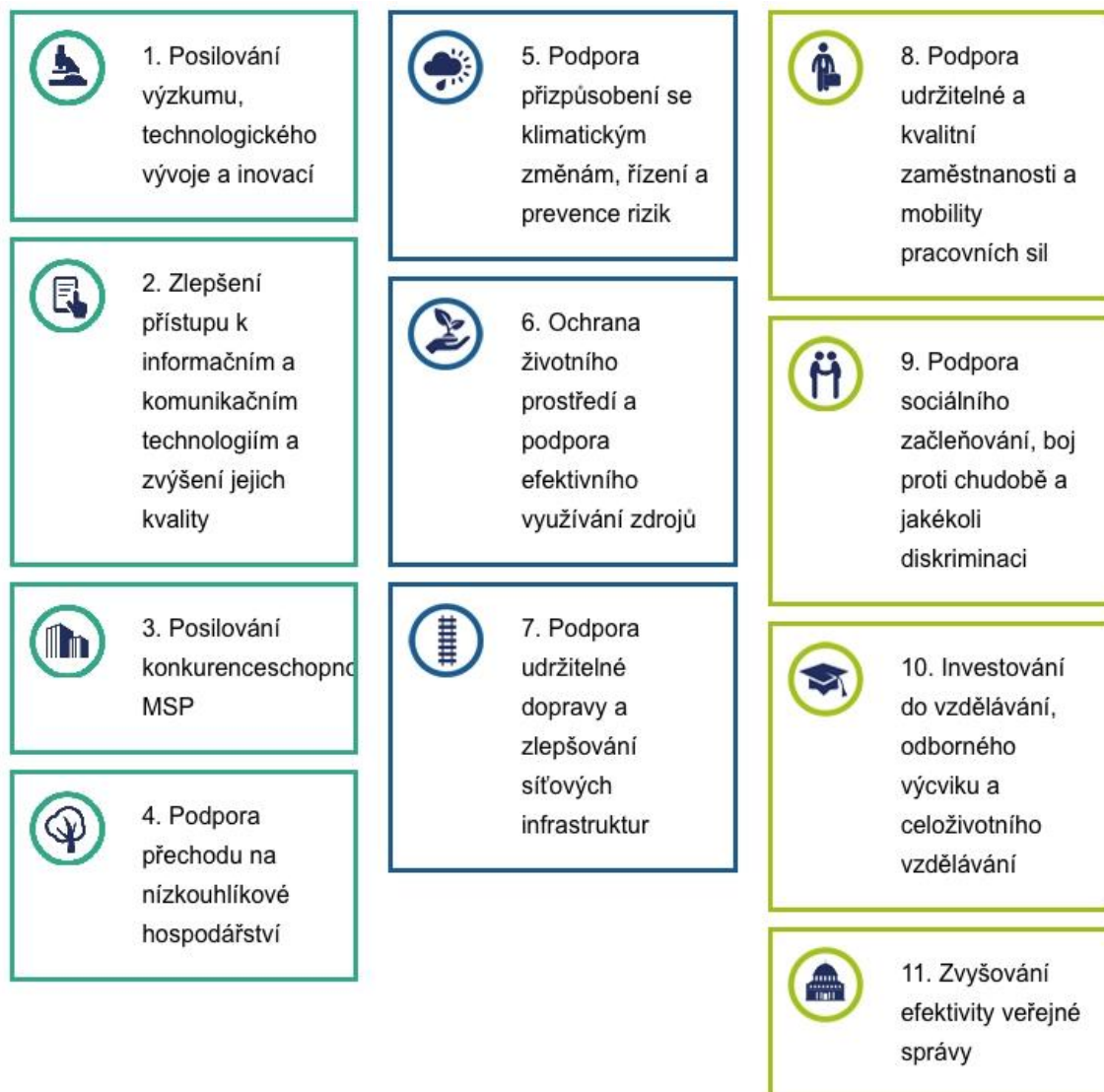
Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU (dále jen jako „politika soudržnosti EU“) byla poprvé představena Evropskou komisí v rámci Třetí zprávy o hospodářské a sociální soudržnosti, která byla zveřejněna v únoru roku 2004. [3, s. 31] Politika soudržnosti představuje jeden z významných nástrojů, který by měl sloužit k vyrovnávání regionálních rozdílů a podporovat rovnoměrnější vývoj v rámci jednotlivých zemí EU. Cíle, nástroje a finanční krytí politiky se od jejího vzniku výrazně měnily a reagovaly na socioekonomické změny, zájmy a potřeby členských států i EU jako celku. Hlavním cílem politiky soudržnosti bylo přispívat cílenými intervencemi ke zmírňování stávajících regionálních rozdílů v členských státech a zajistit tak rovnoměrný socioekonomický rozvoj v členských zemích EU. Vlivem přijetí Lisabonské strategie i strategie Evropa 2020 a v reakci na překonávání finanční a ekonomické krize se cíle politiky soudržnosti přestaly omezovat na snižování regionálních rozdílů, ale zaměřily se na širší soubor cílů navázaný na cíle těchto strategií. [4, s. 165]

Politika soudržnosti je realizována tak, že prostřednictvím regionálních programů jednak napomáhá méně rozvinutým regionům v rámci EU, ale podporuje rovněž orgány regionální správy v těchto regionech, kterým je nápomocná především v otázkách předvídání a podporování ekonomických změn jak v průmyslových, tak v městských i venkovských oblastech. Toho se politika soudržnosti snaží dosáhnout především posilováním konkurenceschopnosti a atraktivity těchto méně rozvinutých regionů, které jsou součástí členských zemí EU. V politice soudržnosti jsou zohledňovány také stávající ekonomické, sociální a rovněž územní rozdíly mezi jednotlivými regiony. [3, s. 31]

Politika soudržnosti je důležitým nástrojem, jehož prostřednictvím má být v rámci EU naplňován princip solidarity, soudržnosti a partnerství. Lze přitom konstatovat, že politika soudržnosti je jednou z nejvýznamnějších politik EU. To potvrzuje i fakt, že v programovém období 2007–2013 se jednalo o politiku, na kterou byl vynakládán největší objem finančních prostředků. Nástroje této politiky mají redistribuční efekt mezi jednotlivými regiony v rámci EU. [4, s. 194]

Cíle politiky soudržnosti jsou v každém programovém období jiné, v současném programovém období 2014–2020 je stanoveno celkem 11 tematických cílů, které jsou zaměřeny na podporu růstu. [20] Struktura cílů je přehledně znázorněna na obrázku č. 1.

Obrázek č. 1: Cíle politiky soudržnosti v programovém období 2014–2020

Zdroj: [20]

3.2 Přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce je jednou z forem regionální spolupráce a jako taková vytváří souvislý systém přeshraničních struktur podél hranice, které se podílejí na integračních procesech v Evropě. [5, s. 14] Lze ji definovat jako jakékoliv společně odsouhlasené akce, jejichž cílem je propagovat a podporovat dobré sousedské vztahy mezi územními společenstvími nebo úřady v pravomoci dvou nebo více smluvních stran, jakož i uzavírání jakýchkoliv dohod a smluv s ohledem na legislativu každého státu a s ohledem na mezinárodní vztahy a obecnou politiku. [6, s. 89]

Každá přeshraniční spolupráce má však jinou úroveň a intenzitu, kterou ovlivňují faktory jako například historické vazby, jazykové bariéry, podobnost, resp. rozdílnost hospodářských struktur a vytvoření podmínek přeshraniční spolupráce veřejnou správou. Hlavním cílem přeshraniční spolupráce je *„zmírňovat nevýhody hranic, překonávat okrajovou polohu příhraničních oblastí a zlepšovat životní podmínky obyvatel. Měla by zahrnovat všechny kulturní, sociální, ekonomické i infrastrukturní oblasti života“*. [16, s. 7]

V posledních letech je možné v Evropské unii pozorovat trend oslabování národních hranic, který se stal podmiňujícím faktorem pro vznik územní spolupráce. Příčinou této změny je evropská integrace a její výsledky, jakými jsou například jednotný trh, zrušení vnitřních hranic či zavedení společné měny. Územní spolupráce se však rozděluje na více forem, a to podle *„určitých indikátorů, které zahrnují geografický rámec, zapojených aktérů, pokryté tematické oblasti a organizační rámec“*. [17, s. 3–4]

Přeshraniční spolupráce se může realizovat na různých úrovních, v různých oblastech a podobách. Typ spolupráce závisí na aktérech spolupráce, na délce trvání projektu, jeho dosahu apod. Přeshraniční spolupráce představuje obecně jakoukoliv kooperaci partnerů ze sousedních zemí, kteří vyvíjejí společné aktivity, aby dosáhli jednodušším způsobem nebo efektivněji svých cílů. Motivace může přitom být značně rozdílná. Může jít o hospodářskou kooperaci dvou firem se snahou zvýšit svou konkurenceschopnost, nebo spolupráci sportovních oddílů, které si vyměňují zkušenosti na společných trénincích, či setkání, společné výlety seniorských klubů, které se snaží o společenské sblížení zemí. V práci je však kladen důraz primárně na přeshraniční spolupráci, která je realizována skrze nejruznější programy EU.

Přeshraniční spolupráce je postavena na několika důležitých principech. Z literatury vyplývají zejména následující principy přeshraniční spolupráce: partnerství a subsidiarita, společné přeshraniční koncepce, programování, koncentrace a také adicionalita. Partnerství je v této souvislosti možné vnímat ve dvou rovinách, a to v rovině vertikální a horizontální. Vertikální partnerství představuje vztahy a vazby mezi EU, národní, regionální a lokální úrovní, naproti čemuž horizontální partnerství je obecně vnímáno jakožto vztahy těchto struktur na obou stranách hranice. Je třeba zmínit, že „*princip partnerství vyžaduje aktivní účast a participaci odpovídajících regionálních a místních orgánů a kompetentních nevládních aktérů*“ a to ve všech fázích implementace. [8, s. 27]

Z výše uvedeného se dá usuzovat na úzkou kooperaci aktérů, která je základním principem účinné přeshraniční spolupráce. V posledních letech byl kladen důraz na účast soukromého sektoru při realizaci veřejných projektů, což má za úkol zvýšit efektivitu a kvalitu využití zdrojů a poskytovaných služeb a statků. Subsidiarita je politický princip zakotvený již v Maastrichtské smlouvě, který v této souvislosti říká, že rozhodování a plnění cílů by se mělo odehrávat na co nejnižší úrovni, tj. co nejbliže občanům. Důvodem je fakt, že orgány, resp. aktéři na lokální úrovni jsou nejbliže ke konkrétnímu problému či oblasti, a tudíž mají nejlepší předpoklady pro realizaci kvalitního a efektivního rozhodnutí. [21]

Dalším významným principem přeshraniční spolupráce jsou společné přeshraniční koncepce. Zde je třeba konstatovat, že společné programy a strategie vytvářejí rovnoprávné rámcové podmínky pro společnou spolupráci obou příhraničních oblastí. Společné koncepce musí být v souladu se strategiemi a plány vyššího stupně. Základním cílem přeshraničních koncepcí je vytvoření společné vize rozvoje regionu a společný postup při plnění plánů. Přeshraniční koncepce bývají obvykle založené na tzv. SWOT analýze [9, s. 104], což je analytický nástroj, který se zabývá vnitřním i vnějším prostředím regionu, přičemž určuje jeho slabiny, silné stránky a snaží se předpokládat potenciální hrozby a příležitosti vnějšího okolí. [10, s. 91]

Princip programování znamená, že prostředky určené na přeshraniční spolupráci jsou alokovány na základě několikaletých plánů rozvoje, v současnosti konkrétně sedmiletých. Důvodem je záměr komplexně řešit regionální problémy a nepřidělovat prostředky bezkonceptně na jednotlivé projekty. Účelem je rovněž vytvoření uceleného programu realizovaného v dlouhodobějším horizontu. [11, s. 56]

Zásadní význam pro přeshraniční spolupráci má rovněž princip koncentrace. Záměrem principu koncentrace je směřování výdajů strukturálních fondů do oblastí s největšími strukturálními problémy. Prostředky by měly být využívány pouze na podporu projektů v rámci předem určených prioritních cílů, které jsou stanoveny Evropskou komisí a členskými státy. Cílem uplatnění tohoto principu je vyšší účelovost využití prostředků a přehlednější kontrola. [8, s. 27]

Princip adicionality je posledním principem úspěšné přeshraniční spolupráce, což je spojeno s nutností disponovat vlastními finančními prostředky. Zdroje unie mají za úkol pouze doplňovat výdaje příjemců, nikoliv nahrazovat primární zdroje potřebné k uskutečnění projektu. Zainteresovanost vnitrostátních orgánů má za úkol zvýšit efektivitu a odpovědnost při realizaci projektů. [8, s. 27]

Množství finančních zdrojů závisí především na typu a povaze každého projektu a také na samotném příjemci. Princip adicionality se váže na regiony spadající pod cíl Konvergence, který je jedním ze tří cílů politiky soudržnosti EU. Systém přerozdělování prostředků můžeme definovat následovně: „*příděl každého členského státu představuje součet přidělů pro jeho jednotlivé způsobilé regiony, které se vypočítávají na základě relativní regionální prosperity, prosperity státu a míry nezaměstnanosti*“. [11, s. 101]

3.3 Historie přeshraniční spolupráce

Přeshraniční spolupráce není novým jevem, v Evropě má určitou historii. Je totiž třeba vycházet ze skutečnosti, že charakteristickým znakem Evropy, jakožto kontinentu, je díky velkému množství poměrně malých států a členitým pobřežím velké množství hranic. Některé jsou přírodního rázu, jiné vznikly na základě mocensko-politických bojů. Většina těchto příhraničních oblastí vykazuje specifické znaky oproti zbývajícím územím, jejichž původ je zakořeněn v minulosti. Tyto regiony je možné charakterizovat nízkým osídlením, nízkým hospodářským potenciálem, nevyhovující dopravní obslužností, vyšší nezaměstnaností, zvýšeným výskytem protizákonných jednání (kriminality). [7, s. 7]

Počátky vzniku přeshraniční spolupráce jakožto nástroje na odstraňování negativních důsledků hranic se datují od 50. let 20. století, kdy došlo k prvním pokusům o odstranění nebo přinejmenším o zmírnění výše uvedených nevýhod příhraniční oblasti. To vedlo ke

zjištění, že nedostatky regionů plynoucí z příhraniční polohy je možné odstranit jen pomocí oslabení vlivu hranic. Dochází tedy ke vzniku přeshraniční spolupráce, která představuje nástroj na odstraňování negativních důsledků hranic. Přeshraniční spolupráce se po 2. světové válce objevovala zejména ve francouzsko-německých a nizozemsko-německých příhraničních oblastech a ve skandinávských zemích. Z toho je zřejmé, že na straně Německa je přeshraniční spolupráce běžným jevem již řadu desetiletí. V té době, konkrétně v roce 1958, vznikl i historicky první euroregion, a to na hranici Německa Holandska. [6, s. 15]

V tomto období se však přeshraniční spolupráce vyznačovala absencí legislativních a administrativních mantinelů a zakotvení. Přeshraniční spolupráce začala v tomto období nabývat podobu sdružení obcí, která vznikala na základě společných zájmů. V té době dochází také k významnému zlepšování přeshraniční spolupráce. V rozmezí 60. a 80. let 20. století se sdružení přeshraniční spolupráce zaměřila na hospodářský rozvoj a zlepšování sociální a kulturní situace obyvatel s pokračující snahou odstraňovat vliv hranic. Právě proto také v roce 1971 vznikla Asociace evropských hraničních regionů („*AEBR – Association of European Border Regions – Arbeitsgemeinschaft europäischer Grenzregionen*“), která napomáhala realizovat spolupráci příhraničních oblastí. [6, s. 66]

Situace ve střední a východní Evropě byla však oproti výše popsané situaci v západních zemích jiná. Hranice většiny středoevropských a východoevropských států představovaly silnou bariéru, jejímž úkolem bylo stát izolovat. Změna nastala až koncem 80. let, a to díky demokratizačnímu procesu v těchto zemích. V té době se také funkce hranic v rámci Evropské unie absolutně oslabila a přesunula se na její vnější hranici. Zároveň se v EU objevila myšlenka spolupráce i se třetími státy. Na přelomu let 1989 a 1990 vznikla Iniciativa Společenství INTERREG, která se zaměřuje na podporu přeshraniční spolupráce členských států EU a která dává přeshraniční spolupráci právní rámec. Reakcí na vznik Iniciativy bylo nejen vytvoření přeshraničních regionů na všech vnitřních hranicích EU (do té doby se nezapojila všechna pohraniční území do přeshraniční spolupráce), ale bylo to také vytvoření přeshraničních regionů na většině vnějších hranic. [22, s. 4 a násl.]

Z hlediska postupného vývoje přeshraniční spolupráce možné vyzorovat několik vývojových stupňů přeshraniční spolupráce. Prvním stádiem je neformální spolupráce, která se často objevuje i v dnešní době. Druhým stupněm jsou dohody

o spolupráci krátkodobého nebo dlouhodobého charakteru podle zaměření. Třetím vývojovým stupněm jsou společné subjekty bez právní subjektivity. V tomto stádiu už je patrná systematická spolupráce a podpora. Jakožto nejvyšší stupeň je pak možné chápat společné subjekty s právní subjektivitou, což je i případ Evropské unie. [7, s. 2]

3.4 Příhraniční oblast Klatovsko

Příhraniční oblast Klatovsko lze v zásadě ztotožnit s okresem Klatovy, který se nachází v Plzeňském kraji na hranici s Německem. Na sever od Klatovska se nachází Plzeň, směrem na západ od Klatovska lze pak najít Domažlice, na východ Strakonice. Na jihu Klatovsko sousedí s Německem, přičemž společná hranice je dlouhá zhruba 70 km. Okres Klatovy je nejrozsáhlejším okresem v celém Plzeňském kraji, neboť jeho rozloha činí celkem 1946 km². Jedná se však také o druhý nejrýchleji osídlený okres v Plzeňském kraji (hned po tachovském okrese), jehož hustota osídlení činí 44,4 obyvatele na 1 km². Dalším charakteristickým rysem Klatovska je skutečnost, že je oblastí s nejstarším obyvatelstvem v Plzeňském kraji. Na území okresu Klatovy se nacházejí celkem tři různé správní obvody, kterými jsou ORP Klatovy, ORP Sušice a ORP Horažďovice. Největší je ORP Klatovy. Zároveň se v okrese nachází celkem šest správních obvodů s obecním úřadem obce s rozšířenou působností. [23]

Součástí Klatovského okresu je Šumava a podhůří Šumavy. Šumava je oblíbenou turistickou destinací, jedná se o oblast, kde je velmi dobré životní prostředí, s čímž je spojen i fakt, že se v oblasti Šumavy vyskytuje velký počet chráněných území. Nachází se zde Národní park Šumava a celkem 55 maloplošných chráněných území, ve kterých lze najít i dvě národní přírodní památky, kterými jsou Pastviště u Fínů a Americká zahrada. Dále se zde nacházejí dvě národní přírodní rezervace, kterými jsou Černé a Čertovo jezero a Bílá Strž, stejně jako 16 přírodních památek a 35 přírodních rezervací. Na 43,3 % plochy klatovského okresu se rozkládají lesy. [23]

Vedle řady pozitivních charakteristik Klatovska lze najít i některé negativní. Předně je třeba zmínit, že toto území je jen řídko protkáno železniční sítí, na Šumavě železniční spojení prakticky neexistuje. V Železné rudě se nachází železniční celní přechod na hranici s Německem. Existuje zde poměrně hustá síť silnic, které nejsou v příliš dobrém stavu a mnohdy nesplňují současné technické požadavky automobilové dopravy. Velkou část

silnic na tomto území tvoří silnice III. třídy (676 km z celkové délky 1136,1 km), naopak jen menšina silnic jsou silnice I. třídy (jen 102,3 km z celkové délky 1136,1 km). [23]

Pokud se týká ekonomických a podnikatelských subjektů, ke dni 31. 12. 2017 bylo v okrese registrováno 21 164 ekonomických subjektů, přičemž v naprosté většině případů (v 81,11 %) se jednalo o podnikání fyzických osob. Průmysl je soustředěný především v obcích Klatovy, Sušice a Horažďovice. K významným průmyslovým podnikům v okrese lze řadit například společnost Intertell, s. r. o., která působí v oblasti výroby dílů pro automobilový průmysl a galanterii, dále Pfeifer Holz, s. r. o., která se zaměřuje na dřevovýrobu, Rodenstock ČR, s. r. o., což je podnik se zaměřením na výrobu brýlových obrouček a vybavení pro oční optiky. V potravinářském průmyslu pak Mlékárna Klatovy, a. s., Drůbežářské závody Klatovy, a. s. nebo Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s. V letech 2013–2014 se v okrese velmi intenzivně rozvíjela bytová výstavba. V roce 2017 byla ovšem úroveň bytové výstavby za posledních několik let na vůbec nejnižší úrovni. S ekonomickými subjekty, které jsou rovněž významnými zaměstnavateli v regionu, se pak úzce pojí i otázka míry nezaměstnanosti, která na konci roku 2017 činila 2,72 %, čímž se míra nezaměstnanosti zařadila k vyšším v Plzeňském kraji. [23]

Zdravotnická péče je zajišťována prostřednictvím tří různých nemocnic, nejvýznamnější je Nemocnice Klatovy, a. s. Působí zde rozsáhlá síť zařízení předškolního a školního vzdělávání, nenachází se zde žádná vysoká škola, pouze 42 mateřských škol, 42 základních škol, 2 gymnázia, 5 středních škol, které nenabízejí nástavbové studium, a 3 střední školy, které nástavbové studium nabízejí. K důležité charakteristice okrese Klatovy patří rovněž skutečnost, že se jedná o významnou rekreační oblast, která je stále více vyhledávána. Cílovou destinací, do které směřuje nejvíce rekreaantů je především oblast Šumavy, ale i města Klatovy nebo Sušice. Rekreatovat se dá rovněž u některých vodních ploch, zejména u řeky Otavy a rybníků Valcha či Hnačov. [23]

Klatovy jsou městem, které má bohatou a dlouhou historii a nabízí tak nespočet památek, které jsou pro turisty zajímavé. Patří k nim zejména Černá věž, která byla postavena mezi lety 1547–1557. Z věže je dnes možné pozorovat nejen okolí Klatov, ale při dobré viditelnosti je možné dohlédnout až na Šumavu. Další významnou památkou a dominantou města je Jezuitský kostel Neposkvrněného početí Panny Marie a svatého Ignáce. Za zmínku stojí i původní jezuitská kolej, jejíž výstavba započala roku 1656 společně

s kostelem, v současné době je zde nákupní centrum a městská knihovna. Zajímavá je rovněž expozice zaměřená na barokní lékárenství prezentovaná lékárnou „U Bílého jednorožce“. *„Tato unikátní expozice lékárenství mapuje vývoj tohoto řemesla od roku 1776 až do roku 1966, kdy lékárna ukončila svoji činnost. Svým interiérem a zařízením z velké části nepostrádajícím prvky kuriozit pocházejících převážně z 18. století.“* [24]

Další zajímavostí je gotický arciděkanský kostel Narození Panny Marie, který je situován v jedné z uliček bezprostředně přiléhající k náměstí Míru. Jedná se o vůbec nejstarší historickou památku v Klatovech, jejíž vznik se datuje do 13. století. Od té doby kostel prošel řadou přestaveb. Zajímavá je rovněž kaple Zjevení Panny Marie „Chaloupka“, jež byla postavena roku 1696. Je v ní vystavený obraz, který je údajně zázračný, neboť má mít léčivou moc. Obraz je každý rok v rámci klatovské pouti uctíván velkým církevním průvodem, který prochází městem. [24]

Dominantou města je klatovská radnice, jejíž výstavba započala roku 1557, nicméně od té doby prošla celou řadou přestaveb, které kompletně změnily podobu radnice. Poslední přestavba byla realizována v letech 1923–1925 v novorenesančním stylu, což se projevuje na celkovém vzezření radnice. Opomenout nelze ani pověstné katakomby, tedy podzemní prostory patřící k Jezuitskému kostelu Nanebevzetí Panny Marie a sv. Ignáce, kde byly v dřívějších dobách pohřbíváni členové jezuitského řádu, stejně jako nejrůznější významné osobnosti Klatov. *„První zemřelí byli do katakomb ukládáni ještě před dokončením stavby od počátku 70. let 17. století. Pohřbívání v katakombách ukončily patenty císaře Josefa II. v roce 1783, které zakazovaly pohřby v kostelech. Důmyslně řešený větrací systém umožňuje udržovat optimální teplotu vhodnou pro konzervaci mumifikovaných těl. Do dnešních dnů se jich zachovalo 38.“* [24]

Historických památek a zajímavostí je v Klatovech mnoho, stručně lze proto zmínit kupříkladu Bílou věž, která byla původně zvonící, dominikánský kostel sv. Vavřince, mnohé měšťanské domy, kamenné hradby, židovský hřbitov, ale i muzea a galerie, mezi které patří Galerie U Bílého jednorožce, Vlastivědné muzeum dr. Hostaše a mnohé další. Město Klatovy pořádá například nejrůznější vycházky s průvodcem, které mohou turisté využít, pokud chtějí poznat město jakožto celek, popř. jeho část a necílí jen na jednu konkrétní památku. Tyto vycházky bývají leckdy pořádány i zdarma. [24]

3.5 Vysídlení Němců

Významným faktorem, který dodnes ovlivňuje vztahy mezi obyvateli okresu Klatovy a německými obyvateli bavorského pohraničí je vysídlení Němců z této oblasti. V rámci pojednání o vysídlení Němců je jistě vhodné se nejprve zmínit o situaci na Klatovsku před obdobími 1945–1946, kdy k vysídlení došlo.

Na území Klatovska vždy existovala hranice mezi českým a německým osídlením, v době kdy byl zřízen protektorát Čechy a Morava, zde probíhala hranice mezi Protektorátem a Německou říší. Přímo v Klatovech a v jejich blízkém okolí žili převážně čeští obyvatelé, nicméně určitá německá menšina se zde přirozeně vyskytovala také. Při porovnání údajů z roku 1930 a údajů, které byly v letech 1945–1946 zjišťovány za účelem realizace odsunu Němců, bylo zřejmé, že v mezidobí došlo k nárůstu německé populace v regionu. Navíc samotná skutečnost, že v Klatovech bylo Němců jen minimum, nebyla tak významná, neboť v řadě okolních měst a regionů to bylo ve své podstatě obráceně, ačkoliv se jednalo o české území, žili zde převážně Němci. Příkladem takových regionů je třeba Nýrsko nebo Železná ruda. [25]

Samotná skutečnost, že na území žili jak Němci, tak Češi, by nebyla tak významná, nicméně již na přelomu 19. a 20. století se mezi obyvatelstvem obou národností začalo vytvářet nepřátelství, které právě 2. světová válka a okupace českého území výrazně podpořila, stejně jako skutečnost, že za okupace zde zahynula v důsledku německé invaze řada lidí. [12, s. 383]

Význam pro rozhodnutí o vysídlení Němců měl i fakt, že za 2. světové války sloužilo hospodářství na Klatovsku primárně válečným potřebám Německa, což rovněž přispívalo k negativním vztahům mezi obyvateli, neboť české obyvatelstvo se tímto cítilo vykořisťováno a zneužíváno. Na české straně pro změnu působila celá řada odbojových skupin, což rovněž dobrým vztahům mezi německým a českým obyvatelstvem nenapomáhalo. Nelze se tedy v žádném případě divit tomu, že po skončení 2. světové války bylo přistoupeno k odsunu německého obyvatelstva z českého pohraničí, tedy mimo jiné i z Klatovska. [12, s. 383]

Právním základem vysídlení Němců z českého pohraničí se staly některé dekrety prezidenta Edvarda Beneše, které jsou dodnes velmi spornou kapitolou české historie i pro Čechy. Němci byli prostřednictvím dekretů zbaveni českého občanství, čímž se na českém území stali cizinci, byl jim konfiskován majetek apod. [13, s. 31]

Specifickým rysem odsunu Němců na Klatovsku byla skutečnost, že Klatovsko přímo sousedilo s americkou okupační zónou v Německu. I na Klatovsku se až do roku 1945 zdržovali američtí vojáci, kteří důsledně dbali na to, aby samotný odsun Němců probíhal v souladu s předem sjednanými pravidly. Nedochovalo zde k „divokému odsunu Němců“, který byl typický pro jiné oblasti českého pohraničí. Zabíjení Němců a násilnosti nebyly zdaleka takového rozsahu jako v jiných částech českého pohraničí. Odsun Němců na Klatovsku probíhal pomocí železniční dopravy poměrně poklidně. Bylo dohlíženo na to, zda mají Němci s sebou dostatečné vybavení, ke kterému patřily např. příkrývky, teplé oblečení a boty. Pokud bylo vybavení nedostatečné, docházelo k odmítání jejich převzetí. Všichni Němci z této oblasti byli navíc odesíláni do americké okupační zóny, tedy do západní zóny, nikoliv do sovětského pásma. [12, s. 393–394]

Na odsun Němců na Klatovsku nelze pohlížet pouze z té lepší stránky. Je třeba brát v úvahu skutečnost, že Klatovy byly jedním z měst, kde byl zřízen internační tábor, ve kterém byli Němci shromažďováni před tím, než byli transportováni na německé území. Dalším specifikem odsunu na Klatovsku bylo, že probíhal pomaleji než v jiných lokalitách, neboť v tomto období se region potýkal s významným nedostatkem pracovních sil, čímž řada českých podniků v této oblasti žádala o to, aby jejich zaměstnanci německé národnosti nebyli odsunuti, popř. byl jejich odsun alespoň odložen, než se podaří je nahradit pracovníky české národnosti. V této souvislosti je nutné konstatovat, že například na Šumavě se nahrazení německých obyvatel českými nikdy zcela nepodařilo a region Šumavy se tak s odsunem již nikdy zcela nevyrovnal. [12, s. 394]

Specifikem odsunu na Klatovsku je fakt, že zde i po roce 1947, kdy byl odsun zcela dokončen, zůstalo poměrně dost obyvatel německé národnosti. Především se jednalo o jednotlivce s odbornou profesí, s jejichž nedostatkem se region velmi intenzivně potýkal. Nicméně velká část z nich nakonec odešla později do Německa dobrovolně a na vlastní žádost. [12, s. 394]

Mnozí z odsunutých Němců na českém území žili dlouho, leckdy i celý život a najednou byli odsouváni do Německa. Byli odvezeni z prostředí, na které byli zvyklí, kde měli práci, byl jim navíc zabaven majetek a pocítovali nevraživost ze strany českých občanů. Všechny tyto aspekty tak vedly k tomu, že odsun nebyl rozhodně německými obyvateli vnímán jako něco pozitivního, právě naopak. Řada německých obyvatel žádala o to, aby mohla na Klatovsku a v okolí zůstat a skutečnost, že museli z oblasti odejít, vnímali velmi negativně. Tento fakt pak pochopitelně negativně ovlivnil vztahy mezi lidmi v pohraničí jak na české, tak na německé straně hranice, přičemž odsun německých obyvatel je problémem, který je předmětem kritiky dodnes. [13, s. 31-35]

Faktor složité minulosti spojené s komplikovanými vztahy na území od konce 19. století a odsun Němců po 2. světové válce tvoří určitý kontext vzájemných vztahů mezi Bavorskem a Českou republikou, který může mít na vzájemné vztahy Bavorska a Klatovska určitý negativní dopad. Může zpomalovat navazování vzájemných vztahů. Na druhou stranu tento negativní vliv historie nelze přeceňovat.

3.6 Vztah mezi ČR a Bavorskem (protiklady na české a německé straně)

Bavorsko s ČR a zejména s pohraničím pojí velmi intenzivní spolupráce, která není rozvíjena jen v návaznosti na přeshraniční spolupráci EU, ale i nezávisle na ni. Již přes 20 let funguje na mezivládní úrovni pracovní skupina zaměřená na spolupráci ČR a Bavorska, která se zaměřuje téměř na všechny oblasti politiky a veřejné správy. Partnerský vztah je možné identifikovat na úrovni regionální a komunální, což potvrzuje skutečnost, že *„existuje více než 83 partnerství na úrovni obcí, jakožto i několik partnerství na úrovni krajů. Tato partnerství umožňují setkávání občanů na obou stranách čím dál tím propustnější hranice, a tím přispívají ke vzájemnému poznávání a porozumění mezi národy“*. [26] Právě spolupráce mezi třemi bavorskými regiony, které přímo sousedí s ČR, tj. mimo jiné i s Klatovskem, je hodnocena jakožto velmi úspěšná. [26]

Z hlediska vztahů mezi oběma regiony nelze opomíjet fakt, že partnerství mezi ČR a Bavorskem má kořeny, které jsou staré již několik set let. Partnerství mezi oběma regiony lze považovat za produkt mezivládní spolupráce či přeshraniční spolupráce EU, ale

je nutné na něj nahlížet komplexně. Intenzivní partnerský vztah se projevuje tím, že mezi ČR a Bavorskem existují velmi intenzivní obchodní vztahy. Česko je v současnosti pro Bavorsko pátým největším obchodním partnerem. Bavorsko je také pro ČR největším obchodním partnerem z řad spolkových zemí Německa, přičemž nelze opomíjet fakt, že z hlediska zahraničního obchodu je Německo obecně největším obchodním partnerem ČR. [27]

Obchodní vztahy mezi oběma zeměmi pochopitelně podporuje skutečnost, že nejdelší hranici má ČR s Německem. Celková délka hranice s Německem činí 810 km, což je celkem 35,6 % hranic ČR. Významný je i fakt, že polovinu délky hranice tvoří přímo hranici s Bavorskem. Obchod mezi ČR a Bavorskem se leckdy rozvíjel zcela přirozeně, a to zejména na přeshraniční úrovni. [28]

Vzájemné vztahy ovlivňují mimo jiné i strukturální rozdíly mezi Klatovskem a Bavorskem. Z demografického hlediska je nutné konstatovat, že Klatovsko patří spíše k méně osídleným regionům ČR. Celé Bavorsko je lidnatější než ČR, čemuž napomohl pád Berlínské zdi a sjednocení Německa. [14, s. 45]

Bavorsko je významně ekonomicky vyspělejší regionem než řada regionů v Německu a nepochybně je vyspělejší než Klatovsko, což má ovšem v kontextu partnerství a spolupráce pozitivní aspekty. Méně vyspělý region, kterým je Klatovsko je v řadě oblastí Bavorskem inspirován a motivován k dalšímu rozvoji, vzájemné obchodní vztahy (skutečnost, že Bavorsko odebírá řadu produktů z ČR) pak mají na ekonomický rozvoj Klatovska rovněž pozitivní vliv. [29]

K rozvoji Klatovska napomáhá i tzv. pendlerství, tedy skutečnost, že řada obyvatel z Klatovska cestuje každodenně za prací do Německa. Zde mají vyšší příjmy, které následně utrácejí především v místě bydliště, tedy na Klatovsku, což podporuje ekonomiku regionu. Rozvoj Klatovska podporují také zahraniční investice z nedalekého Bavorska. Jedná se o vztah mezi ekonomicky vyspělejší Bavorskem a méně ekonomicky vyspělým Klatovskem. [29]

Vliv na vzájemné vztahy a spolupráci regionů má rovněž otázka dopravní dostupnosti a dopravní propojenosti regionů. Spojení mezi regiony na straně České republiky není optimální, nicméně Bavorsko je na tom ve srovnání s Klatovskem lépe. To má za následek

postupný rozvoj dopravy mezi oběma regiony. Nedostatkem je například kvalita silnic na české straně, která tento rozvoj limituje. [23]

Navzdory složité minulosti a poměrně velkým rozdílům v ekonomické oblasti je zřejmé, že tradiční partnerství mezi Bavorskem a ČR funguje i v současné době a že oba regiony vzájemně spolupráci napomáhají. Proto je i přeshraniční spolupráce mezi oběma regiony poměrně rozvinutá a rozsáhlá a existuje celá řada programů spolupráce.

3.7 Financování programů přeshraniční spolupráce

Programy financování přeshraniční spolupráce jsou financovány z několika různých zdrojů. Patří sem vlastní prostředky regionů, které se na spolupráci podílejí, výnosy z vlastní činnosti, podíly na zisku, kterého dosáhly zúčastněnými subjekty zřizované právnické osoby stejně jako členské příspěvky zúčastněných subjektů v regionu. Důležitou formou financování jsou prostředky získané z nejrůznějších státních, mezinárodních, evropských programů a národních programů přeshraniční spolupráce. [18, s. 629 a násl.]

Na úrovni EU lze prostřednictvím řady programů získávat prostředky především z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Evropský fond regionálního rozvoje byl založen v roce 1975 a patří mezi strukturální fondy EU. Jedná se o fond, který mezi ostatními strukturálními fondy disponuje největším objemem prostředků, které jsou určeny k nápravě strukturálních problémů EU. [11, s. 1] Fond se zaměřuje na otázky modernizace a posilování hospodářství. *„Podporovány jsou investiční (infrastrukturní) projekty, jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, rozvoj a obnova sportovních areálů, rekonstrukce kulturních památek, výsadba regenerační zeleně, výstavba či oprava infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, zavádění služeb elektronické veřejné správy apod.“* [30]

Vedle toho existuje řada českých národních programů, které jsou rovněž zaměřeny na přeshraniční spolupráci s okolními státy.

3.8 Programy přeshraniční spolupráce

Financovat projekty realizované v rámci přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem je možno z různých programů. Evropská územní spolupráce („EÚS“) sestává z celkem tří pilířů. Pilíř přeshraniční spolupráce, národní spolupráce a meziregionální spolupráce. [31] Nejdůležitějším a nejspecializovanějším na přeshraniční spolupráci ve zkoumaném regionu je Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko pro programové období 2014–2020. Vedle toho lze zmínit rovněž financování z programu INTERREG EUROPE, který sice formálně probíhá na úrovni mezinárodní spolupráce, ale zaměřuje se i na celé území EU společně s územím Švýcarska a Norska. Třetím programem, který spadá pod EÚS, a proto je v této práci zmiňován jako jeden z možných zdrojů financování přeshraniční spolupráce, je program INTERREG DANUBE, který je řazen k nadnárodní spolupráci. [15, s. 74]

Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2014–2020 je koncipován pouze jako program, který doplňuje jiné rozsáhlé programy financované ze strukturálních fondů, kupříkladu program Rozvoj venkova, Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost stejně jako program Inovace a zaměstnanost, Výzkum, vývoj a vzdělávání či Životní prostředí. Ty lze rovněž v určité míře využít na financování některých typů projektů zaměřených na otázku přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem [31]. Za zmínku stojí program Evropského regionu Dunaj-Vltava, který je rovněž v této podkapitole představen. Vzhledem k tomu, že programů, které lze na konkrétní projekty využít je celá řada, nejsou dále v této práci představovány a prostor je věnován jen těm, které se zaměřují přímo na přeshraniční spolupráci ČR a Bavorska.

3.8.1 Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2014–2020

Program přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko 2014–2020 je financován z Evropského fondu regionálního rozvoje, přičemž v letech 2014–2020 je možné na přeshraniční spolupráci mezi ČR a Bavorskem z fondu na základě programu přeshraniční spolupráce vyčerpat až 103,4 mil. eur. Jedná se o program, který „navazuje na úspěšné dotační programy na podporu přeshraniční spolupráce fungující na česko-bavorském pomezí od

roku 1994 (program CBC Phare v letech 1994–2004, program Iniciativy Společenství INTERREG IIIA v letech 2004–2006 a program přeshraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2007–2013). Za více než dvacet let podpory česko-bavorské přeshraniční spolupráce byly podpořeny stovky projektů zaměřených na velké investice i podporu malých neinvestičních projektů typu „*people-to-people*“ v rámci tzv. Dispozičního fondu na podporu malých projektů. [32]

Základní zásady pro poskytování dotací z programu jsou formulovány následujícím způsobem: primárně je nutné, aby se na realizovaném projektu podílel minimálně jeden partner z ČR a minimálně jeden partner z Bavorska, kvůli naplnění definičního znaku přeshraniční spolupráce mezi oběma zeměmi. Mezi partnery z obou zemí, kteří se na realizaci projektu podílejí, si partneři musí zvolit jednoho, který ponese celkovou odpovědnost za realizaci celého projektu. Důležité je, aby byl každý realizovaný projekt přiřazen k některému ze specifických cílů některé prioritní osy programu. Poslední zásadou, kterou musí projekt splňovat je pozitivní dopad na česko-bavorské příhraničí. Tento přínos je při posuzování každého projektu posuzován rovněž v návaznosti na tzv. horizontální zásady, mezi které patří například zásada udržitelného rozvoje, rovnost mezi muži a ženami a rovné příležitosti a zákaz diskriminace. [31]

Program upravuje celkem čtyři kritéria spolupráce, z nichž projekt, který má být financován z tohoto programu, musí splnit nejméně tři. Prvním kritériem je společná příprava realizovaná nejméně jedním českým a jedním bavorským partnerem. Druhým kritériem je společná realizace projektu ze strany nejméně jednoho českého a nejméně jednoho bavorského partnera, přičemž partneři sice mohou mít do určité míry rozdělené úkoly, kdo co na projektu realizuje, nicméně je nutné, aby se na realizaci projektu podíleli převážně společně a aktivně. Třetím kritériem je společný personál, což znamená, že se personál náležející nejméně jednomu českému partnerovi podílí na realizaci v bavorské části projektu, anebo se personál alespoň jednoho bavorského partnera podílí na realizaci v české části projektu. Kritérium společného personálu musí být splněno skutečně personálem některého z partnerů, není možné, aby za účelem splnění kritéria byly najaty externí služby, jejichž prostřednictvím by bylo kritérium splněno. Čtvrtým, a zároveň posledním, kritériem je společné financování, kdy jak na české, tak na bavorské straně

musí být projekt realizován alespoň z 10 %, popř. musí být financováno minimálně 100 000 eur, a to ze způsobilých výdajů vynaložených na daný projekt. [31]

Program je složen celkem z pěti prioritních os, pod které jsou následně podřazeny jednotlivé specifické cíle (pro každou osu se jedná o jeden až dva specifické cíle). První prioritní osou programu je výzkum, technologický rozvoj a inovace. Cílem osy programu je především přispět k dalšímu rozvoji plánovaných kapacit v oblasti výzkumu, a především k jejich významnějšímu přeshraničnímu využití, což by mělo napomoci k efektivnímu nakládání se stávajícím potenciálem v oblasti výzkumu a inovací a k vytváření přeshraniční synergie v této oblasti. Osa vychází se skutečnosti, že malé a střední podniky obvykle nedisponují vlastním oddělením zaměřeným přímo na rozvoj inovací a výzkumu. Malé a střední podniky tvoří většinu podniků v regionu Klatovska (resp. obecně i v regionu Plzeňského kraje, na který se podpora z tohoto programu vztahuje) a Bavorska, což je důvodem, proč je jejich integrace a spolupráce v oblasti inovace a výzkumu programem podporována. První prioritní osa je tvořena následujícími dvěma specifickými cíli. [31]

- Specifický cíl č. 1: Posílení přeshraničních aktivit v oblasti výzkumu a inovací.
- Specifický cíl č. 2: Zlepšení zapojení malých a středních podniků do výzkumu a inovací.

Druhou prioritní osu programu tvoří ochrana životního prostředí a účinné využívání zdrojů v programem podporovaném území. To zahrnuje především udržitelný rozvoj a po ekologické a sociální stránce zodpovědný přístup k území, které je podporováno dotacemi z tohoto programu. Důležité je zachování společného kulturního a přírodního prostoru. Druhá prioritní osa usiluje o obnovení a zvýšení biodiverzity stejně jako ekosystémových služeb v dotačním území. Je zde promítnuta skutečnost, že v příhraničním území na pomezí ČR a Bavorska je možné najít celou řadu různých chráněných oblastí, jejichž ochranu pak zabezpečuje i druhá prioritní osa. Ta v sobě zahrnuje následující dva specifické cíle. [31]

- Specifický cíl č. 1: Zvýšení atraktivity dotačního území prostřednictvím zachování a zhodnocení společného kulturního a přírodního dědictví v udržitelné formě.

- Specifický cíl č. 2: Zvyšování a obnova biodiverzity a ekosystémových služeb.

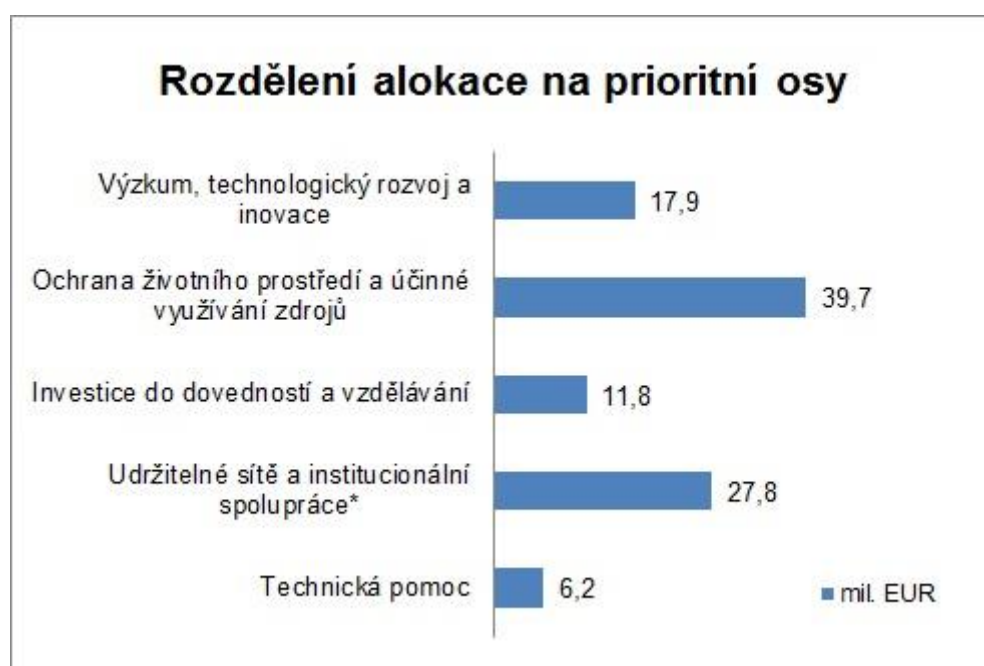
Třetí prioritní osa se zaměřuje na investice do dovedností a vzdělávání. Cílem prioritní osy je především odbourat bariéry v přeshraničním vzdělávání. Má dojít ke zvýšení prostupnosti vzdělávacího systému v dotačním území (tj. mezi ČR a Bavorskem). Základní bariérou přeshraničního vzdělávání je obvykle jazyková bariéra, kterou si třetí prioritní osa klade za cíl odstranit. Osa vychází ze skutečnosti, že již existuje poměrně četná spolupráce například mezi českými a bavorskými vysokými školami v dotačním území stejně jako mezi partnerskými učilišti a dalšími vzdělávacími institucemi. Prioritní osa se snaží tuto existující spolupráci dále rozvíjet. S ohledem na skutečnost, že řada mladých lidí a absolventů škol z dotačního území odchází a předpokládá se, že tento trend bude do budoucna spíše zesilovat, klade si třetí prioritní osa za cíl podpořit rovněž uznávání nejrůznějších diplomů, absolutoríí apod., čímž by mělo dojít k podpoře zaměstnanosti v daném regionu. Stejně tak má dojít k přizpůsobení a podpoře regionálního trhu práce v dotačním území. Třetí prioritní osa sestává z následujících dvou specifických cílů. [31]

- Specifický cíl č. 1: Odbourávání jazykových a systémových překážek ve vzdělávání.
- Specifický cíl č. 2: Přizpůsobení vzdělávání změněným podmínkám na společném trhu práce.

Čtvrtá prioritní osa programu se nazývá Udržitelné sítě a institucionální spolupráce. Osa je zaměřena na posilování vědomí společného prostoru v příhraničním regionu ČR a Bavorska. Zde má negativní dopad především jazyková bariéra, vliv má ovšem samozřejmě i odlišná legislativa obou zemí, stejně jako další faktory jako je odlišný hospodářský a sociální systém a zdravotnictví. Čtvrtá prioritní osa je specifická tím, že se nezaměřuje na přesně specifikované aspekty přeshraniční spolupráce, ale snaží se podporovat a rozvíjet přeshraniční spolupráci v obecné rovině. Příkladem jsou euroregiony, které v dotačním území působí. Čtvrtá prioritní osa má stanoven pouze jeden specifický cíl, kterým je dosažení vyšší míry přeshraniční integrace, harmonizace a soudržnosti v česko-bavorském příhraničí. Pátá prioritní osa se zaměřuje na technickou pomoc a má jeden specifický cíl, kterým je efektivní a úspěšná realizace programu. [31]

Nejvýznamnější položku tvoří druhá prioritní osa, tedy ochrana životního prostředí a účinné využívání zdrojů, na kterou připadá 37,9 mil. eur. Druhou nejvýznamnější položkou je udržení sítě a institucionální spolupráce, na kterou bylo vyčleněno 27,8 mil. eur. Na výzkum, technologický rozvoj a inovace bylo vyčleněno 17,9 mil. eur a na investice do dovedností a vzdělání 11,8 mil. eur. Vedle toho bylo 6,2 mil. eur vyčleněno na technickou pomoc. [32] Srovnání je znázorněno na obrázku č. 2.

Obrázek č. 2: Alokace prostředků rozdělovaných z Evropského fondu pro regionální rozvoj na česko-bavorský program spolupráce

Zdroj: [32].

3.8.2 INTERREG EUROPE

Meziregionální spolupráce mezi ČR a Bavorskem v programovém období let 2014–2020 probíhá pod názvem INTERREG EUROPE. Program je financován z finančních prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj. Primárním cílem je podpořit vzájemné učení mezi orgány veřejné správy a instituce působící ve veřejném sektoru v jednotlivých regionech. Usiluje o zlepšení funkčnosti jednotlivých programů regionálního rozvoje stejně jako politik zaměřených na oblast regionálního rozvoje. Význam programu spočívá ve skutečnosti, že orgány veřejné správy si v jeho důsledku vyměňují informace spojené s fungováním jednotlivých veřejných politik. Výměna podnětů a myšlenek umožňuje

orgánům veřejné správy lépe hledat způsoby řešení nejrůznějších problémů, které se týkají strategií rozvoje regionů. Program se zaměřuje především na podporu následujících oblastí: inovace a rozvoje technologií, výzkum, konkurenceschopnost malých a středních podniků, životní prostředí, nízkouhlíkové hospodářství. [15, s. 74]

3.8.3 INTERREG DANUBE

INTERREG DANUBE je programem nadnárodní spolupráce, kterou sdílí evropské státy, nicméně nejedná se ani zdaleka o většinu států EU. Nadnárodní spolupráce zahrnuje i nečlenské země. Program je určen pro následující státy: Česká republika, Rakousko, část Německa (Bavorsko), Bulharsko, Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Maďarsko, Moldavsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko a Ukrajina. Na rozdíl od programu INTERREG EUROPE je v případě INTERREG DANUBE možné zapojení veřejnoprávních i soukromoprávních institucí, které mohou z programu čerpat prostředky na určitý projekt. Projekty jsou financovány z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj. Program INTERREG DANUBE je zaměřen na čtyři prioritní osy. [33]

První prioritní osou programu je „Inovativně a sociálně zodpovědný Dunajský region“. Zahrnuje zlepšení a usnadnění přístupu ke znalostem a podporu zvyšování kvalifikace potřebnou pro oblast podnikání a sociálních inovací. Druhou prioritní osou programu tvoří „Environmentálně a kulturně zodpovědný Dunajský region“, což lze charakterizovat zaměřením na mezinárodní vodní management, prevenci povodňových rizik, otázky obnovování ekologických koridorů a hospodaření s nimi a otázky udržitelného hospodaření s přírodními zdroji. Tato osa programu je rovněž zaměřena na optimalizaci krizového řízení, řízení katastrof a na připravenost v této oblasti. [33]

Třetí prioritní oblast je zaměřena na „Lépe propojený Dunajský region“, který se zaměřuje na rozvoj bezpečné dopravy šetrné vůči životnímu prostředí, ale i vyváženost v dostupnosti venkovských a městských oblastí, stejně jako zlepšení v oblasti energetické bezpečnosti a účinnosti. Poslední prioritní osou programu je „Dobře řízený Dunajský region“, což znamená především řízení podunajské makrostrategie a zvyšování institucionální kapacity institucí, jejichž úkolem je řešení významných společenských výzev v regionu. [33]

3.8.4 Evropský region Dunaj – Vltava

Dalším programem, který podporuje spolupráci mezi Českou republikou a Bavorskem, je Evropský region Dunaj-Vltava (zkráceně také jako „ERDV“). Ten lze charakterizovat jako trilaterální pracovní společenství, na kterém se podílí tři země, a to Česká republika, Německo a Rakousko. Do ERDV je zařazeno celkem sedm příhraničních regionů: „*Horní Rakousko, dolnorakouský Mostviertel a Waldviertel, Dolní Bavorsko s Altöttingem, Horní Falc, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj a Kraj Vysočina*“. [34]

Evropský region Dunaj-Vltava byl založen 30. 6. 2012. Základním cílem je dále rozšiřovat přeshraniční spolupráci mezi ČR, Německem a Rakouskem ve výše vyjmenovaných regionech. Hlavními otázkami, na které se tyto země zaměřují, jsou měnící se pracovní podmínky, demografické změny v regionech, které spolupracují, vývoj v otázce mobility a otázka zaměřující se na budoucí zásobování regionů energetickými zdroji. Uvedené oblasti jsou pro partnery tvořící ERDV stěžejní a lze je označit za výzvu, kterou se partneři pokoušejí tímto způsobem zvládnout. [34]

Partnerské státy se snaží Evropský region Dunaj-Vltava koncipovat jakožto region, který je zaměřen na budoucnost lidí. Region má být atraktivním místem k životu a zároveň k hospodářské činnosti. ERDV by měl být pro evropskou politiku silným partnerem a je zároveň konstruován jako učící se a dynamický region. Každý ze sedmi regionů je primárně zodpovědný za jednu oblast, na kterou se ERDV zaměřuje, přičemž všechny ostatní regiony se na realizaci této oblasti aktivně podílejí. [34]

K tématům spolupráce, kterou je možné financovat prostřednictvím programu ERDV patří zejména: oblast výzkumu a inovací, cestovní ruch, energie, doprava, lidé a společnost, vysoké školy, trh práce, kooperace podniků na přeshraniční úrovni. [34]

4 Vlastní práce

Nejprve je zhotovena SWOT analýza českého a bavorského prostředí, ve které jsou zhodnoceny silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení daného regionu. Výsledky analýzy jsou zohledněny v dalších výsledcích výzkumu. Následně jsou zvoleny konkrétní projekty, které byly, popř. ještě jsou, v rámci přeshraniční spolupráce ČR (Klatovska) a Bavorska realizovány. V rámci analýzy studie dokumentů jsou vyhodnocena dostupná statistická data, která se k těmto projektům vztahují. Důraz je kladen na výsledky dotazníkového šetření, které probíhalo jak na české, tak na německé straně.

4.1 SWOT analýza regionu

S ohledem na fakt, že region Klatovska a Bavorsko se od sebe v řadě charakteristik poměrně zásadně odlišují, je SWOT analýza realizována samostatně pro Klatovsko a samostatně pro Bavorsko (resp. jeho pohraničí).

4.1.1 SWOT analýza Klatovska

SWOT analýza Klatovska je zanesena do tabulky č. 1 práce a následně okomentována.

Tabulka č. 1: SWOT analýza Klatovska

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
Velké množství přírodních atraktivit	Nejstarší obyvatelstvo v kraji
Šumava (hory) jako oblíbená atraktivita	Nedostatek větších podnikatelských subjektů
Řada zajímavých památek	Menší možnost pracovního uplatnění v regionu
Dostatek zdravotnických zařízení a lékařů	Malý počet škol (středních, vyšších, chybí VŠ)
Klatovy – město se zajímavou historií	Nižší hospodářská úroveň
Turisticky nejvyhledávanější region z Plzeňského kraje	Poškození přírody, přírodních atraktivit z důvodu velkého počtu návštěvníků
Společenské a kulturní aktivity v Klatovech	Nedostatek pracovníků v produktivním věku může brzdit rozvoj
	Nedostatečná dopravní síť
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
Dojíždění za prací/studiem do Německa	Odchod nadaných a úspěšných lidí do Německa
Dojíždění za prací/studiem do Plzně	Odchod mladých lidí do Německa
Nové zajímavé projekty přitahující návštěvníky	Odchod nadaných a úspěšných lidí do Plzně, popř. jiných větších měst
Blízkost k německým hranicím	Odchod mladých lidí do Plzně, popř. jiných větších měst
Blízkost do Plzně (větší město)	Přetížení dopravních komunikací, které jsou k dispozici
Zájem turistů z okolí	Nízká kvalita silnic
	Chybějící železnice

Zdroj: vlastní zpracování

Ze SWOT analýzy Klatovska je patrné, že disponuje nespočtem silných, ale i slabých stránek, příležitostí i hrozeb. K nejvýznamnějším silným stránkám patří celá řada historických památek, přírodních atraktivit a turistické destinace jako je Šumava, anebo město Klatovy. Naopak slabé stránky lze spatřovat zejména ve skutečnosti, že se jedná o hospodářsky méně rozvinutý region v rámci ČR. V regionu nefunguje příliš mnoho velkých podniků, je zde menší možnost pracovního uplatnění, a to zejména pro lidi ambiciózní, kteří chtějí budovat kariéru. Slabou stránkou je i nedostatek středních či vyšších škol a skutečnost, že zde není žádná vysoká škola. To zákonitě vede ke skutečnosti, že lidé, kteří chtějí dosáhnout vyššího odborného či vysokoškolského vzdělání, musí dojíždět, anebo se na čas za studii přestěhovat jinam. V řadě případů se již zpět nevrátí. Mezi příležitostmi, které je třeba rozvíjet, patří podpora turistických atraktivit, které vedou k většímu zájmu turistů. Za hlavní hrozby lze obecně označit odchod schopných a nadaných lidí, stejně jako mladých lidí z regionu (ať již do Německa, anebo do jiných měst v ČR). To může brzdit i rozvoj regionu, neboť mohou scházet zaměstnanci, kteří by např. na mnoha atraktivitách mohli pracovat. Hrozbou je i nízká kvalita silnic či nedostatečná železniční síť, což je věc, která region negativně ovlivňuje.

4.1.2 SWOT analýza bavorského pohraničí

V tabulce č. 2 jsou představeny výsledky SWOT analýzy bavorského pohraničí.

Tabulka č. 2: SWOT analýza bavorského pohraničí

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
Jeden z nejbohatších regionů Německa	Místní lidé často nemají zájem o méně lukrativní zaměstnání
Řada přírodních atraktivit	Absence významného regionálního centra v pohraničí
Oblíbená turistická destinace	Pokles počtu obyvatel
Zajímavé tradice a kultura	Stárnutí obyvatelstva
Pořádání řady festivalů	Nedostatek pracovníků se projevuje i v odborných profesích (např. lékaři)
Velké množství hotelů, služeb, wellness apod.	
Motivace lidí k setrvání v regionu	
Využití pracovníků z Čech	
Přeshraniční spolupráce škol (studium v Bavorsku)	
Kvalitní silnice, dobrá dopravní dostupnost	
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
Soustředění důležitých aktivit, služeb do určité oblasti, čímž by mohlo být vybudováno významnější regionální centrum	Zhoršení bezpečnostní situace
	Odchod lidí z regionu
	Nedostatek pracovníků v řadě profesí – limit dalšího rozvoje regionu
	Migrační krize

Zdroj: vlastní zpracování

Silnou stránku tvoří skutečnost, že Bavorsko patří k nejvíce hospodářsky vyspělým regionům Německa, disponuje zajímavými přírodními atraktivitami, bavorskými tradicemi,

kulturními zvyklostmi a festivaly. Ty přitahují pozornost a jsou oblíbeným turistickým cílem. Zásadní slabou stránkou, se kterou se Bavorsko potýká, je nedostatek lidí, kteří by zde pracovali. To je dáno stárnutím populace i nezájmem o určité profese v regionu. K silným stránkám patří možnost využívat pracovníky z ČR, kvalitní silnice a dobrá dopravní dostupnost. V Bavorsku se nachází několik univerzit, kde je možnost přilákat české zájemce o práci již za účelem studií. Mezi příležitosti patří soustředění určitých aktivit do jednoho místa, čímž může vzniknout centrum, které bavorskému pohraničí chybí (Mnichov jakožto hlavní město Bavorska je s ohledem na rozlohu Bavorska daleko). Hrozby jsou spojeny jednak s migrační krizí, která Bavorsko v současné době zasahuje a dále s absencí lidí, kteří by zde pracovali. Opomíjet nelze ani bezpečnostní hrozby, které s sebou nese právě migrační krize.

Z obou SWOT analýz je zřejmé, že spolupráce může být na jednu stranu ku prospěchu, na druhou stranu jsou oba regiony natolik odlišné, že Bavorsko může např. profitovat z odchodu českých pracovníků do Bavorska. Tato skutečnost omezuje možnost rozvoje Klatovska. Spolupráci je optimální nastavit tak, aby ani jeden region nebyl znevýhodňován na úkor druhého.

4.2 Představení konkrétních projektů přeshraniční spolupráce

Níže jsou představeny vybrané projekty, které byly v rámci přeshraniční spolupráce a za pomoci financování z prostředků EU realizovány. Při volbě konkrétních projektů, kterých bylo v regionu realizováno nespočet, byl kladen důraz na to, aby se projekt týkal Plzeňského kraje, respektive Klatov, a dále byly projekty voleny tak, aby se vzájemně od sebe do určité míry odlišovaly. Za tímto účelem byly zvoleny následující projekty: cyklotrasa č. 38, projekty s názvem „Nová spolupráce“ a „Jedeme dál“, které se zaměřují na spolupráci mezi školami v česko-bavorském pohraničí. Zařazeny jsou rovněž projekty týkající se naučných stezek na Klatovsku. Analýza dále zahrnuje projekty jako česko-německé dokumentační centrum, Poznej svého souseda, Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen, Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí nebo projekt Peregrinus Silva Bohemica – Multimediální a digitální turistický průvodce pro přeshraniční historické cesty v Bavorském lese a na Šumavě.

Všechny projekty jsou nejprve stručně představeny z hlediska svého zaměření, následně jsou v další podkapitole podrobeny detailní analýze.

4.2.1 Cyklotrasa č. 38

Jedním z projektů, který byl za podpory programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko vybudován ještě v programovém období let 2007–2013, je cyklostezka č. 38. Trasa je součástí mezinárodní cyklotrasy Plzeň – Klatovy – Železná Ruda – Deggendorf – Mnichov. Jedná se o cyklotrasu, kterou lze označit za neregionální a první evropskou dálkovou cyklotrasu v regionu. Cyklotrasa sice nebyla z evropských prostředků zbudována celá, nicméně byly vybudovány četné nové úseky, a to jak na území města Klatovy, tak i mimo něj směrem přes Dolany až do Švihova. Na území ČR se jednalo o úseky v celkové délce 3,8 km, na území Bavorska pak dokonce 5,2 km. V opačném směru byly pak vybudovány nové úseky cyklotrasy č. 38 přes Luby a Vrhavěč do Běšin. Realizace projektu probíhala postupně v letech 2006–2011, a to z prostředků programu přeshraniční spolupráce Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2007–2013. Partnerem projektu na české straně byla obec Dolany, na bavorské straně pak obec Grafing. [35]

Cílem realizace cyklotrasy byla společná snaha české i bavorské strany o propojení oblasti Šumavy po obou stranách státních hranic, neboť Šumava je lokalitou, která je turisticky atraktivním regionem jak pro turisty z ČR, tak pro turisty z Bavorska. Vedle toho byl důraz kladen na to, aby se jednalo o bezpečnou cyklotrasu, která spojuje mezinárodně i národně významné atraktivity jak na území Plzeňského kraje, tak na území Bavorska. Jednou z myšlenek, která vedla k realizaci projektu, byla snaha o podporu aktivního trávení volného času a zdravého životního stylu, ke kterému může pohyb na cyklotrasách a cyklostezkách výrazně napomáhat. Po trase cyklostezky je možné narazit na turistické informační tabule, na nichž je znázorněna řada turisticky atraktivních míst, která v mapě standardně zanesena nejsou. Stejně tak byla v okolí cyklotrasy vybudována příjemná místa pro odpočinek cyklistů či zařízení, kde je možné se občerstvit. [35]

Z dostupných zdrojů nebyla zjištěna informace o provedení hodnocení (monitoring) efektivnosti projektu cyklotrasy č. 38, ovšem ze subjektivního hlediska lze říci, že cyklotrasa propojuje velké množství turisticky atraktivních objektů a lokalit, je spojnicí

významných měst na obou stranách hranice a z tohoto pohledu se jeví jakožto atraktivní a cyklisty vyhledávaná. Existuje i mnoho publikací, které tuto cyklotrasu prezentují a dávají ji do podvědomí širší veřejnosti.

4.2.2 Projekty „Nová spolupráce“ a „Jedeme dál“

Jedním z významných projektů česko-bavorské přeshraniční spolupráce, který je využíván jak na Klatovsku, tak i v celém pohraničí, je projekt s názvem „*Nová spolupráce*“. Jedná se o projekt, který je postaven na spolupráci žáků a učitelů v českých pohraničních školách s žáky a učiteli v bavorských školách. Prostřednictvím společně pořádaných akcí se školy v příhraničních regionech snaží podporovat poznávání způsobu života jak v ČR, tak v Bavorsku. Na praktických souvislostech je poukazováno na nutnost znalosti cizích jazyků, čímž jsou žáci motivováni k učení se cizímu jazyku. Do projektu je zapojena kupříkladu Masarykova ZŠ v Klatovech, která dlouhodobě spolupracuje s bavorskou Realschule Schwandorf. [36] Stejně tak se do projektu zapojila i řada dalších škol na Klatovsku, a to i v menších obcích.

V roce 2016 byl realizován projekt „*Nová spolupráce*“. V současnosti je podobný projekt, který na něj přímo navazuje realizován pod názvem „*Jedeme dál*“. Oba zmíněné projekty jsou financovány z dispozičního fondu v rámci programu přeshraniční spolupráce ČR – Svobodný stát Bavorsko CÍL EÚS 2014–2020. Také projekt „*Jedeme dál*“ si primárně klade za cíl rozvíjet schopnost komunikace žáků v německém a anglickém jazyce a poukázat na nutnost znalosti cizího jazyka. Realizace projektu přitom v obou případech spočívala celkem ve třech setkáních českých a německých žáků z partnerských škol (obvykle setkání probíhala ve třech různých dnech). Pobyty jsou organizovány tak, že čeští žáci jedou na tři dny do Bavorska a němečtí žáci z Bavorska jedou naopak na třídní pobyt do ČR, kde partnerská škola organizuje setkání žáků. [36]

Z hlediska efektivnosti jsou projekty „*Nová spolupráce*“ a „*Jedeme dál*“, ze subjektivního hlediska, přínosem pro českou i německou stranu. V návaznosti na nedávné historické události, které se negativně dotkly i našeho území, lze říci, že tento projekt může částečně obnovovat spolupráci mezi státy, posilovat vzájemnou důvěru a napravovat tak křivdy z historie.

4.2.3 Naučné stezky na Klatovsku

Z programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko byly v programovém období 2007–2013, stejně jako v programovém období 2014–2020, poskytnuty prostředky na vybudování hned několika různých naučných stezek na Klatovsku stejně jako v celém Plzeňském kraji. V česko-bavorském příhraničí byly v posledních letech vybudovány naučné stezky především v oblasti Šumavy, ve které se navíc nachází řada chráněných území. Je zde možné pozorovat poměrně mnoho zajímavostí a atraktivit. [37]

Mezi naučné stezky, které byly vybudovány za pomoci prostředků z EU, patří stezka zbudovaná v rámci Eurocampu Běšiny, což je ubytovací zařízení (kemp), který se nachází v obci Běšiny. Otevřena byla roku 2014 a tematicky je zaměřená na ptactvo žijící v lokalitě okolo drnovského potoka. Projekt byl financován z dispozičního fondu programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko. Cílem projektu bylo *„vytvořit naučně relaxační místo, kde široká veřejnost získá informace o přírodě (fauně i flóře) na obou stranách hranice. Tímto novým lákadlem se obec Běšiny snaží rozšířit možnosti trávení volného času pro děti i dospělé, zlepšit přeshraniční cestovní ruch a nabídku pro turisty“*. [38]

Další naučnou stezkou, kterou lze v lokalitě najít, je naučná stezka Švihov a okolí. Sestává hned ze dvou okruhů – vnitřního a vnějšího. Vnitřní okruh se zaměřuje především na samotné město Švihov, vnější je pak určen k tomu, aby návštěvník poznal i okolí města. Celková délka trasy činí 26 kilometrů, nicméně je možné si stezku zkrátit, a to na 8, 16, anebo 18 kilometrů. Celkem je na stezce 20 atraktivit, 10 se nachází na vnitřním okruhu a 10 na vnějším. Na vnitřním okruhu mezi ně patří například město Švihov, středověké město Švihov, Vodní hrad Švihov, Kostel sv. J. Evangelisty či zastávka odkazující na zničující povodeň, která město a okolí postihla v roce 2002. Na vnějším okruhu lze pak najít například následující atraktivity: Kamýckou skálu, Panský dvůr – Kamýk, Kokšínský hrádek, Stará Úhlava stejně jako Zámek Červené Poříčí a řada dalších. [39]

Zajímavou stezkou, která byla rovněž vytvořena za pomoci evropských prostředků, a to v nedávné době, je naučná stezka s názvem *„Rýžování zlata v Petrovicích u Sušice“*. Stezka byla pro veřejnost otevřena na konci roku 2012. Nachází se zde sedm zastavení.

První atraktivitou je náves v obci Petrovice, druhou pak Mýto a třetí v Jamech, kde návštěvník zároveň dostane informace právě o rýžování zlata v lokalitě. Dalšími zastávkami jsou Trsice a Chamutice, kde je možné vidět jednak památné stromy – lípy, ale je tu rovněž i nejlepší výhled na Petrovice. Další zastávka je na bývalém hrádku s názvem Hrnčíř. „Dále stezka vede do Kojšic, kde býval zámeček, který je už nyní v havarijním stavu. Poté pokračuje na Jiřičnou, kde je tvrz Hrnčíř, která je pojmenována po hrádečku Hrnčíř. Na závěr přijde návštěvník k lipám a dojde zpět na náves v Petrovicích.“ [37]

V regionu se nachází řada dalších naučných stezek, což ostatně potvrzuje i skutečnost, že například stezka „Rýžování zlata v Petrovicích u Sušice“ byla v Petrovicích a jejich blízkém okolí již čtvrtou naučnou stezkou, která byla otevřena. [37] Z dalších naučných stezek na Klatovsku jistě stojí za zmínku například naučná stezka v obci Žihobce, která se zaměřuje na netopýry. [40]

Jelikož region Klatovsko zasahuje do turisticky atraktivní oblasti Národního parku Šumava, lze říci, že je tímto zatraktivněn i samotný region. Ze subjektivního pohledu je usuzováno, že tento fakt přispívá k větší návštěvnosti regionu, tím pádem i výše uvedených naučných stezek a dalších přírodních či kulturních vyžití.

4.2.4 Česko-německé dokumentační centrum

Projekt česko-německé dokumentační centrum lze charakterizovat následovně: organizace celkem pěti setkání českých a bavorských zástupců, na kterých byly diskutovány potřeby regionu, společně s monitorováním cílových skupin projektu. Řadila se k nim zejména mládež, zájmová sdružení, spolky, stejně jako zástupci z řad zájmové veřejnosti, tj. primárně neziskových organizací. Osloveny byly organizace výše zmíněných cílových skupin, které byly dotazovány na své zkušenosti týkající se společných projektů ČR a Bavorska. Stejně tak byly cílové organizace dotazovány na to, zda a do jaké míry mají na přeshraniční spolupráci uvedených regionů zájem. V návaznosti na tuto skutečnost byl vytvořen seznam organizací cílových skupin, které přeshraniční spolupráci podporovaly a projevíly o ni zájem. Součástí zmíněného seznamu byly kontakty na jednotlivé organizace. Seznam byl uveřejněn na internetu a došlo k jeho vydání v tištěné podobě. V rámci diskuse byla hledána společná témata, na kterých by následně mohla ČR

a Bavorsko spolupracovat. V návaznosti na debatu byl pak realizován společný workshop zúčastněných partnerů i zástupců cílových skupin projektu přeshraniční spolupráce. [41]

Základní aspekty související se samotnou přeshraniční spoluprací byly v projektové žádosti k projektu spatřovány především v zahájení diskuse o tématu přeshraniční spolupráce, hledání konkrétních témat a aktuálních problémů. Stejně tak bylo očekáváno, že diskuse přinese celou řadu nových impulsů využitelných v oblasti přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem. Mělo rovněž dojít k podpoře dialogu mezi veřejností v ČR a v Bavorsku na téma přeshraniční spolupráce a aktuálních problémů, kterým by se měla primárně věnovat. Tímto postupem se za pomoci zmapování organizací, které o přeshraniční spolupráci projeví zájem, mělo dospět k závěru, že by mělo být organizováno více akcí přeshraničního rázu (jak akcí kulturních, tak společenských nebo sportovních, ale i jiných). Důležitým záměrem, který měl projekt naplnit, byla také podpora kontaktu mezi českými a bavorskými partnery, což mělo v případě zájmu o realizaci projektů v oblasti přeshraniční spolupráce napomoci k tomu, aby se organizacím podařilo najít vhodného partnera s podobným zaměřením, který by byl ochoten spolupracovat na určité myšlence či nápadu. Projekt česko-německého dokumentačního centra byl financován ještě v předstrukturálním období, a to z programu 2003 CBC Phare ČR – Německo. [41]

Ze zjištěných informací týkajících se efektivity projektu je nutno podotknout, že díky realizaci došlo k navázání další spolupráce s Landwirtschaftschule Cham, která vyústila v několik dalších projektů (např. podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí) společných akcí apod. a trvá dodnes. Obecně lze tedy projekt označit za efektivní.

4.2.5 Poznej svého souseda

Zajímavý a velmi úspěšný byl projekt s názvem „*Poznej svého souseda*“. Byl koncipován jakožto databáze (v podobě internetového portálu), v níž je možné dohledat nespočet informací týkajících se regionálních, kulturních, vlastivědných, stejně jako historických a přírodních zajímavostí v regionu. K velké části objektů, které byly do databáze řazeny, se váží různé pověsti, báje, případně jiné neověřené informace, o kterých databáze pojednává. Většina informací má přitom tradici spočívající v ústním šíření, popř. byly zpracovány jednotlivě v různých druzích publikací, nicméně až do doby vzniku projektu „*Poznej svého*

souseda“ neexistovala jednotná databáze, která by tyto pověsti, báje a další informace shrnovala systematicky a na jednom místě. Zpracování v této podobě je navíc koncipováno jakožto doklad o kulturním dědictví regionu, což je dalším pozitivem, který projekt „*Poznej svého souse*da“ řadí k těm nejoblíbenějším. [42]

Autory databáze jsou dvě spolupracující organizace. Konkrétně se jedná o Úhlavu, o. p. s. a o jejího oficiálního partnera z Bavorska, kterým je organizace VHS Regen. Každá organizace přitom mapovala zajímavosti na území svého státu. Pokud se týká Úhlavy, o. p. s., jednalo se primárně o oblast Plzeňského kraje, a to o území „*Klatovska, Švihovska, Horažďovicka, Kdyňska, Hartmanicka, Měčínska a Kasejovicka*“. [42] Na české straně se na realizaci podílelo Sdružení přátel Klatovska, dílčím způsobem pomáhali zastupitelé výše zmíněných obcí a v některých případech samotní občané. [42]

Vlastní postup práce na projektu „*Poznej svého souse*da“ byl následný. Pracovníci jednotlivých organizací a jejich externí spolupracovníci, kteří se na realizaci projektu podíleli, zaznamenávali do map na internetu okolo 900 položek, které byly zařazeny do databáze, a bylo možné říci, že jsou tím, co charakterizuje místní kulturní dědictví regionu česko-bavorského pohraničí. Ke každé položce byly přiřazeny její GPS souřadnice, které napomáhaly jednak k orientaci, ale také k tomu, aby byla položka snadno k nalezení pro případné zájemce, kteří by se k ní chtěli vydat. Vedle toho byly doplněny fotografie každé položky v databázi a její stručný popis. Německý partner, tedy organizace VHS Regen, projektu napomohl především tím, že k českým popiskům, které byly vytvořeny, doplnil popisky v německém jazyce. [42]

Následně došlo ke spuštění internetové databáze nacházející se na webových stránkách <<http://www.mapin.uhlava.cz>>. Ke spuštění došlo na workshopu, který se konal v budově bývalého Dominikánského kláštera v Klatovech, a to v roce 2008, přičemž veřejnosti je na zmíněné webové adrese přístupná doposud. Informace o dalších zajímavých bodech byly a stále jsou doplňovány, což vede k faktu, že zajímavostí přibývá a portál je neustále živý. K cílům projektu patřilo získání a zachycení co největšího množství původních informací, které měla starší generace. Skutečnost, že je databáze koncipována jakožto online portál, směřuje k tomu, aby byla přístupná i pro mladší generaci. Výstupem projektu je i fakt, že přiměje mladé lidi se vydat k zajímavostem osobně, tj. nesledovat je pouze na internetu. [42]

Skutečnost, že se jedná o velmi úspěšný projekt, podporuje fakt, že v průběhu prvního měsíce fungování internetového portálu, ho navštívilo přes devět tisíc návštěvníků. Vzhledem k tomu, že o portálu bylo informováno na workshopu a k jeho spuštění byla uspořádána tisková konference, se o něm dozvěděli mnozí pracovníci informačních středisek v regionu, kteří informace předávali turistům. To podpořilo návštěvnost i využití portálu. [43] Projekt „Poznej svého souseda“ byl financován z programu INTERREG IIIA Česká republika – Svobodný stát Bavorsko.

Z hlediska efektivity lze konstatovat, že se jednalo o velmi úspěšný projekt, který obdržel cenu za výběr nejlepšího řešení Living Labs na venkově podporující spolupráci založenou na ICT s ohledem na udržitelný regionální rozvoj a budování znalostní společnosti na venkově.

4.2.6 Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen

Dalším projektem, který je v této práci sledován a analyzován, je projekt „*Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen*“. Podstata projektu spočívá v realizaci tří na sebe navzájem navazujících setkání dvou partnerských skupin. Na české straně skupina MAS Pošumaví a na bavorské straně skupina LAG Regen. Tato tři setkání se uskutečňovala s určitým odstupem v letech 2005 a 2006. Cílem setkání dvou partnerů spolupracujících v oblasti přeshraniční spolupráce, bylo upevnění vztahů, stejně jako sdílení a předání významných poznatků z oblasti přeshraniční spolupráce a regionů do spolupráce zapojených. Poznátky byly předávány poutavou formou nejrůznějších exkurzí po projektech, které byly v rámci přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem v předcházejícím období realizovány. Stejně tak mělo v rámci setkání dojít k projednání nejdůležitějších pilířů přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem, resp. především té formě přeshraniční spolupráce, které se věnují tito dva partneři. S tím pak souvisela i snaha nastínit možnosti dalšího směřování spolupráce mezi oběma partnery. Nastínění spolupráce obsahovalo návrhy konkrétních činností a projektů, které bylo možné ve spolupráci realizovat. [44]

Projekt ve své počáteční myšlence vycházel z faktu, že samotné vytvoření stabilního a dlouhodobého přeshraničního partnerství mezi českým MAS Pošumaví a německým partnerem LAG Regen bylo tehdy pro českou stranu významným úspěchem, na který mělo

být navázáno a který měl být dále rozvíjen prostřednictvím formulace nových projektů v oblasti přeshraniční spolupráce a jejich realizace. Důraz byl kladen na spolupráci v hospodářské a ekonomické oblasti. Podporován měl být cestovní ruch, a s přihlédnutím k době, kdy byl projekt realizován, je nutné zmínit tehdejší cílenou snahu na propojení internetových stránek mezi partnery prostřednictvím vytvoření vzájemných zpětných odkazů. Důležitá byla snaha vytvoření jazykových mutací webových stránek, která měla usnadnit vyhledávání informací zájemcům jak z ČR, tak z Bavorska. Významná byla snaha o společnou strategii obou partnerů a její realizaci. Cíleno bylo na otázku informačního servisu ve vztahu k dopravě či sociální vybavenosti regionu. Tato činnost byla sice vnímána jakožto doplňková, nicméně z hlediska přeshraniční spolupráce je přesto důležitá. [44]

Projekt měl celou řadu cílů a očekávání. Za zmínku stojí snaha o upevnění a další rozvoj vztahů s partnerskou organizací sousední země, předávání nespočtu důležitých a podnětných informací, poznatků a také know-how. Projekt měl dosáhnout toho, že vzniknou odborné česko-německé pracovní skupiny, které budou mít za úkol koncipovat zcela nové záměry a řešit společné problémy v oblasti přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem (v této souvislosti je nutné brát v úvahu, že projektová žádost k projektu je více než 13 let stará, situace v oblasti přeshraniční spolupráce tudíž byla poměrně významným způsobem odlišná od současné situace, což je fakt, s jehož znalostí je nutné na některé cíle, které byly tehdy v rámci projektu koncipovány, nahlížet). K dalším cílům patřilo vytvoření společného zájmového území, které mělo být propojeno na úrovni regionálního rozvoje, v oblasti cestovního ruchu i kultury stejně jako prostřednictvím infrastruktury. Opomenut nebyl ani rozvoj venkova stejně jako rozvoj v oblasti lidských zdrojů. V rámci projektu mělo dojít ke zpracování a k vytištění propagačního materiálu, který měl existovat jak v české, tak v německé a rovněž v anglické verzi, což mělo za cíl podpořit cestovní ruch a informovanost turistů v regionu. K cílům projektu patřilo propojení internetových stránek zaměřených na turismus, cyklotrasy a na agroturistické stezky v regionu. To mělo usnadnit získávání informací ohledně možností v příhraničních regionech. Důraz byl kladen na otázky zvyšování kvalifikace lidských zdrojů v regionu, čehož mělo být dosaženo především za pomoci organizovaných výměnných pobytů mezi ČR a Bavorskem, ale i za pomoci nejrůznějších druhů tréninkových programů a seminářů a výuku cizích jazyků (především němčiny a angličtiny). Dojít mělo k vygenerování

taktických a operativních činností v oblasti vzájemné přeshraniční spolupráce mezi českými a německými partnery. Stejně tak mělo na setkání dojít k projednání a k vznesení návrhů vztahujících se k financování jednotlivých projektů a aktivit v oblasti přeshraniční spolupráce partnerů. Dalším cílem bylo jmenovat odpovědné osoby v rámci jednotlivých pracovních skupin. Předložen měl být časový harmonogram realizace jednotlivých aktivit a v této souvislosti i návrh jejich financování. Na závěr je žádoucí zmínit otázky financování, které jsou podrobněji rozebrány v podkapitole č. 4.2, je třeba říci, že projekt byl financován ve strukturálním období 2004-2006 z programu INTERREG IIIA Česká republika - Svobodný stát Bavorsko. [44]

Ohledně efektivity projektu nejsou k dispozici relevantní údaje. Ovšem spolupráce obou subjektů na různých úrovních stále probíhá.

4.2.7 Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí

Následující projekt patří mezi ty, které jsou v další části práce podrobeny detailnější analýze. Ve srovnání s některými předcházejícími projekty se jednalo o projekt zcela konkrétně zaměřený, který byl realizován v letech 2008–2010. Za českou stranu se na projektu podílela Úhlava, o. p. s., jejím bavorským partnerem byla organizace Amt für Landwirtschaft und Forsten Cham. Projekt měl stanoven jasný cíl, kterým bylo zlepšit hospodářskou situaci zemědělských podniků a napomoci k hospodářskému rozvoji podniků v česko-bavorském pohraničí. Za pomoci aktivit jako je poradenství, zvýšení informovanosti, podpora inovací a výměna praktických zkušeností usiloval projekt o oživení kulturních vztahů stejně jako historických kulturních statků v příhraničí. [45]

Projekt měl realizovat totožné (zrcadlové) aktivity jak v ČR, tak v Bavorsku. Proto měla být na obou stranách česko-bavorské hranice zřízena poradenská centra. Jedno bylo zřízeno v Klatovech, druhé ve městě Cham. Obě centra byla zodpovědná za plnění cílů projektu. Oba partneři měli za úkol organizovat a pořádat společné semináře a společné exkurze na obou stranách hranice, tj. v ČR i v pohraničí. Cílem exkurzí a seminářů měla být výměna informací mezi farmáři (a obecně zemědělskými podniky), stejně jako šíření inovací. Projekt měl napomáhat k reformě zemědělské politiky EU. Dále byl projekt zacílen na realizaci průzkumů odbytových možností v rámci regionálních trhů.

Prozkoumávány byly možnosti spolupráce v oblasti agroturistiky, zpracovávání produktů, stejně jako v oblasti výměny venkovských a kulturních statků v rámci příhraničních regionů v ČR i v Bavorsku. Opomenout nelze ani snahu dosáhnout rozšíření a optimalizace interregionální a dvoujazyčné webové stránky REGIOAGRICENTRA, které byly zřízeny na <<http://www.rac.uhlava.cz>>. Cílem rozšíření a optimalizace uvedených webových stránek bylo šíření důležitých informací z oboru agropodnikání, tvorba e-learningových aplikací stejně jako prostor pro vydávání nejrůznějších informačních a také propagačních materiálů. Důraz byl kladen na publicitu projektu. Financován byl projekt z programu Cíl 3: Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2007–2013. [45]

Efektivitu by bylo možné hodnotit podle počtu přístupů. Problémem ovšem je, že projekt již skončil a portál byl nahrazen jiným. Počet přístupů není možné zjistit a efektivitu tak lze hodnotit jen s obtížemi. Skutečnost, že byl portál nahrazen jiným, může být určitým ukazatelem, stejně jako fakt, že došlo k vydání publikace s názvem „Jak na faremní prodej ze dvora“, která byla rychle vyprodaná. Následně byly realizovány celkem dva dotisky, což svědčí o tom, že byl projekt úspěšný. Efektivitu může podpořit i skutečnost, že většina zemědělců, která se účastnila společných seminářů a exkurzí, se zapojila i do dalších projektů a akcí.

4.2.8 Peregrinus Silva Bohemica

Posledním projektem, který byl pro účely analýzy vybrán, je projekt s názvem „*Peregrinus Silva Bohemica – Multimediální a digitální turistický průvodce pro přeshraniční historické cesty v Bavorském lese a na Šumavě*“. Jedná se o projekt, který je od roku 2016 stále realizován, ukončení realizace je plánováno na rok 2019. Za Českou republiku se projektu účastní Západočeská univerzita v Plzni společně s Úhlavou, o. p. s., ze strany Bavorska je partnerem Technische Hochschule Deggendorf. [46]

Jedná se o projekt, v jehož rámci má dojít k vytvoření multimediálního a digitálního turistického průvodce, který má být k dispozici „*podél přeshraničních historických cest v Bavorském lese a na Šumavě*“. [46] Průvodce má být určen poutníkům, turistům a všem ostatním zájemcům o historii. V návaznosti na vytvoření průvodce by se poutní a obchodní stezky dávné Šumavy, jak se Bavorský les až do 19. století označoval, měly stát pro turisty a poutníky přitažlivějšími. Tematické stezky, které zde existují nebo budou vytvořeny,

budou virtuálně lokalizovány na on-line mapovém portálu, což dá jeho uživatelům prostor pro novou formu poznávání kulturního dědictví Šumavy na území „*Silva Bohemica*“. Turistický průvodce by navíc měl nabízet funkce rozšířené reality, mezi které patří možnost využívat aplikaci v chytrém mobilním telefonu, ze které bude možné získat detailní informace o jednotlivých objektech na stezkách stejně jako o 3D modelech, které se na nich nacházejí. „*V rámci případové studie budou zpracovány bavorsko-české barokní poutní cesty, na nichž bude provedeno testování vyvinutých technologií a zpracovaného multimediálního tematického obsahu. Multimediální koncept projektu bude doplněn filmovými sekvencemi tematicky zaměřenými na barokní poutní cesty. V rámci projektu budou pro veřejnost uspořádány semináře a komentované prohlídky v terénu, kde budou účastníkům představeny 3D modely a aplikace s tematickým obsahem.*“ [46]

Projekt usiluje o zvýšení turistické atraktivity příhraničního regionu na hranicích ČR a Bavorska, dále by měl posílit identifikaci místních obyvatel s tímto regionem, napomoci ke zvýšení kulturního a přírodního povědomí obyvatelstva o regionu. Součástí naplňování stanoveného cíle je propagace kulturních a přírodních atraktivit regionu, jejich mapování stejně jako dokumentace, a to na obou stranách hranice, tj. jak v ČR, tak v Bavorsku. Vedle toho si projekt klade za cíl upoutat pozornost orgánů, které o podpoře regionu rozhodují. [46]

V souvislosti s projektem je poukazováno na skutečnost, že nejrůznější multidimenzionální 3D a interaktivní technologie, jsou dnes velmi intenzivně využívány především v městských oblastech, nicméně v pohraničí na Šumavě je situace odlišná. Z hlediska financování je třeba zmínit, že projekt je financován za pomoci prostředků EU, a to konkrétně z programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014–2020. [46]

Sledovaná byla i otázka efektivity, kterou se však u projektu nepodařilo zcela dobře zhodnotit, neboť se jedná o projekt, který je aktuálně ve fázi realizace. Lze ovšem konstatovat, že proběhlo několik akcí, které měly za cíl seznámit veřejnost s projektem (setkání informačních center Plzeňského kraje, procházka pro veřejnost po barokních památkách, letní škola pro studenty, Barokní Jezuitské Klatovy). Na jednotlivých akcích byla zaznamenána poměrně hojná účast. Na začátku prosince 2018 byla vydána česko-

německá publikace, která přinesla pozitivní odezvou. I tento fakt lze tedy považovat za přispění k efektivnosti projektu.

4.3 Analýza dostupných ekonomických dat a statistik

V předcházející podkapitole bylo představeno celkem osm projektů přeshraniční spolupráce České republiky a Bavorska, které se dotýkají regionu Klatovska a společně mají to, že jsou částečně financovány prostřednictvím dotací. Odlišnosti jednotlivých projektů naopak spočívají v období realizace, neboť nejstarší projekty byly realizovány již v roce 2005, [41] naopak nejnovější jsou realizovány v současné době. [46] Z tohoto důvodu je nutné brát v úvahu, že mezi některými srovnávanými projekty existuje více jak desetiletý rozdíl, každý z projektů je financován z jiného programu podporujícího přeshraniční spolupráci v regionu. Liší se rovněž programová období, ve kterých bylo financování realizováno. Je velmi obtížné projekty zcela objektivně porovnat, neboť i z hlediska financování je potřeba počítat jak se změnami podmínek jednotlivých programů, z nichž je projekt financován, tak i s určitou mírou inflace, ale i s technickým a hospodářským vývojem. Nicméně navzdory výše uvedeným obtížím, je žádoucí jednotlivé programy, prostřednictvím analýzy dokumentů, určitým způsobem systematizovat a porovnat mezi sebou. K tomu velmi napomohl i vyhledávač na webových stránkách regionálního informačního servisu, kde lze dohledat veškeré projekty, které byly alespoň částečně financovány prostřednictvím dotací, což jsou i všechny projekty, které byly výše představeny. [47]

4.3.1 Srovnání programů, ze kterých byly projekty financovány

Každý projekt byl financován v trochu jiném časovém období, a tudíž i v jiném programovém období, a s ohledem na charakter projektů, ale i na možnosti financování, se lišily i jednotlivé programy, ze kterých byly projekty financovány.

Tabulka č. 3: Srovnání programů, ze kterých bylo financováno

Název projektu	Termín realizace	Programové období	Program
Cyklotrasa č. 38	2006–2011	2007–2013	Česká republika – Bavorsko 2007–2013.
Nová spolupráce + Jedeme dál	2016–2017	2014–2020	ČR – Bavorsko CÍL EÚS 2014–2020
Naučné stezky na Klatovsku	2006–2014	2007–2013 2014–2020	Česká republika–Bavorsko 2007–2013. ČR – Bavorsko CÍL EÚS 2014–2020
Česko-německé dokumentační centrum	2005–2006	Předstrukturální 2004–2006	2003 CBC Phare ČR – Německo
Poznej svého souseda	2006–2008	Strukturální 2004–2006	INTERREG IIIA Česká republika – Bavorsko
Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen	2005–2006	Strukturální 2004–2006	INTERREG IIIA Česká republika – Bavorsko
Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí.	2008–2010	2007–2013	Česká republika – Bavorsko 2007–2013
Peregrinus Silva Bohemica	2016–2019	2014–2020	Česká republika – Bavorsko Cíl EÚS 2014–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle [47]

Z tabulky č. 3 je patrné, že přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem probíhá po celou dobu členství ČR v EU a je po celou dobu alespoň částečně financována z evropských prostředků. Mezi vybranými projekty se vyskytl jeden (*Česko-německé dokumentační centrum*), který byl financován ještě v rámci předstrukturálního období v letech 2004–2006 a to z programu 2003 CBC Phare ČR – Německo, kterému v této práci není věnována pozornost, neboť jde o program, jež byl používán poměrně dávno. Další dva projekty („*Poznej svého souseda*“ a „*Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen*“) byly financovány v rámci strukturálního období 2004–2006 a to v obou případech z programu INTERREG IIIA Česká republika – Svobodný stát Bavorsko. Řada projektů byla financována v programovém období let 2007–2013, a to z programu Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Bavorsko 2007–2013. Ve dvou zcela konkrétních případech (tj.

v případě projektů „*Nová spolupráce*“ a „*Jedeme dál*“, a také v případě „*Peregrinus Silva Bohemica*“) a v řadě případů tvorby stezek na Klatovsku, které nebyly detailně rozebírány, probíhalo financování v programovém období 2014–2020 (tedy v současném programovém období), a to z programu s názvem Česká republika – Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014–2020. [47]

Je zřejmé, že v každém programovacím období bylo možné najít program, který byl určen k financování přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem a který byl k tomuto financování také využíván. Tento fakt svědčí o tom, že EU má zájem na podpoře přeshraniční spolupráce těchto dvou regionů.

4.3.2 Srovnání finanční náročnosti a podílu dotací

Vedle obecnějších informací o programech, ze kterých byly prostředky čerpány, je důležité se zaměřit i na konkrétní výši nákladů na projekt, konkrétní výši dotace z prostředků EU, konkrétní výši dotace ze státních prostředků, popř. i na výši neuznatelných výdajů (pokud u daného projektu byly zaznamenány), stejně jako využití vlastních zdrojů. V této souvislosti byly pro účely srovnání vynechány případy naučných stezek, kterých bylo v regionu realizováno mnoho, a pozornost je věnována pouze ostatním projektům. V tabulce č. 4 práce jsou shrnuty důležité údaje, které vypovídají o financování a ekonomické náročnosti projektů.

Tabulka č. 4: Zdroje financování a ekonomická náročnost projektů

Název projektu	Celkový rozpočet	Dotace EU	Dotace stát	Vlastní zdroje
Cyklotrasa č. 38	1 993 667	1 495 000	498 667	0
Nová spolupráce	106 864	78 641	28 223	0
Česko-německé dokumentační centrum	3 914	2 730	0	1 184
Poznej svého souseda	488 180	366 000	0	122 180
Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen	129 950	90 965	0	38 985
Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí.	95 264 (ČR) 81 786 (Bav.)	80 974 (ČR) 57 250 (Bav.)	0	14 290 (ČR) 24 536 (Bav.)
Peregrinus Silva Bohemica	85 622	72 778	4 281	8 562

Zdroj: vlastní zpracování dle [47]

Jak je zřejmé z výše uvedené tabulky č. 4, v naprosté většině případů (vyjma projektů Cyklotrasa č. 38 a Nová spolupráce) bylo nutné do realizace projektu investovat i vlastní zdroje. Nebylo možné vše čerpat jen z dotací a jiných forem podpor. Většina podpor z cizích zdrojů pocházela z dotací EU. V případě projektů Cyklotrasa č. 38 a Nová spolupráce nebyly využity žádné vlastní zdroje, avšak byly čerpány prostředky ze státního rozpočtu. Ty byly čerpány rovněž u projektu Peregrinus Silva Bohemica, kde byly využity i vlastní zdroje a dotace z EU. Projekt Peregrinus Silva Bohemica je jediným sledovaným projektem, u kterého byly využity jak dotace z EU, ze státního rozpočtu, tak vlastní zdroje. U všech ostatních projektů nebylo použito takové množství zdrojů, vždy se jednalo buď o kombinaci dotací z EU a vlastních zdrojů, anebo naopak o kombinaci dotací z EU a dotací ze státního rozpočtu ČR.

Kombinace prostředků z více různých zdrojů je nutná takřka vždy, neboť z evropských dotací nelze obvykle využívat dotaci ve výši 100 % celkového rozpočtu na projekt. Na druhou stranu je otázkou, zda je optimálním řešením kombinovat jak zdroje z EU, tak zdroje ze státního rozpočtu a vlastní zdroje, neboť s dotacemi jak na úrovni EU, tak i na úrovni ČR je vždy spojena poměrně náročná administrativa. Zde je nutno se zamyslet, zda je projekt Peregrinus Silva Bohemica skutečně efektivní ve všech směrech (nejen ekonomicky, ale i po časové stránce). Z tabulky č. 4 plyne, že naprostá většina projektů nebyla financována ze všech tří kategorií zdrojů. Buď si realizátor dal práci s vyřízením jak národních, tak evropských dotací, nicméně z vlastních zdrojů nemusel investovat ani korunu, což svědčí pro ekonomickou efektivitu projektu, anebo byly vyjednány dotace z prostředků EU a doplněny vlastními zdroji, což naopak usnadnilo časovou a administrativní otázku věci. Projekt Peregrinus Silva Bohemica je z tohoto úhlu pohledu určitou výjimkou.

Druhým specifickým projektem, který se od ostatních do určité míry liší, je projekt Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí. Zde je patrné, že dotace čerpala jak česká, tak bavorská strana. Obě strany se podílely na financování z vlastních zdrojů. Statistiky udávají zcela přesné rozdělení poskytnutých financí na české i bavorské straně, resp. na to, jaká dotace byla poskytnuta z prostředků EU české straně a jaká bavorské straně realizátorů projektu.

Při prostudování poměru dotací z EU a dalších zdrojů je zřejmé, že ve všech sledovaných projektech finance čerpané z prostředků EU převažovaly, nicméně rozdíly mezi jejich poměrem, ve vztahu k ostatním zdrojům, byly jasně patrné. Ukázalo se, že v případě projektu cyklotrasa č. 38, stejně jako v případě projektu Nová spolupráce, se podíl evropských dotací na financování projektu pohyboval okolo 75 %, zatímco v případě Peregrinus Silva Bohemica se jednalo dokonce o 85 % všech prostředků, které bylo nutno na projekt vynaložit. V případě projektu s názvem Česko-německé dokumentační centrum byl podíl evropských prostředků na financování pouze necelých 70 %. Dotace ve výši 70 % a více z celého nákladu na projekt jsou velmi silnou podporou pro realizaci projektů přeshraniční spolupráce, které by jinak z vlastních prostředků takřka nebyly realizovatelné, popř. by jich bylo nutno realizovat výrazně méně než s pomocí evropských dotací.

Z tabulky č. 4 je zřejmé, že evropské dotace mají pro přeshraniční spolupráci ČR a Bavorska zásadní význam. Národní dotace nejsou zcela zanedbatelné, jejich využití je však poměrně málo časté a podíl na financování celého projektu je poměrně nízký. Proto je zřejmé, že v přeshraniční spolupráci hraje stěžejní úlohu především podpora ze strany EU.

4.4 Výsledky dotazníkového šetření

Vzhledem k tomu, že šetření probíhalo v ČR a v Německu, je u každé otázky porovnáván výsledek jak české, tak německé strany. Na počátku je představen výzkumný soubor respondentů, dále jsou vyhodnocovány jednotlivé otázky dotazníku. Dotazníky jsou vyhodnoceny v českém jazyce, znění obou je pouze přílohou č. 2 práce.

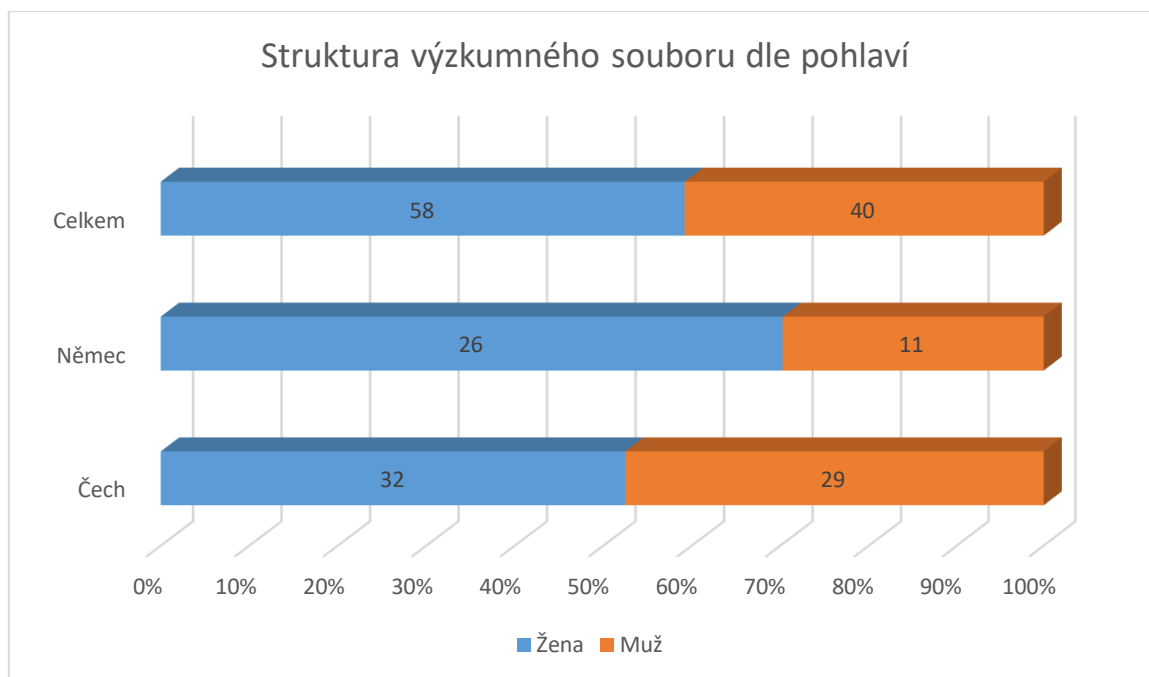
4.4.1 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor sestával z 98 respondentů, z nichž 61 bylo z České republiky, konkrétně z Klatovska, a 37 bylo z bavorského pohraničí. 100 % výzkumného souboru tvoří 98 respondentů, z nichž 62 % tvořili Češi 38 % Němci z Bavorska.

Byly zjišťovány celkem tři základní charakteristiky výzkumného souboru, a to pohlaví, věk a rodinný status respondentů. Charakteristika výzkumného souboru měla napomoci především k pochopení vlastních odpovědí respondentů. Každá věková kategorie může mít zkušenosti s jiným projektem, zajímat se o jiné možnosti přeshraniční spolupráce. Vliv má samozřejmě i rodinný status, tedy zejména skutečnost, zda jedinec má, anebo nemá děti. Některé aktivity mohou být realizovány v páru, jiné naopak samostatně, což má význam na celkové vyhodnocení dotazníkového šetření.

Ve výzkumném souboru převažovaly ženy, kterých bylo 59 % (58), zatímco mužů bylo pouze 41 % (40). Při porovnání pohlaví respondentů v ČR a v Německu bylo zjištěno, že mezi německými respondenty se jednalo o 70 % (26) žen a 30 % (11) mužů. Mezi respondenty z České republiky se pak jednalo o 52 % (32) žen 48 % (29) mužů. Struktura výzkumného souboru podle pohlaví je znázorněna v grafu č. 1.

Graf č. 1: Charakteristika výzkumného souboru podle pohlaví

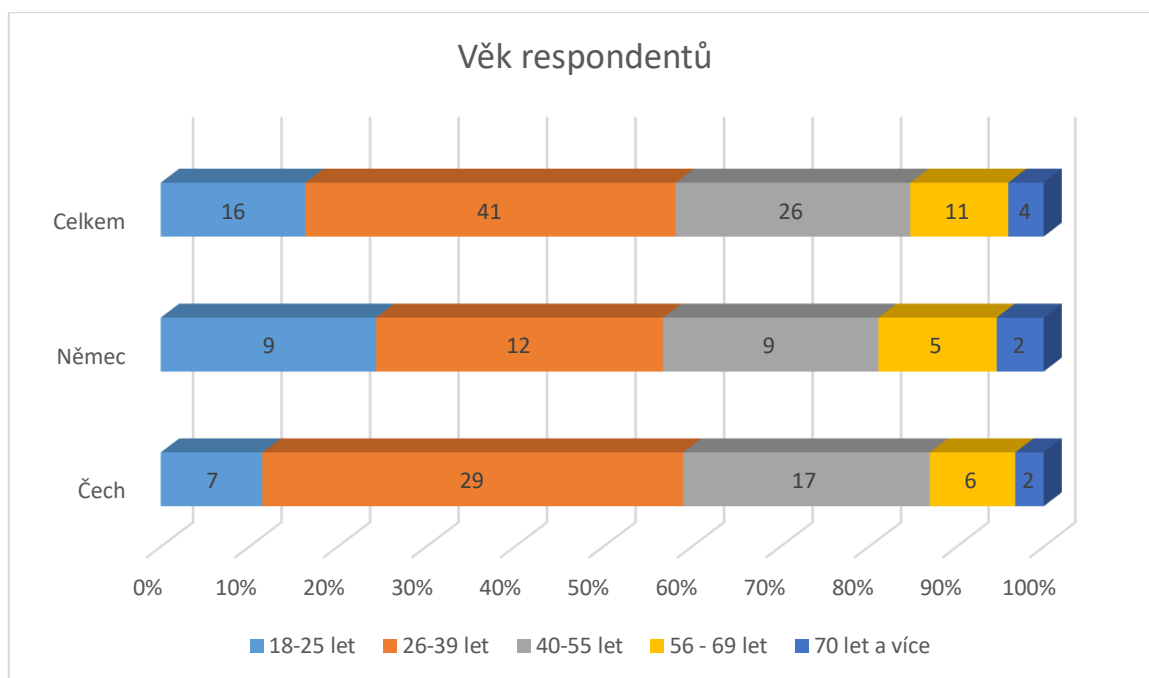
Zdroj: vlastní výzkum

Druhou sledovanou charakteristikou výzkumného souboru byl věk respondentů, který byl vyhodnocován v kontextu celého výzkumného souboru a následně i podle jednotlivých národností respondentů. Pro přehlednost byl věk respondentů rozdělen do pěti kategorií. Je zřejmé, že ve výzkumném souboru poměrně jednoznačně převažovali respondenti ve věku 26–39 let, kterých bylo v celém výzkumném souboru 42 % (41), významnou skupinu tvořili respondenti ve věku 40–55 let, kterých bylo v celém výzkumném souboru 27 % (26). Třetí nejpočetnější skupinu tvořili respondenti ve věku 18–25 let, těch bylo 16 % (16), respondentů ve věku 56–69 let bylo pouze 11 % (11) a respondentů ve věku 70 a více let bylo ve výzkumném souboru pouze 4 % (4).

Týká-li se srovnání mezi českou a německou stranou, v ČR bylo respondentů ve věku 26–39 let 48 % (29), v Německu se jednalo o 32 % (12). Respondentů ve věku 40–55 let bylo mezi českými respondenty 28 % (17), zatímco v Německu se jednalo o 24 % (9). Respondentů ve věku 18–25 let bylo mezi českými respondenty 11 % (7), zatímco mezi německými respondenty se jednalo o 24 % (9) respondentů. Je zřejmé, že na německé straně se do výzkumu zapojilo více mladých lidí. Ve věkové kategorii 56–69 let bylo mezi českými respondenty celkem 10 % (6) respondentů, zatímco mezi německými respondenty se jednalo o 14 % (5) respondentů. Nejméně početnou kategorií mezi oběma národy tvořili

respondenti ve věku 70 a více let, kterých mezi českými respondenty byla 3 % (2) respondentů a mezi německými respondenty se pak jednalo o 5 % (2) respondentů. Zjištěná data lze shrnout následovně. Ve výzkumném věku převažovali lidé mladšího středního (26–39 let) a středního věku (40–55 let), ostatní věkové kategorie byly zastoupeny výrazně méně.

Graf č. 2: Charakteristika výzkumného souboru podle věku

Zdroj: vlastní výzkum

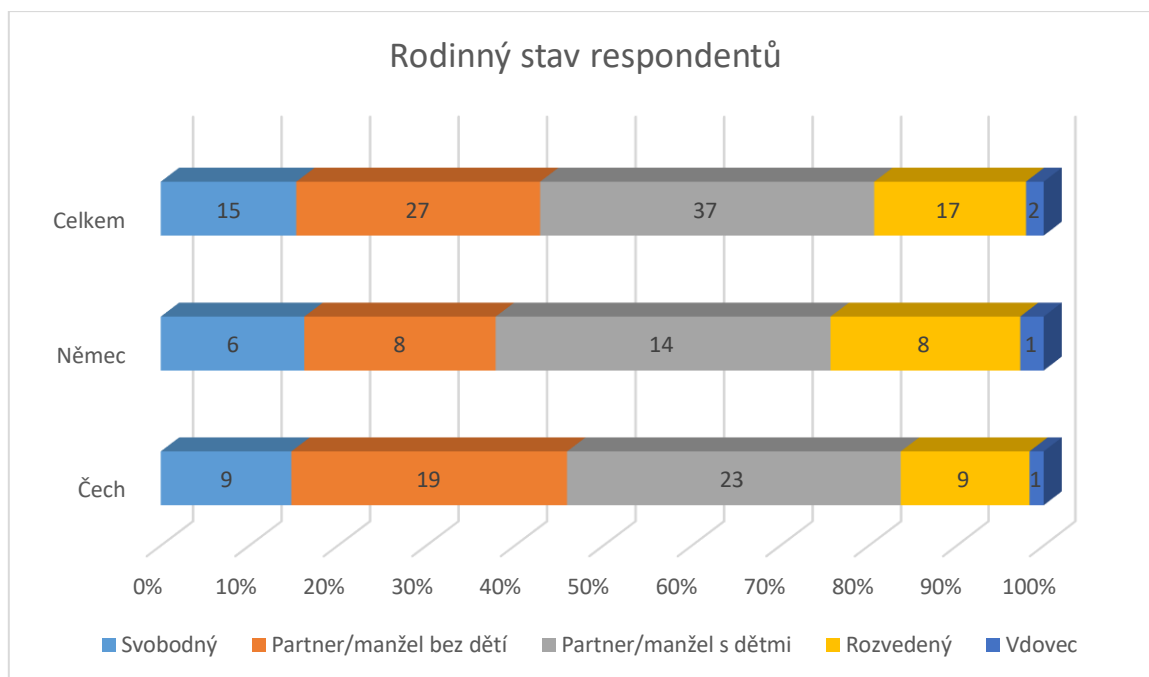
Třetí charakteristika výzkumného souboru se zaměřovala na rodinný stav respondentů. Rodinný stav nebyl zkoumán primárně v právním kontextu, kde je rozhodující i formální svazek, ale především bylo cílem zmapovat, jaká je struktura respondentovy rodiny, čemuž odpovídá pět kategorií vytvořených pro dotazníkové šetření.

Nejpočetnější skupinu tvořili respondenti, kteří žili v partnerském, popř. manželském vztahu a měli děti. Tito respondenti tvořili celkem 38 % (37) celého výzkumného souboru. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili respondenti, kteří žili v partnerském nebo manželském vztahu bez dětí. Těchto respondentů bylo ve výzkumném souboru celkem 28 % (27). Dalších 17 % (17) respondentů bylo rozvedených a 15 % (15) respondentů uvádělo, že jsou svobodní. Nejméně početnou skupinu tak tvořili vdovy a vdovci, kterých byla ve výzkumném souboru pouze 2 % (2), což do značné míry reflektuje i fakt, že ve

výzkumném souboru bylo poměrně málo starších lidí, u kterých lze tento rodinný stav předpokládat častěji než u lidí mladých či lidí středního věku.

Stejně jako u předcházejících charakteristik výzkumného souboru byl i rodinný stav podroben srovnání podle národnosti respondentů. Ukázalo se, že respondentů, kteří žili v partnerském či manželském svazku s dětmi bylo mezi českými respondenty 24 % (23), zatímco u respondentů německé národnosti se jednalo o 38 % (14) respondentů. Respondentů, kteří žili v partnerském či manželském vztahu bez dětí, bylo mezi českými respondenty 31 % (19), zatímco mezi německými respondenty se jednalo o 22 % (8) respondentů. 15 % (9) českých respondentů bylo rozvedených, v Německu se jednalo o 22 % (8) respondentů. Svobodných bylo celkem 15 % (9) respondentů z ČR a 17 % (6) respondentů z Německa. Vdovců a vdov bylo v ČR jen 3 % (2), zatímco v Německu se jednalo o 5 % (2), nicméně s ohledem na malý počet respondentů je nuance dána ne zcela reprezentativním výzkumným souborem. Důležité jsou spíše odlišnosti, které se podařilo identifikovat u nejvýznamnějších skupin respondentů, tedy u těch, kteří žijí v partnerském či manželském vztahu s dětmi, anebo bez dětí. V této kategorii lze konstatovat, že drobné odlišnosti mezi respondenty z obou zemí se z hlediska charakteristiky výzkumného souboru vyskytovaly.

Graf č. 3: Charakteristika výzkumného souboru podle rodinného stavu

Zdroj: vlastní výzkum

4.4.2 Vlastní výsledky

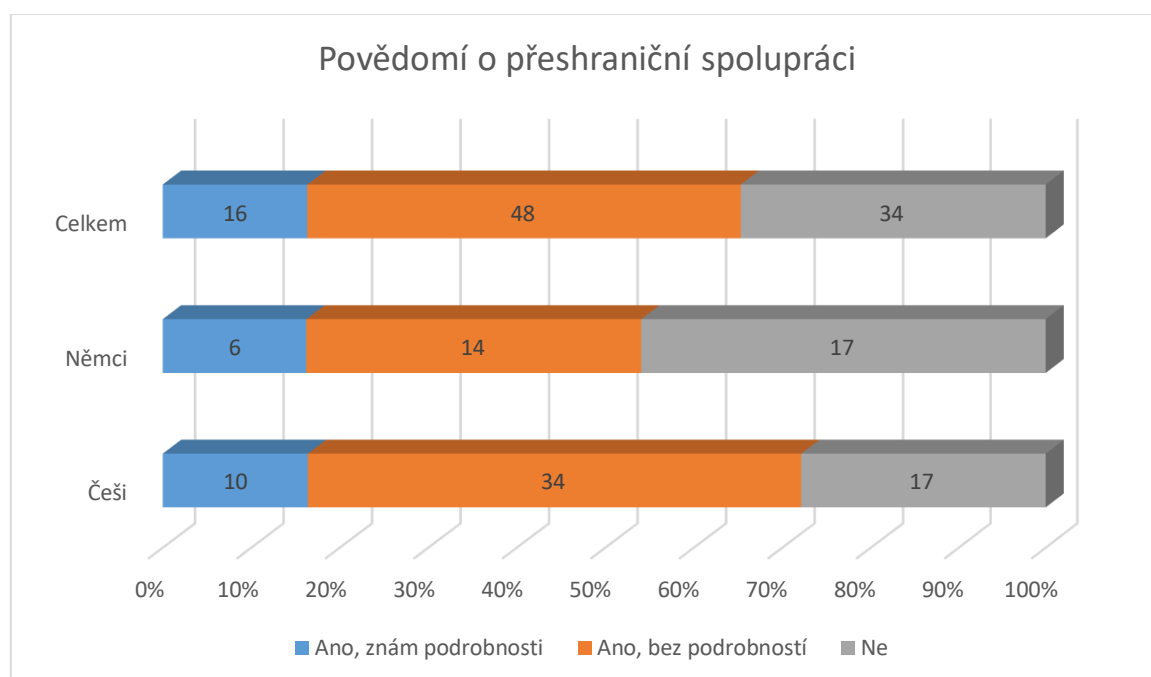
Otázka: Víte o tom, že mezi českým a bavorským pohraničím existuje přeshraniční spolupráce?

V první otázce týkající se přímo problematiky přeshraniční spolupráce v celém dotazníku, bylo zjišťováno, zda jsou si respondenti vůbec vědomi toho, že přeshraniční spolupráce mezi těmito dvěma regiony existuje. Z odpovědí respondentů je zřejmé, že nejpočetnější skupinu výzkumného souboru tvořili ti respondenti, kteří o přeshraniční spolupráci sice věděli, nicméně podrobnosti neznali. Tuto odpověď volilo 49 % (48) respondentů, dalších 35 % (34) respondentů pak uvedlo, že o přeshraniční spolupráci neví vůbec a zbývajících 16 % (16) respondentů uvádělo, že nejen že o přeshraniční spolupráci ví, ale zná i podrobnosti. Jak se ukázalo, nadpoloviční většina respondentů tedy o přeshraniční spolupráci alespoň určité povědomí měla.

Bylo možno identifikovat dílčí odlišnosti mezi českými a německými respondenty, proto je třeba jejich odpovědi navzájem porovnat. V obecné rovině je možné říci, že mezi respondenty z Německa byl větší podíl těch, kteří o přeshraniční spolupráci neměli žádné povědomí, neboť mezi respondenty z Německa tuto možnost volilo celkem 46 % (17)

respondentů, zatímco mezi respondenty z České republiky se jednalo pouze o 28 % (17) respondentů. S tím se pojila i odlišnost v počtu respondentů, kteří o přeshraniční spolupráci měli určité povědomí, ale neznali podrobnosti, což byla odpověď, kterou volilo 56 % (34) respondentů z ČR, ale jen 38 % (14) respondentů z Německa. V případě odpovědi o povědomí o přeshraniční spolupráci a znalosti podrobností byla odpověď volena 16 % (10) českých respondentů a 16 % (6) německých respondentů, čímž u respondentů, kteří znali podrobnosti, se na rozdíl od zbývajících dvou odpovědí, nepodařilo zjistit rozdíly v četnosti odpovědi mezi respondenty z českého a bavorského pohraničí.

Graf č. 4: Povědomí o přeshraniční spolupráci ČR – Bavorsko

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka: Máte nějakou osobní zkušenost s některým projektem, který je výsledkem přeshraniční spolupráce?

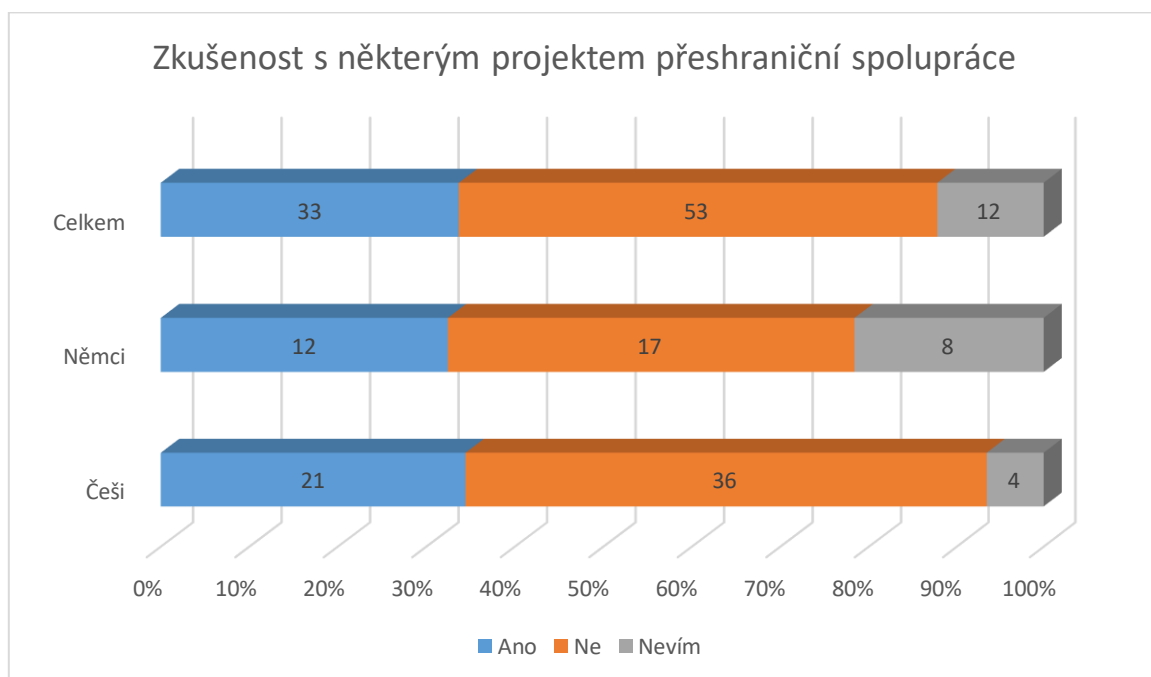
Další otázka byla rovněž obecnějšího charakteru. Snažila se především zjistit, jaké je obecné povědomí respondentů o přeshraniční spolupráci mezi ČR a Bavorskem a následně na takové zjištění navázat konkrétnějšími dotazy, u kterých je relevantní i zjištění, nakolik jsou odpovědi respondentů založeny na skutečných znalostech a informovanosti o problematice. Tato otázka se obecně dotazovala na to, zda má respondent osobní zkušenost s nějakým (není rozhodně jakým) projektem, který je výstupem přeshraniční

spolupráce obou zemí. Bylo počítáno i s tím, že si respondenti nemusí být jistí, proto byla vedle odpovědí „ano“ a „ne“ možná i odpověď „nevím“.

Z výsledků výzkumného souboru je patrná nejčastější odpověď, že respondenti s žádným projektem přeshraniční spolupráce zkušenost nemají. Odpověď uvedlo 54 % (53) respondentů. Dalších 34 % (33) respondentů uvádělo, že s nějakým projektem, který vznikl v rámci přeshraniční spolupráce, respondenti zkušenost mají. Zbývajících 12 % (12) respondentů uvádělo, že neví.

Ze srovnání odpovědí respondentů z českého a bavorského pohraničí vyplynuly dílčí odlišnosti zejména v odpovědi „ne“ a v odpovědi „nevím“. Češi totiž uváděli, že s žádným projektem nemají zkušenost v 59 % (36) případech, zatímco Němci z Bavorska možnost volili pouze ve 46 % (17) případech. Pokud se týká odpovědi „nevím“, Češi ji volili jen v 7 % (4) případech, zatímco Němci ve 22 % (8) případech. Naopak v případě odpovědi, že respondent má zkušenost s nějakým projektem v rámci přeshraniční spolupráce, byly odchylky minimální. Češi tuto možnost volili ve 34 % (21) případech a Němci ve 32 % (12) případech, což je minimální rozdíl.

Graf č. 5: Zkušenost s projektem přeshraniční spolupráce

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka: Jaká oblast podpory je podle Vás v přeshraniční spolupráci nejdůležitější?

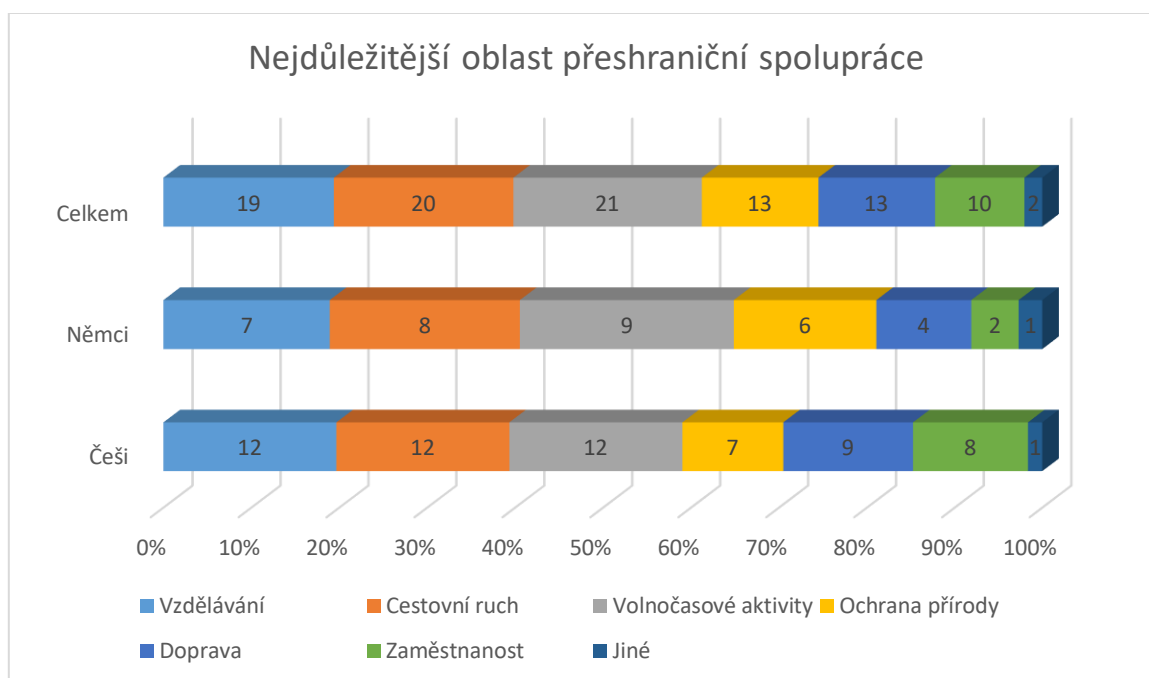
Další otázka byla koncipována konkrétněji, aby se podařilo zjistit, jak respondenti reálně na přeshraniční podporu nahlíží a zda je současná forma přeshraniční podpory v souladu s tím, co od ní obyvatelé příhraničních území očekávají. Zároveň byla natolik obecná, že ji mohl podle svého přesvědčení zodpovědět každý, nezávisle na tom, zda měl reálné zkušenosti s přeshraniční spoluprací v daném regionu.

Z odpovědí respondentů, v rámci celého výzkumného souboru nezávisle na národnosti, vyplynulo, že 22 % (21) respondentů považovalo za nejdůležitější oblast přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem volnočasové aktivity, dalších 21 % (20) respondentů uvádělo cestovní ruch, 19 % (19) respondentů zmínilo oblast vzdělávání, pro 13 % (13) respondentů byla nejdůležitější oblastí přeshraniční spolupráce ochrana přírody a životního prostředí a pro stejný počet respondentů, tj. 13 % (13) respondentů to byla otázka dopravy. 10 % (10) respondentů pak uvádělo zaměstnanost a 2 % (2) respondentů variantu „jiné“, kde jeden respondent zmínil „zajištění bezpečnosti“ (jednalo se o respondenta z České republiky) a druhý respondent zmínil „lepší komunikaci mezi oběma stranami“ (v tomto případě se jednalo o respondenta z Bavorska).

Stejně jako v předchozích případech byly následně výsledky analyzovány i podle toho, jak odpovídali respondenti z českého pohraničí (Klatovska) a jak odpovídali respondenti z německého pohraničí (Bavorska). V českém pohraničí byl totožný důraz kladen na tři oblasti, kterými bylo vzdělávání, cestovní ruch a volnočasové aktivity. Všechny oblasti totiž za nejdůležitější považovalo celkem 20 % (12) respondentů. Dalších 15 % (9) respondentů pak považovalo za nejdůležitější oblast přeshraniční spolupráce dopravu, 13 % (8) respondentů pak uvedlo zaměstnanost, 11 % (7) respondentů uvádělo ochranu přírody a životního prostředí a 1 % (1) uvedlo variantu jiné. Oproti tomu v Německu byla za nejdůležitější oblast přeshraniční spolupráce označena oblast volnočasových aktivit, kterou uvedlo 24 % (9) respondentů. Dalších 22 % (8) respondentů pak uvádělo cestovní ruch a 19 % (7) respondentů uvedlo vzdělávání. Méně často lidé žijící v německém pohraničí uváděli ochranu přírody a životního prostředí, které zmínilo 16 % (6) respondentů z Německa, dopravu, která byla nejdůležitější oblastí přeshraniční spolupráce pouze pro 11 % (4) respondentů a zaměstnanost, kterou za nejdůležitější považovalo 5 % (2) respondentů. Celkem 3 % (1) respondentů uvedla variantu jiné. I v tomto případě

existovaly určité odlišnosti mezi českými a německými respondenty, které se nejvíce dotýkaly oblasti ochrany přírody a životního prostředí, dopravy či volnočasových aktivit a hlavně zaměstnanosti. V oblasti vzdělávání a cestovního ruchu se odlišnosti téměř nevyskytovaly.

Graf č. 6: Nejdůležitější oblast přeshraniční spolupráce

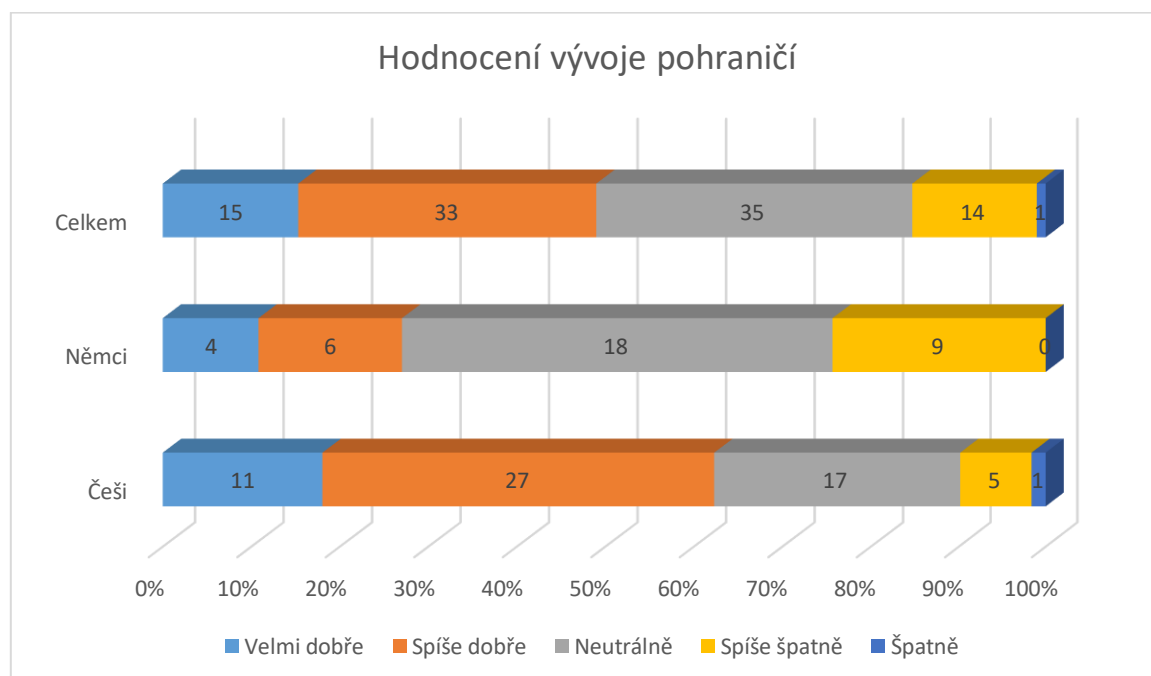
Zdroj: vlastní výzkum

Otázka: Jak obecně hodnotíte vývoj česko-bavorského pohraničí?

V následující otázce byl hodnocen obecně vývoj česko-bavorského pohraničí, opět tedy nebyla nutná znalost konkrétních projektů a aktivit přeshraniční spolupráce k tomu, aby bylo možné tuto přeshraniční spolupráci adekvátně zhodnotit. Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že nejpočetnější skupina respondentů v rámci celého výzkumného souboru hodnotila vývoj v česko-bavorském pohraničí neutrálně. Odpověď volilo 36 % (35) respondentů. Další početná skupina sestávající ze 34 % (33) respondentů hodnotila vývoj v česko-bavorském pohraničí spíše pozitivně. 15 % (15) respondentů vývoj v česko-bavorském pohraničí hodnotilo dokonce velmi pozitivně. Menšinový názor hodnotil vývoj v pohraničí spíše špatně. Ten byl prezentován celkem 14 % (14) respondentů. Ještě méně respondentů, pouze 1 % (1) zastávalo názor, že vývoj v pohraničí je špatný.

V odpovědích na otázku se podařilo identifikovat poměrně významné rozdíly mezi tím, jak odpovídali respondenti z českého pohraničí a jak odpovídali respondenti z bavorského pohraničí. Mezi Čechy převažoval názor, že vývoj v pohraničí je spíše dobrý. Názor formulovalo 44 % (27) respondentů z ČR, 28 % (17) respondentů pak vyjádřilo neutrální postoj a 18 % (11) respondentů mělo za to, že vývoj v pohraničí lze hodnotit velmi dobře. 8 % (5) respondentů hodnotilo vývoj v pohraničí spíše špatně a jediný respondent, který tvořil 2 % (1) českých respondentů vyjádřil názor, že vývoj v pohraničí lze hodnotit špatně. Oproti tomu v Německu převažovalo přesvědčení, že vývoj v pohraničí lze hodnotit neutrálně. Tento postoj vyjádřilo 49 % (18) německých respondentů, vedle toho celkem 24 % (9) německých respondentů mělo za to, že vývoj v pohraničí je spíše špatný, dalších 16 % (6) německých respondentů formulovalo názor, že vývoj v pohraničí lze hodnotit spíše pozitivně a 11 % (4) respondentů tento vývoj hodnotilo velmi dobře. Žádný z německých respondentů neformuloval jednoznačný názor, že vývoj v pohraničí je špatný. Jak je zřejmé, Češi byli s vývojem v pohraničí jednoznačně spokojenější než Němci, což může být dáno tím, že Čechům přeshraniční spolupráce v mnohém napomáhá více než Němcům z Bavorska.

Graf č. 7: Hodnocení vývoje česko-bavorského pohraničí

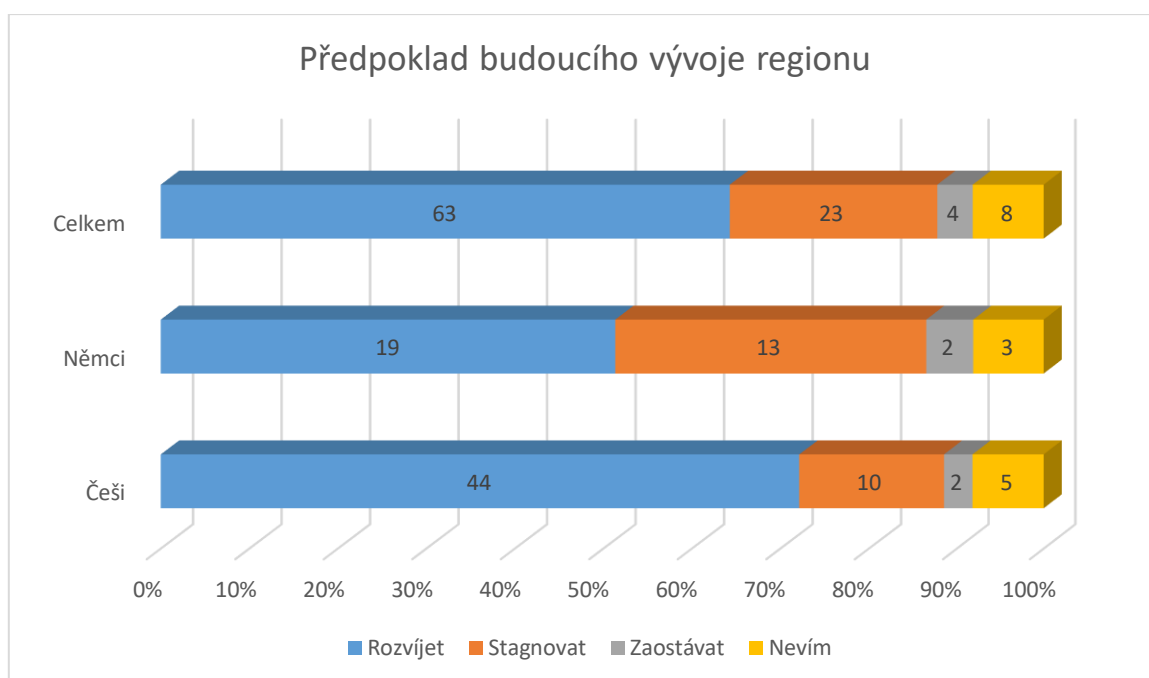
Zdroj: vlastní výzkum

Otázka: Jak očekáváte, že se bude česko-bavorské pohraničí vyvíjet v budoucnu (v následujících 5–10 letech)?

Otázka se zaměřovala na obecné zhodnocení přeshraniční spolupráce projevující se v regionu česko-bavorského pohraničí. Snažila se zjistit, jaký vývoj v regionu respondenti předpokládají v následujících 5–10 letech. Jak se ukázalo, respondenti byli spíše optimističtí, nicméně existovaly i odlišné názory, které by se daly označit za menšinové. Ve výzkumném souboru byl předpoklad budoucího vývoje regionu následující: 64 % (63) respondentů předpokládalo, že se region bude v následujících pěti až deseti letech rozvíjet, 24 % (23) respondentů předpokládalo, že region bude spíše stagnovat, jen 4 % (4) respondentů měla za to, že region bude oproti současnosti a oproti ostatním regionům spíše zaostávat a 8 % (8) respondentů uvedlo, že neví nebo nedokáže odhadnout, jak se bude česko-bavorské pohraničí v příštích letech vyvíjet.

Dílčí rozdíl se podařilo zjistit mezi postojem obyvatelstva českého a německého pohraničí. Češi byli ohledně vývoje regionu optimističtější než Němci z Bavorska. Mezi českými respondenty předpokládalo další rozvoj 72 % (44) respondentů, jen 17 % (10) respondentů předpokládalo stagnaci a 8 % (5) respondentů nevědělo, zaostávání pak očekávala pouze 4 % (2) českých respondentů. Mezi německými respondenty předpokládalo další rozvoj pouze 51 % (19) respondentů, dalších 35 % (13) respondentů mělo za to, že region bude v příštích letech spíše stagnovat. 8 % (3) respondentů uvádělo, že neví nebo nedokáže odhadnout další vývoj regionu v příštích letech a 6 % (2) respondentů pak, že podle jejich názoru bude region v následujících letech spíše zaostávat.

Graf č. 8: Předpoklad budoucího vývoje česko-bavorského pohraničí

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka: Jaký je váš názor na myšlenku přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Bavorskem (spolupráce spočívá v realizaci společných projektů v celé řadě oblastí, na které se podílí nejméně jeden český a nejméně jeden bavorský partner, součástí spolupráce je i finanční podpora z prostředků EU)?

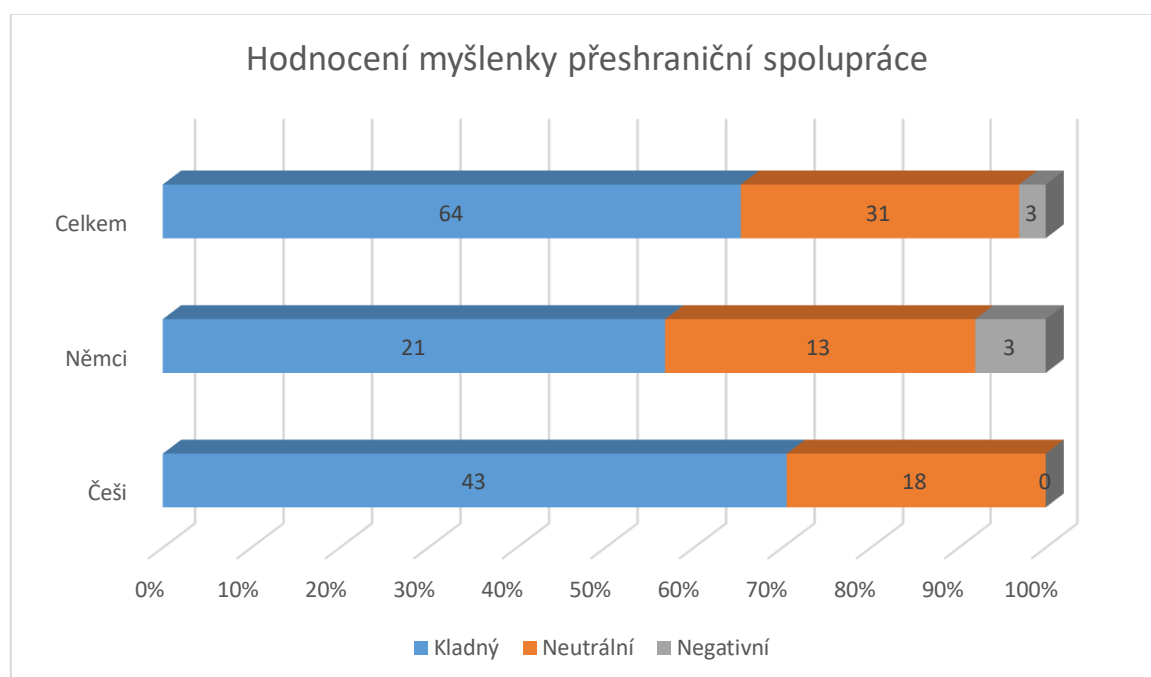
Další otázka se zaměřovala na zjištění názoru respondentů na myšlenku přeshraniční spolupráce. Protože nebylo možné předpokládat, že respondenti mají o přeshraniční spolupráci příliš podrobnou představu, což ostatně ověřily již první otázky dotazníkového šetření, bylo respondentům alespoň velmi jednoduše vysvětleno, v čem přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem spočívá, aby mohli odpověď na otázku koncipovat na základě základní znalosti o problematice.

Z odpovědí v rámci výzkumného souboru vyplynulo, že 65 % (64) respondentů hodnotilo myšlenku přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem kladně, dalších 32 % (31) respondentů ji hodnotilo neutrálně a pouze 3 % (3) respondentů zaujala k této myšlence jednoznačně negativní stanovisko.

Opět se podařilo identifikovat určité odlišnosti mezi respondenty z českého a z německého pohraničí, neboť mezi respondenty z Německa byla patrná vyšší četnost neutrálního

hodnocení než mezi respondenty z ČR a byli to právě respondenti z Německa, kteří zaujali v některých případech i negativní stanovisko k přeshraniční spolupráci (u respondentů z ČR se negativní stanovisko vůbec nevyskytovalo). V konkrétních číslech byly odpovědi českých respondentů následující: 70 % (43) respondentů hodnotilo myšlenku přeshraniční spolupráce kladně a zbývajících 30 % (18) respondentů ji hodnotilo neutrálně, žádný český respondent nezvolil variantu „negativní“. Pokud se týká respondentů z Bavorska, 57 % (21) respondentů zastávalo pozitivní stanovisko, 35 % (13) respondentů hodnotilo myšlenku neutrálně a zbývajících 8 % (3) respondentů ji hodnotilo negativně.

Graf č. 9: Hodnocení myšlenky přeshraniční spolupráce

Zdroj: vlastní výzkum

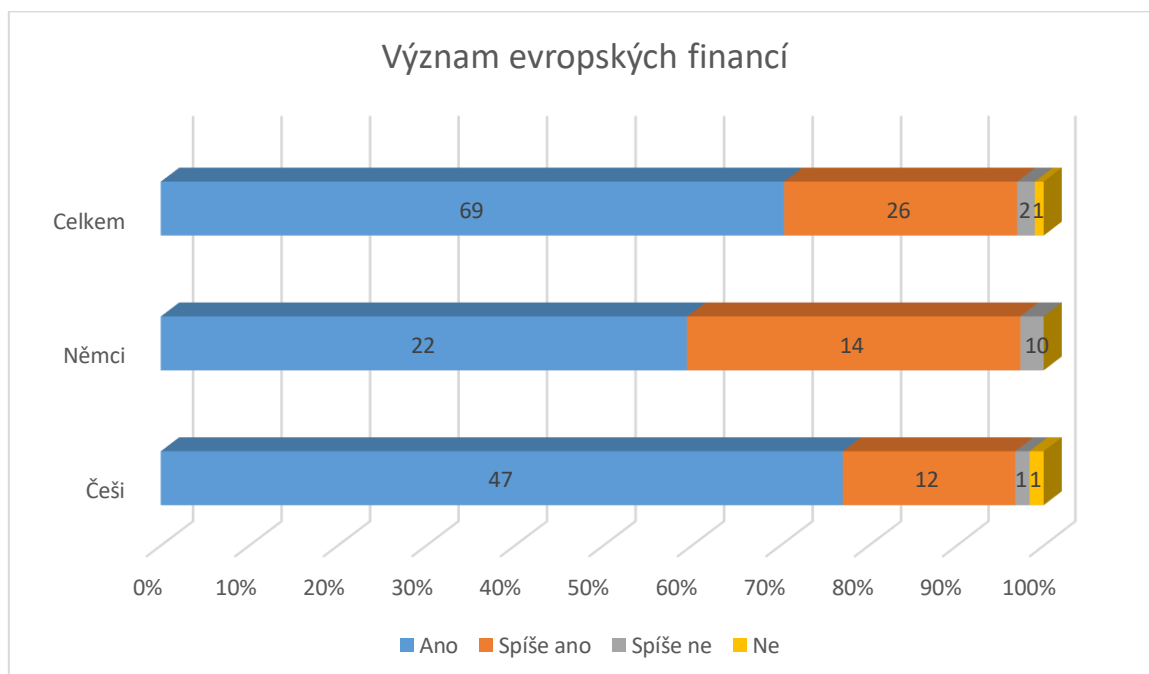
Otázka: Je podle Vás pro rozvoj příhraničních regionů důležitá finanční podpora z prostředků EU?

Další otázka se zaměřovala na to, zda jsou respondenti přesvědčeni o tom, že je pro přeshraniční spolupráci regionu důležitá finanční podpora z prostředků EU (tedy z evropských dotací). Jak se ukázalo, respondenti se v naprosté většině případů shodovali na tom, že finanční podpora z EU má pro přeshraniční spolupráci mezi ČR a Bavorskem zásadní význam. 70 % (69) respondentů uvedlo, že evropské finance mají pro přeshraniční spolupráci jednoznačně význam, dalších 27 % (26) respondentů uvádělo, že spíše mají

význam a pouze 2 % (2) respondentů uváděla, že evropské finance spíše nemají význam a pouze 1 % (1) mělo za to, že evropské finance jednoznačně nemají význam pro přeshraniční spolupráci.

Opět se podařilo identifikovat dílčí odlišnosti mezi respondenty z České republiky a z Bavorska, které je třeba zmínit. Je zřejmé, že Češi ve srovnání s Němci častěji uváděli odpověď „ano“, u Němců byla významně častější odpověď „spíše ano“, byť odpověď „ano“ byla jednoznačně častěji volenou odpovědí, kterou respondenti uváděli. V konkrétních číslech byla situace taková, že čeští obyvatelé pohraničí v 77 % (47) případů uváděli, že finanční podpora z EU je jednoznačně důležitá, v dalších 20 % (12) případů uváděli, že je spíše důležitá. Pouze v 1,5 % (1) případů čeští obyvatelé uváděli, že je spíše nedůležitá. V 1,5 % (1) případů byla označena za jednoznačně nedůležitou. U německých obyvatel pohraničí byly konkrétní výsledky takové, že za jednoznačně důležitou označilo finanční podporu z prostředků EU 59 % (22) respondentů z Německa, za spíše důležitou ji považovalo 38 % (14) respondentů z Německa a 3 % (1) respondentů ji považovala za spíše nedůležitou.

Graf č. 10: Význam finanční podpory z EU pro přeshraniční spolupráci

Zdroj: vlastní výzkum

V kontextu těchto odpovědí je žádoucí poukázat na vyhodnocení statistických dat týkajících se financování jednotlivých představených projektů přeshraniční spolupráce, ze kterých plynulo, že projekty jsou obvykle cca ze 70–85 % financovány právě z prostředků EU, [47] tudíž o jejich významu objektivně nelze pochybovat. Otázkou může být, zda všechny projekty, které jsou realizovány, jsou skutečně užitečné a přínosné a zda by nebylo vhodnější realizovat méně projektů, ovšem takových, jaké lidé skutečně chtějí a uvítají.

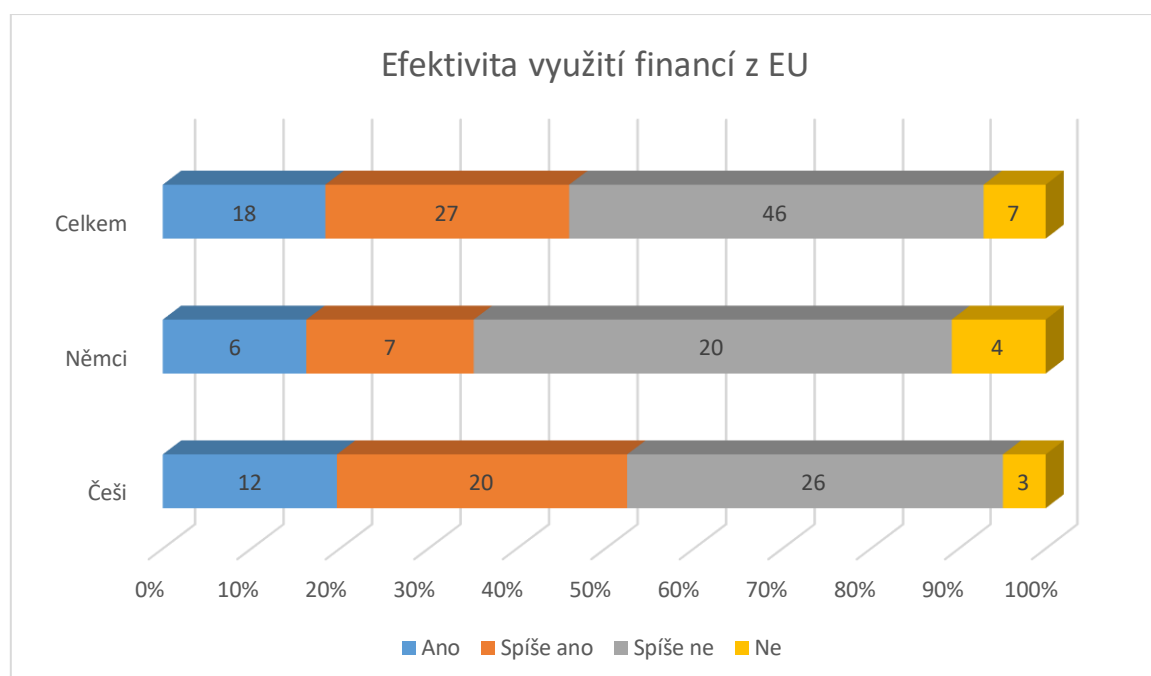
Otázka: Je podle Vás finanční podpora z prostředků EU, určená na přeshraniční spolupráci mezi ČR a Bavorskem, efektivním využitím prostředků z EU?

Další otázka od respondentů požadovala, aby se zamysleli nad efektivitou vynakládání evropských prostředků na přeshraniční spolupráci. Respondenti měli zhodnotit, zda je situace, kdy jsou evropské prostředky vynakládány na přeshraniční spolupráci ČR a Bavorska, efektivní nebo by bylo vhodnější tyto prostředky použít jiným (efektivnějším) způsobem. Z odpovědí celého výzkumného souboru vplynuly následující výsledky: 47 % (46) respondentů mělo za to, že využití finančních zdrojů z EU v oblasti přeshraniční spolupráce je spíše neefektivní. Dalších 28 % (27) respondentů mělo naopak za to, že je využití evropských financí v oblasti přeshraniční spolupráce ČR a Bavorska spíše efektivní, 18 % (18) respondentů, že využití evropských financí v této oblasti je efektivní a 7 % (7) respondentů pak mělo za to, že využití evropských financí na přeshraniční spolupráci mezi ČR a Bavorskem je neefektivní.

I v tomto případě byly zřejmé určité odlišnosti mezi respondenty z ČR a z Bavorska, na které je potřeba poukázat a uvést je do souvislostí. Je zřejmé, že Němci byli výrazně častěji přesvědčeni o tom, že využití financí je neefektivní, Češi tento názor sice zastávali také často, nicméně jen v méně než polovině případů. V konkrétních číslech byla situace následující: 43 % (26) respondentů z ČR mělo za to, že využití evropských prostředků pro účely přeshraniční spolupráce ČR a Bavorska je spíše neefektivní, 33 % (20) respondentů z ČR naopak, že využití evropských financí je spíše efektivní, dalších 20 % (12) respondentů pak, že využití evropských prostředků je efektivní a jen 5 % (3) respondentů z ČR se přiklonilo k závěru o jednoznačné neefektivitě využití zdrojů z EU. Mezi respondenty z německého pohraničí byl pohled na věc trochu jiný, neboť nejpočetnější skupina, kterou tvořilo 54 % (20) německých respondentů, byla přesvědčena o tom, že

využití finančních prostředků v této oblasti je spíše neefektivní, naopak 19 % (7) respondentů zastávalo názor, že využití prostředků je spíše efektivní, 16 % (6) respondentů mělo za to, že vynakládání prostředků z EU je efektivní a zbývajících 11 % (4) respondentů z Německa bylo přesvědčeno o neefektivitě vynakládání prostředků z EU. V této souvislosti je možné poukázat na skutečnost, že ačkoliv spolupráce česko-bavorského pohraničí je podporována, Bavorsko (resp. i celé Německo) jako ekonomicky vyspělejší země, má v řadě oblastí horší přístup k dotacím, popř. patří k zemím, které do rozpočtu EU více odvádějí, než z něj dostávají. To se mohlo promítnout i do názorů respondentů na problematiku.

Graf č. 11: Efektivita využití finančních prostředků z EU

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka: Slyšel/a jste někdy o některém z následujících projektů, které byly realizovány v rámci přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem?

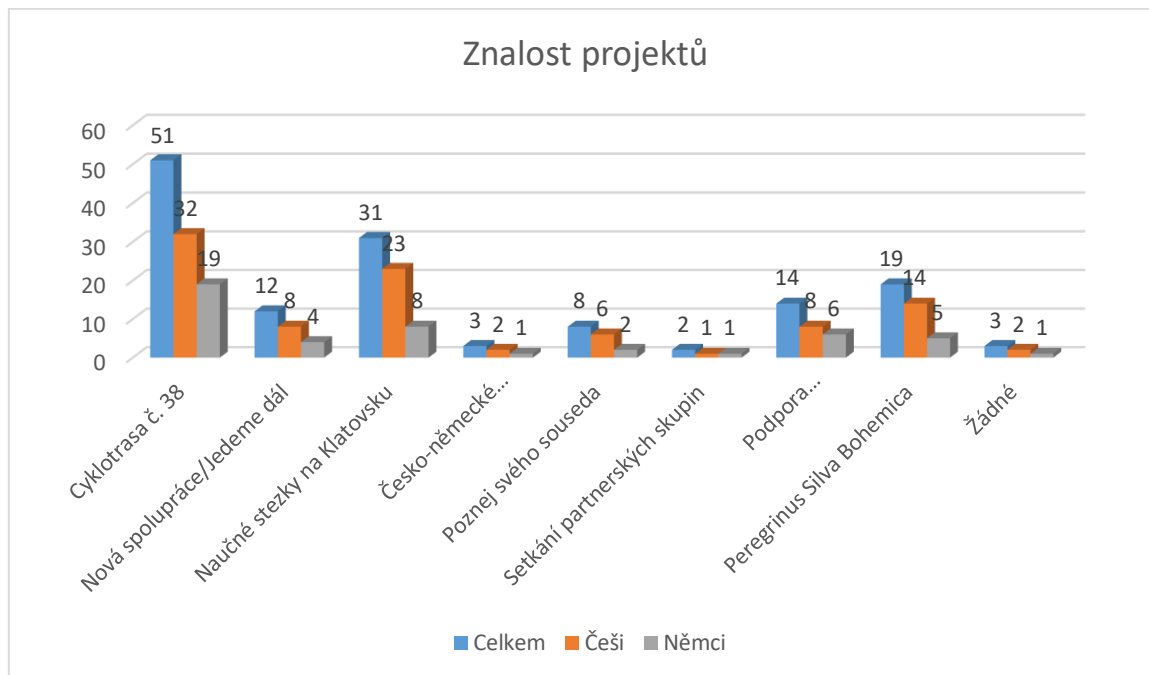
Otázka se zaměřovala na projekty, které byly v předcházejících kapitolách podrobeny analýze, a zjišťovala, zda je respondenti znají, což může být důležitým ukazatelem o tom, jak moc se projekt reálně osvědčil a je efektivní. V tomto případě mohli respondenti zvolit i více odpovědí podle toho, které projekty reálně znali. Z odpovědí na otázku vyplynulo, že nejčastěji respondenti znali cyklotrasu č. 38, kterou uvedlo celkem 52 % (51) respondentů,

dále respondenti poměrně často znali naučné stezky na Klatovsku, které zmínilo 32 % (31) respondentů stejně jako byl poměrně často uváděn aktuální projekt Peregrinus Silva Bohemica, který zmínilo 19 % (19) respondentů. 14 % (14) respondentů znalo projekt Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí, dalších 12 % (12) znalo projekty „*Nová spolupráce*“, popř. novější verzi označenou jako „*Jedeme dál*“. 8 % (8) respondentů uvádělo projekt Poznej svého souseda a dále 3 % (3) respondentů uvedla Česko-německé dokumentační centrum. Vyskytla se 3 % (3) respondentů, která neznala žádný z uvedených projektů, což ovšem svědčí i o tom, že 97 % (95) respondentů si po zmínění jména projektů vzpomnělo, že alespoň jeden z projektů zná. Nejméně častá byla odpověď, kterou uvedla jen 2 % (2) respondentů, a to, že respondenti znají projekt s názvem Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen.

Podobně jako u ostatních se i při vyhodnocení této otázky ukázalo, že existují určité rozdíly mezi respondenty z ČR a respondenty z Bavorska. Například cyklotrasu č. 38 znalo 52 % (32) respondentů z ČR a 51 % (19) respondentů z Bavorska, tudíž v tomto případě je výsledek s ohledem na statistickou odchylku prakticky totožný. Ovšem naučné stezky na Klatovsku znali ve 38 % (23) případech Češi a ve 22 % (8) případech Němci. Podobná situace platila i v případě projektu Peregrinus Silva bohemika, který znalo 23 % (14) respondentů z ČR, ale jen 11 % (4) respondentů z Bavorska. Naopak o něco více znali respondenti z Bavorska projekt Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí: 16 % (6) respondentů z Německa, ale jen 13 % (8) respondentů z ČR. Minimální rozdíl bylo možné pozorovat rovněž u projektů „*Nová spolupráce*“ a „*Jedeme dál*“, které znalo celkem 13 % (8) Čechů a 11 % (4) Němců. Větší rozdíl bylo možno pozorovat u projektu Poznej svého souseda, který znalo 11 % (6) českých respondentů, ale jen 5 % (2) respondentů z Německa. U zbývajících projektů v dané zemi nejsou rozdíly příliš rozhodující, lze u nich především konstatovat, že se jednalo o projekty, které respondenti ani v jedné zemi až na výjimky příliš neznali. K takovým projektům patří zejména Česko-německé dokumentační centrum, stejně jako projekt Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen.

Vzhledem k tomu, že respondentům byla dána možnost zvolit všechny projekty, které znají, a projektů bylo větší množství, bylo nutno vyhodnotit výsledky odpovědí na otázku pomocí jiného typu grafu než u předcházejících otázek.

Graf č. 12: Znalost projektů

Zdroj: vlastní výzkum

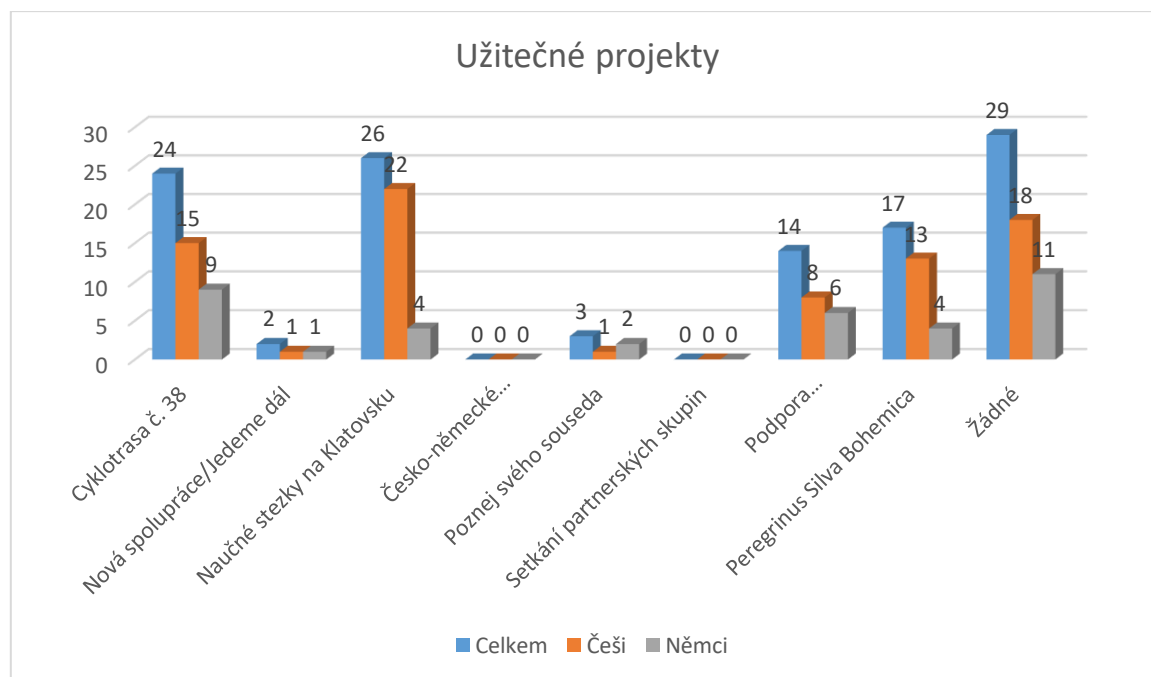
Otázka: Který z uvedených projektů považujete za reálně užitečný pro obyvatelstvo česko-bavorského pohraničí?

V rámci poslední otázky, která byla součástí dotazníku, se měli respondenti vyjádřit k tomu, který, popř. které projekty považují za reálně užitečné pro obyvatele česko-bavorského pohraničí. Respondenti mohli volit více odpovědí, tomu je přizpůsobeno i vyhodnocení v grafu č. 13. Jak se ukázalo, nejpočetnější skupina respondentů tvořená 30 % (29) všech respondentů uvedla, že nepovažuje za užitečný a přínosný žádný z projektů. Druhá nejčastější odpověď směřovala k tomu, že respondenti považovali za užitečné naučné stezky na Klatovsku, odpověď uvádělo 27 % (26) respondentů. Třetí nejčastější odpovědí byla cyklotrasa č. 38, kterou za užitečnou označilo 24 % (24) respondentů. 17 % (17) respondentů označilo užitečný projekt Peregrinus Silva Bohemica, 14 % (14) označilo za užitečnou podporu konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí. 3 % (3) respondentů zmínila projekt Poznej svého souseda

a další 2 % (2) respondentů uvedla projekt „*Nová spolupráce*“ či na něj navazující „*Jedeme dál*“. Žádný z respondentů nevedl projekt česko-německého dokumentačního centra ani projekt Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen. Zde mohla hrát roli i skutečnost, že se jednalo o již starší projekty, které si respondenti reálně nemuseli pamatovat (všechny projekty byli sice respondentům stručně představeny, nicméně to nemuselo být dostačující).

I u této otázky bylo možno najít poněkud rozdílný pohled respondentů z ČR a z Německa na některé projekty. Na první pohled bylo zřejmé, že naučné stezky na Klatovsku považují za užitečné především Češi, což potvrzuje fakt, že možnost uvedlo 36 % (22) respondentů z ČR, ale jen 11 % (4) respondentů z Bavorska. Na druhou stranu například u názoru, že užitečné nejsou žádné projekty, panovala mezi respondenty z ČR a Německa shoda. Totéž platilo i pro cyklotrasu. Stejně tak se respondenti shodli na projektech, které podle nich užitečné nebyli (Česko-německé dokumentační centrum a projekt Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen).

Graf č. 13: Reálně užitečné projekty pro obyvatelstvo

Zdroj: vlastní výzkum

4.4.3 Shrnutí výsledků

Z vytvořené SWOT analýzy je zřejmé, že spolupráce mezi Českem a Bavorskem může být na jednu stranu ku prospěchu, na druhou stranu jsou oba regiony natolik odlišné, že Bavorsko může např. profitovat z odchodu českých pracovníků do Bavorska. Tato skutečnost omezuje možnost rozvoje Klatovska. Spolupráci je optimální nastavit tak, aby ani jeden region nebyl znevýhodňován na úkor druhého.

Lze konstatovat, že existuje nespočet projektů přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem, pro které je charakteristické, že na jejich financování se z velké části podílí EU. Nicméně dílčím způsobem je nutné vynaložit buď vlastní, anebo státní prostředky, neboť EU obvykle financuje cca 70–85 % všech nákladů na projekt. Z dotazníkového šetření vzešla skutečnost, že respondenti obvykle mají o přeshraniční spolupráci určité povědomí, ale neznají podrobnosti. Pokud byly uvedeny názvy konkrétních projektů, řada respondentů o nich měla povědomí. Lze říci, že mezi respondenty z Klatovska (ČR) a Bavorska (Německa) bylo v řadě případů možné najít rozdíly v tom, jak nahlíželi na řadu otázek spojených s přeshraniční spoluprací, nicméně na některých otázkách se respondenti shodovali.

Hlavním cílem práce bylo zhodnocení přeshraniční spolupráce. Zjištěním, jak je tato kooperace vnímána obyvateli na české i na německé straně s následným porovnáním dílčích výsledků. Ukázalo se, že respondenti obvykle hodnotili vývoj v pohraničí jakožto kladný, do budoucna byli Češi optimističtější, předpokládali spíše rozvoj, zatímco Němci spíše stagnaci.

Dílčí cíle práce byly v návaznosti na výše uvedené následující:

Dílčí cíl č. 1: Zjistit, jak vnímají a hodnotí přeshraniční spolupráci z pohledu české strany obyvatel v regionu Klatovska.

Dílčí cíl č. 1 se podařilo naplnit za pomoci dotazníkového šetření, ze kterého vzešlo následující: respondenti z ČR mají nejčastěji určité povědomí o přeshraniční spolupráci, ale neznají detaily. Většina českých respondentů, dle svých tvrzení, neměla s projekty přeshraniční spolupráce zkušenost. Za nejdůležitější oblasti přeshraniční spolupráce Češi považují oblast vzdělávání, cestovního ruchu a volnočasových aktivit, které volil stejný

počet respondentů. Vývoj v českém pohraničí respondenti zhodnotili nejčastěji spíše dobře, do budoucna předpokládá většina respondentů z ČR další rozvoj. Samotnou myšlenku přeshraniční spolupráce hodnotila většina českých respondentů kladně, většina respondentů si také byla vědoma toho, že zásadní význam mají evropské finance. K efektivitě jejich využití se čeští respondenti vyjadřovali nejčastěji tak, že jejich využití spíše není efektivní. Z konkrétních projektů čeští respondenti nejčastěji znali cyklotrasu č. 38 a naučné stezky na Klatovsku, případně program Peregrinus Silva Bohemica. Za užitečné pak Češi označovali především naučné stezky na Klatovsku, druhým nejčastějším názorem bylo, že žádný z uvedených projektů není užitečný a na třetím místě byla zmiňována cyklotrasa č. 38. Dílčí cíl č. 1 byl, z hlediska kladené otázky, zcela naplněn.

Dílčí cíl č. 2: Zjistit, jak vnímají a hodnotí přeshraniční spolupráci z pohledu německé strany obyvatelé v regionu Bavorsko.

Respondenti z Bavorska nejčastěji uváděli, že povědomí o přeshraniční spolupráci nemají, nicméně tvrzení relativizuje fakt, že nadpoloviční většina respondentů alespoň nějaké povědomí, byť bez znalosti detailů, měla. Respondenti z Bavorska uváděli, že nemají zkušenosti s některým z projektů. Nejdůležitější pro ně byli projekty v oblasti volnočasových aktivit. Vývoj v pohraničí hodnotili nejčastěji neutrálně, do budoucna nadpoloviční většina předpokládala rozvoj. Samotnou myšlenku přeshraniční spolupráce respondenti hodnotili kladně, byli přesvědčeni o významu evropských financí pro přeshraniční spolupráci, které podle nich spíše nebyly využívány efektivně. Nejčastěji znali projekty cyklotrasa č. 38, naučné stezky na Klatovsku a Peregrinus Silva Bohemica. K užitečnosti projektů se nejčastěji vyjadřovali tak, že není užitečný žádný, druhá nejčastější odpověď byla cyklotrasa č. 38 a třetí nejčastější odpověď podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí. Dílčí cíl č. 2 byl, z hlediska kladené otázky, též naplněn.

Dílčí cíl č. 3: Porovnat pohled na přeshraniční spolupráci na straně českého obyvatelstva a na straně německého obyvatelstva, identifikovat shody a rozdíly.

V návaznosti na odpovědi českých a německých respondentů se podařilo identifikovat několik rozdílů. Češi měli častěji povědomí o přeshraniční spolupráci, nicméně měli jen povrchní povědomí bez detailů. Další rozdíl spočívá v tom, že Němci jednoznačně

preferovali volnočasové aktivity. Češi zmiňovali jako nejdůležitější oblasti hned tři, k nimž patřilo vzdělání, cestovní ruch a volnočasové aktivity. Významný rozdíl spočívá v tom, že zatímco Češi hodnotí ze svého pohledu vývoj v pohraničí pozitivně, Němci se nejčastěji přikláněli k neutrálnímu hodnocení. V případě budoucnosti byli Češi optimističtější. Byť na obou stranách převažovalo přesvědčení o dalším rozvoji, na německé straně nebylo tak četné jako na straně české. K samotné myšlence přeshraniční spolupráce byli Němci mírně skeptičtější než Češi (tj. méně často uváděli kladné hodnocení). O významu evropských financí byl přesvědčen větší podíl českých než německých respondentů. Ohledně efektivity jejich využití byla u Němců vyšší četnost odpovědí, že využití evropských prostředků spíše není efektivní (byť tuto odpověď nejčastěji volili i Češi, nicméně jejich podíl na výzkumném souboru byl nižší než v německé části výzkumného souboru). Lišil se i pohled na užitečnost projektu, kdy se na cyklotrase č. 38 respondenti do určité míry shodovali, nicméně u Němců se častěji vyskytovalo přesvědčení, že není užitečný žádný projekt. Rozdílný byl i pohled na projekt Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí, kterou mezi tři nejužitečnější projekty zařadili jen Němci, naopak Češi vnímali jako velmi užitečné naučné stezky na Klatovsku. Dílčí cíl č. 3 byl, z hlediska kladené otázky, taktéž naplněn.

Dílčí cíl č. 4: Zhodnotit efektivitu jednotlivých projektů přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem.

Je patrné, že efektivita je velmi úzce spjata s možností dotací, které obvykle pokrývají 70–85 % nákladů na jednotlivé projekty. Jak se ukázalo z dotazníkového šetření, bohužel respondenti mnohdy tyto projekty nehodnotili jakožto příliš užitečné (existují projekty, které za užitečné neoznačil žádný respondent), což svědčí o skutečnosti, že ne vždy jsou projekty efektivní. Za efektivní by se, s ohledem na užitečnost projektu, dle obyvatel regionu, dal označit například projekty cyklostezka č. 38 nebo naučné stezky na Klatovsku, které získaly výrazně vyšší hodnocení než jiné projekty. Za zmínku stojí i Peregrinus silva Bohemica nebo Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí, které byly rovněž hodnoceny jakožto užitečné větším počtem osob. Ostatní projekty se však jeví být spíše neefektivní. Závěru napomáhá i výsledek dotazníkového šetření týkající se efektivity využívání evropských prostředků. Zde bylo zjištěno, že většina respondentů v ČR i v Německu se domnívá, že nakládání s evropskými prostředky je spíše

neefektivní (47 %), společně s těmi, kteří uvedli, že je jednoznačně neefektivní (7 %). Tito respondenti tvoří nadpoloviční většinu (54 %) výzkumného souboru. Dílčí cíl č. 4 se podařilo naplnit pouze částečně. Jak se ukázalo, leckdy ani realizátoři projektů nehodnotili samotnou zpětnou vazbu, tudíž nemají příliš velký přehled o jejich efektivitě. Při hodnocení je tedy ve většině případů k dispozici pouze konkrétní dotazníkové šetření.

4.5 Návrhy a doporučení

V kontextu výše představených výsledků se nabízí formulace celé řady návrhů a doporučení, které by mohly napomoci k tomu, aby přeshraniční spolupráce mezi Klatovskem a Bavorskem byla efektivnější a měla pro obyvatelstvo větší přínos. Nutno podotknout, že některé projekty podle respondentů nebyly užitečné. Takové typy projektů by bylo vhodné příště nezařazovat a zkusit zařadit spíše projekty, které užitečné budou. Jak již bylo zmíněno, němečtí respondenti vnímali jakožto nejdůležitější oblast volnočasových aktivit, nicméně k užitečnosti projektů byli kritičtější než Češi. Ti oproti tomu vedle volnočasových aktivit za nejdůležitější považovali oblast vzdělávání či cestovního ruchu. Právě na vzdělávání, tedy na nejrůznější výměnné pobyty mezi školami, rozvoj jazykových znalostí a výuku jazyků, by se dala přeshraniční spolupráce do budoucna více zaměřit. Projekty mohou být více užitečné pro běžný život člověka, žijícího v pohraničí (např. z hlediska budoucí možnosti cestovat za prací, zvolit si povolání apod.). Je třeba jim přikládat větší důraz, investovat do nich prostředky a podporovat je.

Lze obecně doporučit, aby předkládané projekty byly užitečnější. Jejich zaměření konzultovat s širší veřejností, například prostřednictvím dotazníkového šetření. Zjistit, která oblast by byla pro občany nejdůležitější, tu podpořit a projekty se následně snažit požadavkům přizpůsobovat. Vhodné by bylo zaměřit se například na otázku dopravy na Klatovsku. Z analýzy regionu vyplývá špatná dopravní dostupnost. Tato oblast by přitom lidem napomohla při řešení každodenních povinností, jako je např. doprava do práce či do školy.

Vzhledem ke skutečnosti, že pohled respondentů z Klatovska se do značné míry lišil od pohledu respondentů v Bavorsku, bylo by zajímavé realizovat rozsáhlejší průzkum, kterým by bylo zjištěno, co by respondenti z obou regionů v rámci přeshraniční spolupráce chtěli realizovat, přičemž realizováno by primárně mělo být to, na čem by mezi respondenty

panovala shoda. Přeshraniční spolupráce je leckdy komplikovaná i tím, že každá země má jiné kulturní charakteristiky, ale i ekonomickou úroveň. Pro obyvatelstvo mohou být důležité odlišné věci. Obvykle je však možné najít styčné body, na kterých lze přeshraniční spolupráci budovat.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že početná skupina respondentů buď neměla o přeshraniční spolupráci povědomí, anebo tvrdila, že se s žádným projektem nesešla. Když se však následně v dotazníku objevily konkrétní projekty, ukázalo se, že je lidé znají. Je tedy otázkou, zda se více zaměřit na informovanost o projektech samotných. Projekty by bylo vhodné více propagovat, efektivněji (řada projektů má webové stránky, které bývají zastaralé, návštěvníka příliš nezaujme, což může být důvodem, proč respondenti o projektech nemají příliš velké povědomí). Je nutné investovat do kvalitní propagace, propagačních materiálů, předmětů apod. Pokud se lidé o projektech dozvědí, leckdy je zaujmou a dospějí k závěru, že jsou i užitečné. Projekt, o kterém lidé nemají informace, pro ně není užitečný, což nepodporuje ani efektivitu vynakládaných prostředků na takový projekt.

U jednotlivých, již realizovaných, projektů by bylo možné zjistit jejich efektivitu například zaměstnáním externího pracovníka či studenta, který by shromažďoval údaje o návštěvnosti a využitelnosti daných projektů, informace dále zpracovával a přispěl tak k celkovému hodnocení projektů.

5 Závěr

Tématem předkládané práce bylo zhodnocení významu přeshraniční spolupráce v rámci politiky soudržnosti. Konkrétně se práce zaměřila na Plzeňský kraj, zejména příhraniční oblast Klatovska a spolkové země Bavorsko. Hlavním cílem práce bylo celkové zhodnocení přeshraniční spolupráce. Zjištěním, jak je tato kooperace vnímána obyvateli na české i na německé straně, s následným porovnáním dílčích výsledků.

Stanovený cíl se podařilo naplnit za pomoci dílčích cílů. Ukázalo se, že přeshraniční spolupráce má pro většinu obyvatel určitý význam. Vývoj v regionu je díky ní podporován, stejně jako se obyvatelstvu vesměs líbí myšlenka přeshraniční spolupráce. Podařilo se zjistit, že přeshraniční spolupráce o něco více vyhovuje Čechům než Němcům z Bavorska. To může být dáno i faktem, že Německo, jakožto bohatší země, může mít v některých případech pocit, že do jisté míry napomáhá českému pohraničí. V každé zemi byly preferovány a považovány za užitečné jiné projekty. Jiné preference se vyskytovaly i v oblastech, na které by se měla přeshraniční spolupráce především zaměřit. Rozdíly se vyskytovaly i v názoru na vývoj (současný i budoucí) v pohraničí. Na české straně se aktivnější přeshraniční spolupráce projevila faktem, že lidé vývoj hodnotili pozitivněji než v Německu. Pro Němce zřejmě spolupráce není takovou prioritou.

Zásadní vliv na přeshraniční spolupráci obou zemí mají prostředky z dotací poskytnutých z rozpočtu EU. Zde lze spatřovat mezi ČR a Německem rozdíl. ČR zatím z rozpočtu EU více čerpá, než odvádí, zatímco u Německa je tomu naopak. Respondenti z obou zemí se shodli, že nakládání s dotacemi určenými na přeshraniční spolupráci je spíše neefektivní.

Přeshraniční spolupráce má zásadní význam. Je třeba ji pojmout tak, aby vyhovovala oběma stranám (Klatovsku i Bavorsku), ale především, aby zaujala vlastní obyvatele regionu, kteří v tomto případě řadu projektů označili za neúčinné, popř. je neznali. Z tohoto důvodu byla formulována doporučení, jakým způsobem by bylo žádoucí přeshraniční spolupráci modifikovat.

Je důležité vyhodnotit projekty realizované v kontextu SWOT analýzy na počátku vlastní práce. K silným stránkám Klatovska patří velké množství přírodních i kulturních atraktivit, specifické společenské a kulturní akce. Tyto atraktivity vedou k tomu, že Klatovsko je

z Plzeňského kraje turisticky nejnavštěvovanějším regionem. Ke slabým stránkám regionu patří nedostatečná dopravní síť a skutečnost, že se zde nenachází mnoho velkých podniků ani škol. Lidé, kteří chtějí budovat kariéru či studovat, mohou odcházet. K příležitostem patří možnost dojíždět za prací do Německa, popř. do Plzně. Blízkost Německa je klíčová pro celý koncept přeshraniční spolupráce. Hrozbou je zejména skutečnost, že chybí železnice, s čímž je spojené i přetížení dostupných komunikací.

V posledních letech se usiluje o podporu a propagaci mnoha známých historických, ale i přírodních atraktivit. To je patrné například z projektu *Peregrinus Silva Bohemica*. Podobně je místními často využívána možnost migrace za prací, popř. za studiem. Tomuto u studentů napomáhá i program „*Nová spolupráce*“ a na ně navazující program „*Jedeme dál*“. Vedle toho existuje řada příležitostí, které doposud využity nebyly. Jedná se o rozvoj školství a vznik nových škol na Klatovsku. Bavorsko využívá svoji příležitost, jak získat pracovníky z ČR. K tomu mu napomáhají nejen projekty jako je třeba „*Nová spolupráce*“ a „*Jedeme dál*“, ale i skutečnost, že disponuje univerzitami a nabízí pracovníkům lepší finanční ohodnocení.

Seznam použité literatury

Knihy

- [1] JANDOUREK, Jan. Průvodce sociologií. Praha: Grada, 2008. ISBN 8024723972.
- [2] REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.
- [3] ERBENOVÁ, Michaela, LOUŽEK, Marek, ed. Přebytek obchodní bilance – zázrak, nebo zákonitost?: sborník textů. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. Ekonomika, právo, politika. ISBN 80-86547-49-3.
- [4] KÖNIG, Petr. Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu. 2., aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-011-9.
- [5] CHOVANČÍK, Martin, DOČKAL, Vít, ed. Přeshraniční spolupráce na východních hranicích České republiky: růžový obláček a hrana reality. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3751-2.
- [6] PEKOVÁ, Jitka a Jana ZAPLETALOVÁ, ed. Euroregiony, státní správa a samospráva: sborník příspěvků z vědecké konference Regionální politika, úloha euroregionů, rozvojová kooperace, financování obcí a IT ve veřejné správě: VŠE Praha 2. 12. 2005. Praha: Ústav geoniky AV ČR, 2005. ISBN 80-86407-08-x.
- [7] NETOLICKÝ, Václav. *Euroregiony: úvod do problematiky*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. Eupress. ISBN 978-80-86754-78-9.
- [8] MAREK, Dan a Tomáš KANTOR. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009. ISBN 978-80-87029-56-5.
- [9] GABBE, Jean a kol. Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci. Praha: Evropská komise, 2000. ISBN neuvedeno.
- [10] SEDLÁČKOVÁ, Helena a Karel BUCHTA. Strategická analýza. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2006. C.H. Beck pro praxi. ISBN 8071793671.
- [11] BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. Strukturální politika Evropské unie. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 8074001113.
- [12] ANDĚRA, Miloš. Šumava: příroda, historie, život. Praha: Baset, 2003. ISBN 80-7340-021-9.

- [13] BLAIVE, Muriel a Georges MINK, ed. Benešovy dekrety: budoucnost Evropy a vyrovnání se s minulostí. Praha: CeFReS, 2003. ISBN 80-86569-65-9.
- [14] JEŘÁBEK, Milan, ed. Výzkum českého pohraničí: vybraná aktuální témata. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2015. ISBN 978-80-7414-944-3.
- [15] MEDEIROS, Eduardo. European Territorial Cooperation: Theoretical and Empirical Approaches to the Process and Impacts of Cross-Border and Transnational Cooperation in Europe. Berlín: Springer, 2018. ISBN 978-33-1974887-0.

Odborné články

- [16] ENGL, Alice. Territorial cooperation in Europe: Coordinated strategy or lost in confusion. Innovation for Good Local and Regional Governance A European Challenge, 2009. 2-3, ISSN neuvedeno.
- [17] POŠTOLKA, Václav., BRANDA, Pavel. Přeshraniční spolupráce, euroregiony a Euroregion Nisa. Regionální studia, 2009, č. 1. ISSN 1803-1471.
- [18] KNIPPSCHILD, Robert. Cross-border spatial planning: Understanding, designing and managing cooperation processes in the German–Polish–Czech borderland. European Planning Studies, 2011, 19.4: ISSN 1469-5944.

Internetové zdroje

- [19] Dotazník zdarma | Vytvořit online dotazník | Survio.com. [online]. Copyright © Copyright 2012 [cit. 13.09.2018]. Dostupné z WWW: <<https://www.survio.com/cs/>>.
- [20] EUROPA.EU. Priority roku 2014–2020. Europa.eu [online]. 2014 [cit. 2018-09-14]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/how/priorities>.
- [21] Maastrichtská smlouva. EUR-Lex - xy0026 - EN - EUR-Lex. EUR-Lex — Access to European Union law — choose your language [online]. Dostupné z WWW: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0026>>.
- [22] RUMPEL, Petr. Přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie. WWW server uživatelů na Ostravské univerzitě [online]. Copyright ©2005 [cit. 17.09.2018]. Dostupné z WWW: <http://www1.osu.cz/home/Rumpel/JEAN%20MONET/Texty/Preshranicni_spoluprace_text_Wilam.pdf>.

- [23] ČSÚ. Okres Klatovy. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Copyright © 2018 [cit. 17.09.2018]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/11252/17840999/charakteristika_klatovy.pdf/6dc8f1e2-4826-433f-b258-356d06c83770?version=1.9>.
- [24] Město Klatovy. Historie a památky Klatov – stručný přehled. Klatovy.cz [online]. Copyright © 2018 [cit. 27.09.2018]. Dostupné z WWW: <<https://www.klatovy.cz/klatovy/fr.asp?tab=snet&id=2426&burl=&pt=HS>>.
- [25] ČSÚ. Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869 SLDB 2011. Český statistický úřad ČSÚ [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/sldb/pocet-obyvatel-a-domu-podle-vysledku-scitani-od-roku-1869>>.
- [26] Česko-bavorské vztahy. Bayern.de [online]. Copyright © 2018 [cit. 27.09.2018]. Dostupné z WWW: <<https://www.bayern.de/staatsregierung/bayern-in-prag/bavorsko-v-praze/cesko-bavorske-vztahy/>>.
- [27] Česko je 5. největším obchodním partnerem Bavorska BusinessInfo.cz. BusinessInfo.cz - Oficiální portál pro podnikání a export [online]. Copyright © 2018 [cit. 27.09.2018]. Dostupné z WWW: <<https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cesko-je-5-nejvetsim-obchodnim-partnerem-bavorska-107284.html>>.
- [28] Regionální geografie ČR 2. Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci [online]. Copyright © [cit. 27.09.2018]. Dostupné z WWW: <https://geography.upol.cz/soubory/lide/szczyrba/GCR2/GCR2_prednaska_01.pdf>.
- [29] ČSÚ. Regiony NUTS v Evropské unii – 2003. Český statistický úřad ČSÚ [online]. Copyright © 2005 [cit. 27.09.2018]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/regiony-nuts-v-evropske-unii-2003-6cdewx0y6m>>.
- [30] Fondy a programy EU Eurodesk. Eurodesk Evropská informační síť pro mládež [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.eurodesk.cz/granty/fondy-a-programy-eu>>.
- [31] Dotace EU – shrnutí programu spolupráce. [online]. Copyright © 2018 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 04.10.2018]. Dostupné z WWW: <http://www.dotaceeu.cz/Dotace/media/SF/FONDY%20EU/2014–2020/Programy/ČR-Bavorsko/ETZ_Kurzfassung_Kooperationsprogramm_cz.pdf>.
- [32] Dotace EU - Program přeshraniční spolupráce Česká republika - Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014-2020. [online]. Copyright ©2018 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 04.10.2018]. Dostupné z WWW:

- <<http://www.dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Program-preshranicni-spoluprace-Ceska-republik>>.
- [33] Danube Transnational Programme Homepage. Danube Transnational Programme Homepage [online]. Copyright © Danube Transnational Programme, [cit. 04.10.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.interreg-danube.eu>>.
- [34] O Evropském regionu evropskyregion.cz. Evropský region Dunaj Vltava evropskyregion.cz [online]. Copyright © 2018 Evropský region Dunaj [cit. 14.11.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropskyregion.cz/o-evropskem-regionu.html>>.
- [35] Cyklotrasa č. 38. Obec Dolany. [online]. Copyright © [cit. 04.10.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.obec-dolany.cz/oudolany/user/deska/2011/stezka/text.pdf>>.
- [36] Projekty. Masarykova ZŠ Klatovy [online]. Copyright © 2017 [cit. 04.10.2018]. Dostupné z WWW: <<https://www.maszskt.cz/maszskt/projekty.asp>>.
- [37] Dispoziční fond 2014–2020. Euroregion Šumava. [online]. Copyright © 2018 [cit. 04.10.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=524&lang=cz&sm=4#>>.
- [38] Naučná ptačí stezka. Obec Běšiny. [online]. Copyright © 2014 [cit. 04.10.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.besiny.cz/index.php?page=537&id=8698&lang=cz&r=&task=on>>.
- [39] Kudy z nudy – Naučná stezka Švihov a okolí. Kudy z nudy - Homepage [online]. Copyright © 2018 CzechTourism [cit. 05.10.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Aktivity/Naucna-stezka-Svihov-a-okoli.aspx>>.
- [40] Šumavský rozcestník: naučná stezka Netopýřím parkem, Žihobce. Šumava [online]. Copyright © sumava.cz [online]. 2015 [cit. 14.11.2018]. Dostupné z WWW: <http://www.sumava.cz/objekt_az/7633-naucna-stezka-netopyrim-parkem-zihobce/>.
- [41] Úhlava, o. p. s Česko-německé dokumentační centrum. Regionální informační servis. [online]. 2006 [cit. 14.11.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=13839>>.
- [42] Agris.cz. Projekt „Poznej svého souseda“ se představuje veřejnosti. Agrární www portál. [online]. 2008 [cit. 14.11.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.agris.cz/clanek/158300>>.

- [43] Poznej svého souseda. mapin.uhlava.cz [online]. 2008 © [cit. 14.11.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.mapin.uhlava.cz>>.
- [44] Úhlava, o. p. s. Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen. Regionální informační servis. [online]. 2005 [cit. 14.11.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=18035>>.
- [45] Úhlava, o. p. s. Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v čes.-bav. příhraničí [online]. 2008 [cit. 14.11.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?Id=18035>>.
- [46] Peregrinus Silva Bohemica - Multimediální a digitální turistický průvodce pro přeshraniční historické cesty v Bavorském lese a na Šumavě. Katedra geomatiky, Fakulty aplikovaných věd, Západočeské univerzity v Plzni [online]. Dostupné z WWW: <<https://kgm.zcu.cz/aktualni-projekty/peregrinus/>>.
- [47] RISKY.cz – Úvodní strana – Portál Regionálních Informačních Servisů. [online]. Copyright © 2012 [cit. 15.11.2018]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs>>.

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EU – Evropská unie

Přílohy

1. Příloha č. 1 – dotazník v českém jazyce
2. Příloha č. 2 – dotazník v německém jazyce

Příloha č. 1.: Dotazník v českém jazyce

- 1) Jste:
 - a) Muž
 - b) Žena

- 2) Kolik je vám let?
 - a) 18–25 let
 - b) 26–39 let
 - c) 40–55 let
 - d) 56–69 let
 - e) 70 a více let

- 3) Jaký je Váš rodinný stav?
 - a) Svobodný/ý
 - b) V partnerském/manželském vztahu bez dětí
 - c) V partnerském/ manželském vztahu s dětmi
 - d) Rozvedený/rozvedená
 - e) Vdovec/vdova

- 4) Víte o tom, že mezi českým a bavorským pohraničím existuje přeshraniční spolupráce?
 - a) Ano a znám podrobnosti
 - b) Ano, ale podrobnosti neznám
 - c) Ne

- 5) Máte nějakou zkušenost s některým projektem, který je výsledkem přeshraniční spolupráce?
 - a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím

- 6) Jaká oblast podpory je podle Vás v přeshraniční spolupráci nejdůležitější?
 - a) Vzdělávání
 - b) Cestovní ruch
 - c) Volnočasové aktivity (kultura, sport apod.)
 - d) Ochrana přírody, životního prostředí
 - e) Doprava
 - f) Zaměstnanost
 - g) Jiná oblast (prosím vypište)

- 7) Jak obecně hodnotíte vývoj česko-bavorského pohraničí?
- Velmi dobře
 - Spíše dobře
 - Neutrálně
 - Spíše špatně
 - Špatně
- 8) Jak očekáváte, že se bude česko-bavorské pohraničí vyvíjet v budoucnu (v následujících 5–10 letech)?
- Bude se rozvíjet
 - Bude stagnovat
 - Bude spíše zaostávat
 - Nevím
- 9) Jaký je váš názor na myšlenku přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Bavorskem (spolupráce spočívá v realizaci společných projektů v celé řadě oblastí, na které se podílí nejméně jeden český a nejméně jeden bavorský partner, součástí spolupráce je i finanční podpora z prostředků EU)?
- Kladný
 - Neutrální
 - Negativní
- 10) Je podle Vás pro rozvoj příhraničních regionů důležitá finanční podpora z prostředků EU?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
- 11) Je podle Vás finanční podpora z prostředků EU určená na přeshraniční spolupráci mezi ČR a Bavorskem efektivním využitím prostředků z EU?
- Ano
 - Spíše ano
 - Spíše ne
 - Ne
- 12) Slyšel/a jste někdy o některém z následujících projektů, které byly realizovány v rámci přeshraniční spolupráce mezi ČR a Bavorskem? (můžete zvolit i více odpovědí)
- Cyklotrasa č. 38
 - Projekty „Nová spolupráce“ a „Jedeme dál“
 - Naučné stezky na Klatovsku
 - Česko-německé dokumentační centrum
 - Poznej svého souseda
 - Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen
 - Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí
 - Peregrinus Silva Bohemica
 - Žádný

- 13) Který z uvedených projektů považujete za reálně užitečný pro obyvatelstvo česko-bavorského pohraničí? (můžete zvolit i více odpovědí)
- a) Cyklotrasa č. 38
 - b) Projekty „Nová spolupráce“ a „Jedeme dál“
 - c) Naučné stezky na Klatovsku
 - d) Česko-německé dokumentační centrum
 - e) Poznej svého souseda
 - f) Setkání partnerských skupin MAS Pošumaví a LAG Regen
 - g) Podpora konkurenceschopnosti zemědělských farem v česko-bavorském příhraničí
 - h) Peregrinus Silva Bohemica
 - ch) Žádný

Příloha č. 2.: Dotazník v německém jazyce

- 1) Du bist:
 - a) Mann
 - b) Frau

- 2) Wie alt sind Sie?
 - a) 18–25 Jahre
 - b) 26–39 Jahre
 - c) 40–55 Jahre
 - d) 56–69 Jahre
 - (e) 70 Jahre oder mehr

- 3) Wie ist Ihr Familienstand?
 - a) Free
 - b) In einer Partnerschaft / Ehe ohne Kinder
 - c) In einer ehelichen Beziehung mit Kindern
 - d) geschieden / geschieden
 - e) Witwer

- 4) Wissen Sie, dass es eine grenzübergreifende Zusammenarbeit zwischen der tschechischen und der bayerischen Grenze gibt?
 - a) Ja und ich kenne die Details
 - b) Ja, aber ich kenne die Details nicht
 - c) Nein.

- 5) Haben Sie Erfahrungen mit einem Projekt, das sich aus einer grenzüberschreitenden Zusammenarbeit ergibt?
 - a) Ja
 - b) Nein
 - c) Ich weiß es nicht

- 6) Welche Unterstützung ist Ihrer Meinung nach die wichtigste bei der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit?
 - a) Bildung
 - b) Tourismus
 - c) Freizeitaktivitäten (Kultur, Sport usw.)
 - d) Schutz der Natur und der Umwelt
 - (e) Transport
 - (f) Beschäftigung
 - g) Anderer Bereich (bitte angeben)

- 7) Wie beurteilen Sie generell die Entwicklung der tschechisch-bayerischen Grenzregion?
- a) Sehr gut
 - b) Eher gut
 - c) Neutral
 - d) Eher schlecht
 - e) Schlecht
- 8) Wie rechnen Sie mit der zukünftigen Entwicklung des tschechisch-bayerischen Grenzgebiets (in den nächsten fünf bis zehn Jahren)?
- a) Es wird sich entwickeln
 - b) Es wird stagnieren
 - c) Es wird eher verzögern
 - d) Ich weiß es nicht
- 9) Wie beurteilen Sie die Idee der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit zwischen der Tschechischen Republik und Bayern (die Zusammenarbeit besteht aus der Umsetzung gemeinsamer Projekte in mehreren Bereichen, an denen mindestens ein tschechischer und mindestens ein bayerischer Partner beteiligt ist; finanzielle Unterstützung aus EU-Mitteln ist ebenfalls Teil der Zusammenarbeit)?
- a) Positiv
 - b) Neutral
 - c) Negativ
- 10) Halten Sie finanzielle Unterstützung aus EU-Mitteln für die Entwicklung der Grenzregionen für wichtig?
- a) Ja
 - b) Eher ja
 - c) Lieber nicht
 - d) Nicht
- 11) Denken Sie, dass die finanzielle Unterstützung aus EU-Mitteln für die grenzüberschreitende Zusammenarbeit zwischen der Tschechischen Republik und Bayern die EU-Mittel effektiv nutzt?
- a) Ja
 - b) Eher ja
 - c) Lieber nicht
 - d) Nicht

- 12) Haben Sie jemals von einem der folgenden Projekte gehört, die im Rahmen der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit zwischen der Tschechischen Republik und Bayern umgesetzt wurden? (Sie können mehr Antworten wählen)
- a) Radweg Nr. 38
 - b) Projekte "Neue Kooperation" und "Wir machen weiter"
 - c) Naturpfade in Klatovy
 - d) Deutsch-Tschechisches Dokumentationszentrum
 - e) Kennen Sie Ihren Nachbarn
 - f) Treffen der Partnergruppen LAG Sham und LAG Regen
 - g) Unterstützung der Wettbewerbsfähigkeit landwirtschaftlicher Betriebe im tschechisch-bayerischen Grenzgebiet
 - h) Peregrinus Silva Bohemica
 - ch) Keine
- 13) Welches dieser Projekte halten Sie für die Bevölkerung der tschechisch-bayerischen Grenzregion für wirklich nützlich? (Sie können mehr Antworten wählen)
- a) Radweg Nr. 38
 - b) Projekte "Neue Kooperation" und "Wir machen weiter"
 - c) Naturpfade in Klatovy
 - d) Deutsch-Tschechisches Dokumentationszentrum
 - e) Kennen Sie Ihren Nachbarn
 - f) Treffen der Partnergruppen LAG Sham und LAG Regen
 - g) Unterstützung der Wettbewerbsfähigkeit landwirtschaftlicher Betriebe im tschechisch-bayerischen Grenzgebiet
 - h) Peregrinus Silva Bohemica
 - ch) Keine